

RAPOR

RUSYA SİYASETİNİ ANLAMA KILAVUZU

HANNAH THOBURN

RUSYA SİYASETİNİ ANLAMA KILAVUZU

COPYRIGHT © 2015

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları 56

I. Baskı: 2015

Uygulama: Ahmet Özil

Kapak Fotoğrafı: AFP

Baskı: Turkuva Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Caddesi No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312.551 21 00 | Faks : +90 312.551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüp İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C. Office

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington, D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No 19 Cairo MISIR

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

RUSYA SİYASETİNİ ANLAMA KILAVUZU

Hannah Thoburn

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ | 7

RUS SİYASİ SİSTEMİNİN ESASLARI | 9

- Yürütme | 9
- Başbakanlık | 16
- Bakanlar Kurulu | 18
- Başbakan Yardımcıları | 25
- Danışmanlar | 29
- Yasama ve Yasama Usûlü | 34
- Federasyon Konseyi | 35
- Devlet Duma'sı | 39
- Yargı | 42

RUSYA'DA YÖNETİM VE GÜVENLİK | 45

- Federal Bölgeler | 46
- Önemli Bölgesel Liderler | 47
- Güvenlik Servisleri | 50

SİYASİ PARTİLER | 53

İŞ DÜNYASI VE SİYASET | 59

- Holdingler ve Oligarklar | 61
- Enerji | 65
- Ulaşım | 68

RUS TOPLUMU | 69

Din | 69

Etnik Gruplararası Konseyler | 70

Sivil Toplum Örgütleri | 71

Siyasi Muhalifler ve Mahkûmlar | 72

Siyasi Hareketler | 72

DÜŞÜNCE KURULUŞLARI VE ARAŞTIRMA ENSTİTÜLERİ | 75

ÜNİVERSİTELER | 77

MEDYA | 79

Televizyon | 81

Yazılı Basın | 82

Radyo | 83

İnternet | 83

Önemli Medya Aktörleri | 85

ÖNSÖZ

Tarihsel olarak zaman zaman yoğun işbirliği içinde olduğu ancak bazı dönemlerde de çatışma halinde olduğu en yakın ve en güçlü ülkelerden biri olan Rusya, Türkiye'nin en önemli komşu ülkelerinden biridir. Osmanlı'nın son dönemlerindeki gerilemesinde Rusya'nın Balkan politikası ve Osmanlı Devleti aleyhine genişlemesinin önemli bir payı vardır. Türkiye Cumhuriyeti ise kuruluş yıllarında o dönemde Sovyetler Birliği ile iyi ilişkiler geliştirmesine karşın Soğuk Savaş yıllarında Sovyetler Birliği'nin Batı kampında yer alan en yakın komşusu haline gelmişti. Sovyetler Birliği'nin dağılması ile ortaya çıkan Rusya Federasyonu ise Türkiye için her zaman sahip olduğu önemi kaybetmiş değildir.

Bunların yanı sıra Rusya sahip olduğu yüzölçümü, nüfus, jeopolitik, ekonomi ve kendine has kültürel derinliği ve tarihi ile dünyanın kaderini belirleyen en önemli ülkeler arasındadır. Putin'in 1999 yılında iktidara gelmesiyle hızla güç kazanan Rusya Federasyonu, Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile uluslararası siyasette kaybettiği prestijini ve gücünü geri kazanmak adına bir dizi siyasi hamle gerçekleştirmiştir. AB'nin ve ABD'nin eski Sovyet ülkeleri üzerindeki etkinliğini büyük oranda yıkmayı başaran Rusya Federasyonu demografik ve jeopolitik imkanlarını, ayrıca enerji kaynaklarından kaynaklanan ekonomik avantajlarını da kullanarak uluslararası arenada oyun kurucu bir aktör konumuna gelmiştir.

Geçtiğimiz sene Ukrayna'da başlayan protestolar sonucu çıkan iç savaş, Rusya'nın ne denli oyun değiştirici bir ülke olduğunu bir kez daha dünya kamuoyuna göstermiştir. Ülkede başlayan iç savaş Rusya'nın ayrılıkçı güçlere verdiği destek

ile devam ederken Orta Asya'dan Kuzey Amerika'ya birçok ülkenin bu gerilimden direkt olarak etkilendiği aşikardır.

Kamçatka'dan Doğu Avrupa'ya kadar uzanan toprakların üzerinde yer alan ve bu alanı aşan bir coğrafyada direkt etkinlik sahibi olan Rusya Federasyonu önümüzdeki senelerde de etkin bir siyasi aktör olmayı sürdürecektir. Buna rağmen ülkenin tafsillatlı bir siyasi ve sosyolojik fotoğrafının gerek akademisyenler gerekse bölge uzmanları tarafından çıkarılması mümkün olmamıştır. Sürdürülen çalışmalara ve yapılan tanımlama ve analizlere rağmen Sovyetler Birliği'nin yıkılışının yarattığı travmatik etki bunun global yansımalarının öngörülebilmesi açısından tanımlanmaya muhtaçtır.

Bu alanda yapılan çalışmalara mütevazı bir katkı sunmak amacıyla SETA olarak bundan önce farklı coğrafyalar ve ülkeler için hazırladığımız çalışmaların devamı olarak Rusya hakkında da benzeri bir çalışma yapmaya karar verdik. Bu çerçevede 'Rusya Siyasetini Anlama Kılavuzu' adını verdiğimiz raporumuzun ülke içerisindeki siyasi aktörleri, hakim siyasi ve ekonomik trendlerini açıklamaya yardımcı olacağına inanıyoruz.

Çalışmamızda Rusya'nın yasama, yürütme ve yargı sistemi üzerinde yapılan incelemenin ardından ülkedeki hakim siyasi odakların ve aktörlerin amaçları analiz edilmiştir. Bunların yanı sıra ülkede etkinliği bulunan medya kurumları, şirketler ve sivil toplum örgütleri de raporumuza konu edilmiştir. Bu yolla ülke siyasetinin genel bir fotoğrafının kamuoyuna sunulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanabilmesi için desteğini sunan Yurtdışı Türkler ve Akrada Topluluklar Başkanlığı'na ve projenin çeşitli aşamalarında bizden desteğini esirgemeyen tüm meslektaş ve dostlarımıza şükranlarımızı sunarız. Hazırladığımız bu raporun Rusya'nın daha iyi anlaşılmasına ve bu ülke ile ilgili yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağını ve literatüre kıymetli bir katkı sunmasını ümit ediyoruz.

RUS SİYASİ SİSTEMİNİN ESASLARI

Rusya Federasyonu'nda siyasi sistem 1993 tarihli Rus Anayasası ile belirlenmiştir, üç bölümden oluşmaktadır: Yürütme, Yasama ve Yargı. Bu üç bölüm birbiriyle iç içe geçmiş vaziyettedir; ancak Devlet Başkanı Vladimir Putin iktidarı döneminde yasama ve yargının gücünün azaldığı buna karşılık devlet başkanlığının daha güçlü bir konuma geldiği görülmektedir.

YÜRÜTME

Yürütmenin başı Rusya Devlet Başkanı'dır. Başkan aynı zamanda devletin de başıdır. 2009 yılında Anayasa'da yapılan bir değişikliğe kadar Rusya Devlet Başkanı dört yıl süreli, art arda iki dönemden fazla görevde bulunamıyordu. Bu değişikliği takiben aynı kişinin iki dönemden fazla, ancak arka arkaya olmamak kaydıyla göreve gelmesine izin verildi.¹ Keza devlet başkanlığı görev süresi dört yıldan altı yıla çıkarıldı. Bu değişiklik 2000-2004 ve 2004-2008 dönemi olmak üzere iki kez göreve gelen Vladimir Putin'in 2012 yılında tekrar devlet başkanı olabilmesinin önünü açmıştır.

Rus Anayasası'nda bu durum şöyle ifade edilmektedir: "Rusya Federasyonu'nun başkanı Rusya Federasyonu Anayasa'sı, insan hakları, medenî (sivil) haklar ve özgürlüklerin güvencesi olacaktır. Başkan, Rusya Federasyonu Anayasası'nda belirlendiği şekilde Rusya Federasyonu'nun egemenliğini, bağımsızlığını, devlet

1. Bkz. Anayasanın 65. Maddesi, <http://eng.constitution.kremlin.ru/#article-65>

bütünlüğünü koruyacak ve devlet, hükümet organlarının birbirleriyle iletişimlerini, işleyişlerini sağlayacak tedbirleri alacaktır.”²

Aşağıda zikredilen faaliyetlerin yerine getirilmesi Rusya devlet başkanının anayasal görevidir:

- Başbakanı atamak ve başbakanla federal bakanların ve bakan yardımcılarının belirlenmesi, göreve getirilmesi ve görevden alınması için çalışmalarda bulunmak;
- Hükümet toplantılarına başkanlık etmek;
- Hükümet üyelerinin istifalarını kabul etmek;
- Rusya Merkez Bankası Başkanlığına aday göstermek ve görevden almak;
- Başbakanla birlikte çalışmak;
- İç ve dış politika ana hedeflerini belirlemek;
- Ulusal Güvenlik Konseyi’ni kurmak ve başkanlık etmek;
- Federal bakanlarla bakan yardımcılarını tayin etmek ve görevden almak;
- Sekiz federal bölgeye tam yetkili temsilciler atamak;
- Rus Silahlı Kuvvetleri başkanını tayin etmek ve askerî stratejisini onaylamak (Cumhurbaşkanı Rus Silahlı Kuvvetleri Yüksek Başkomutanı’dır);
- Büyükelçileri göreve getirmek ve görevden almak;
- Devlet başkanlığı dairesini kurmak ve biçimlendirmek.

Rusya Devlet Başkanı yargıda olduğu kadar yasama sisteminde de önemli bir rol oynamaktadır. Anayasa Devlet Başkanı’na “Duma” adıyla bilinen Rusya Parlamentosu’nu lağvetme yetkisi ile anayasal kanunla düzenlenen şekilde referandum belirleme ve meclis seçimlerini duyurma yetkisi de tanımaktadır. Devlet Başkanı ayrıca “Duma’ya kanun tasarıları sunabilir” ve federal yasaları imzalamak ve kamuya ilân etmekle yükümlüdür.³ Her yıl Devlet Başkanı’ndan “ülkenin durumu ve devletin iç ve dış politikalarının temel hedefleriyle ilgili bir ulusa sesleniş konuşması” yapması beklenmektedir.⁴

Devlet başkanının yargıdaki rolü yalnızca (Meclis’in üst kanadı olan) Federal Konsey’e Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay üyesi hâkimleri aday göstermektir. Devlet başkanı ayrıca Rusya Federasyonu için Başsavcı adayı önerir ve “diğer federal mahkemeler” için hâkim atar.⁵

Devlet başkanının görevinden istifa etmesi veya görevden azli ya da vefat etmesi durumunda, Başbakan “Devlet Başkanı Vekili” görevini üstlenir. Bu me-

2. Bkz. Anayasanın 80. maddesi, <http://eng.constitution.kremlin.ru/#article-80>

3. Bkz. Anayasanın 84. maddesi, <http://eng.constitution.kremlin.ru/#article-84>

4. Bkz. Anayasanın yukarıdaki dipnotta yer alan maddesi.

5. Bu konuda bkz., <http://eng.constitution.kremlin.ru/#article-83> adresindeki Anayasanın 83. maddesi.

kanizma ile Vladimir Putin, 1999 yılında Boris Yeltsin'in ani istifası ve zamanın Başbakanı'nın görevi Putin'e tevdi etmesiyle birlikte ilk kez devlet başkanlığı görevine gelmiş oldu.

Vladimir Putin Rusya ve Federasyonu'nun 4. ve 5. devlet başkanıydı. İlk Devlet Başkanı Boris Nikolayeviç Yeltsin 1991'den 1999'a kadar iki dönem hizmet etti. Yeltsin'in 31 Aralık 1999'da görevinden istifa etmesiyle dönemin Başbakanı Vladimir Putin "Devlet Başkanı Vekili" sıfatıyla göreve getirildi. Putin Rusya Federasyonu'nun ikinci devlet başkanı oldu ve 1999'dan 2008'e kadar görevde kaldı. Hâlen Rusya Federasyonu Başbakanı olan Dimitri Medvedev Rusya'nın üçüncü devlet başkanı olarak 2008-2012 yılları arasında görevde bulundu. Yapılan bir anayasa değişikliği sonucu, Putin 2012'de devlet başkanlığına tekrar geri döndü. Putin'in görev süresi 2018'de sona erecek; ancak bir dönem daha devlet başkanı seçilebilme hakkına sahip olabilecek.

Vladimir Putin

Rusya Federasyonu'nun hâlen görevde bulunan Devlet Başkanı Vladimir Vladimiroviç Putin⁶ 1952 yılında Sovyetler Birliği'nin Leningrad (bugünün Rusyası'nda St. Petersburg) kentinde dünyaya geldi. Anne ve babasının son ve hayatta kalan tek çocuğuydu. Aile Vladimir'den önce bir – ve muhtemelen ikinci - erkek evlâdını İkinci Dünya Savaşı sırasında Leningrad Kuşatması'nda kaybetmişti. Putin'in ailesi varlıklı değildi. Putin'in savaş sırasında Estonya'da ciddi şekilde yaralanan babası daha sonra makinist olmuş, annesi ise vasıfsız işlerde çalışmıştı.

Putin 1975 yılında Leningrad Devlet Üniversitesi'nden Uluslararası Hukuk diplomasıyla mezun olduktan sonra Rus Gizli Servisi KGB'ye katıldı ve bir süre Leningrad'da görev aldı. 1983 yılında Ludmilla Şrebneva ile evlenen Putin'in 1985 yılında bu evlilikten ilk kızı, Doğu Almanya'nın Dresden kentine transferinden sonra ise ikinci kızı dünyaya geldi. Putin 2013 yılında bu eşinden boşanmıştır.⁷ Putin Ailesi 1990 yılına kadar Dresden'de ikâmet etti, Berlin Duvarı'nın

6. Putin'in ikinci ismi lâkabı olup babasının adıyla anılmaktadır. Modern dönemlerde bir şahsın ilk ismi ve lâkabıyla anmak saygı ifadesidir. Örneğin, bir gazeteci Sayın Putin'e soru sorduğu vakit sık sık "Vladimir Vladimiroviç sorum şudur..." şeklinde konuşur.

7. Nick Robins-Early, "Vladimir Putin's Divorce: The Russian President Is Officially A Single Man," *Huffington-post*, 4 Şubat 2014.

yıkılışını takiben Perestroyka (Yeniden Yapılanma) ve Glasnost'un (Açıklık Politikası) ardından SSCB'ye geri döndü.

O yıllarda KGB'de faaliyetlerini sürdüren Putin Leningrad Devlet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'ne öğretim görevlisi olarak tayin edildi ve burada eski profesör Anatoli Sobçak ile yeniden bağlantı kurdu. Sobçak 1991 yılında adı yenice St. Petersburg'a değiştirilen kente belediye başkanı seçildi. Putin'i kendisine uluslararası ilişkiler danışmanı seçti ve kısa sürede onu Dış İlişkiler Komitesi Başkanlığına terfi ettirdi. Sobçak'ın birtakım ciddi yolsuzluk iddialarına rağmen 1996 yılında seçimleri kaybetmesine kadar Putin bu görevde kaldı; ancak bu sırada Belediye Başkan Yardımcılığı da dâhil olmak üzere çeşitli konumlarda çalışmalarını sürdürdü. Putin, Sobçak'ın 1996'da katıldığı, fakat kaybettiği belediye başkanlığı seçiminde seçim kampanyasını düzenleme görevi de üstlendi.

Bu yenilginin ardından Putin'e Kremlin Devlet Başkanlığı Mülkiyet İdaresi Başkan Yardımcılığı teklif edildi. Bu görevde yalnızca dokuz ay kalan ve daha sonra bölüm başkanlığına terfi eden Putin eş zamanlı olarak dönemin Devlet Başkanı Yeltsin'in Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği İdarî Başkan Yardımcılığını da yürütüyordu.

Yine aynı dönemde Putin St. Petersburg Madencilik Enstitüsü'nde "Piyasa İlişkilerinin Oluşum Şartları Altındaki Bir Bölgenin Mineral Kaynak Temelinin Çoğaltımının Stratejik Planlaması" başlıklı doktora tezini başarıyla savundu. Brookings Enstitüsü araştırmacıları Putin'in doktora tezinin büyük bir kısmının bir Amerikan işletme ders kitabından intihal edildiğini iddia etti.⁸ Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği İdari Başkanlığı göreviyle birlikte terfi basamaklarını hızla tırmanan Putin, 1998 Mayıs'ında Bölgelerle İlişkiler Birinci Başkan Yardımcılığı'na ve 1998 Haziran'ında KGB'nin yerine kurulan FSB başkanlığına getirildi. Ekim 1998'de ise Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi oldu.

Bu makamlarda 1999 yılı Ağustos ayına kadar çalışmalarını sürdüren Putin, Yeltsin tarafından Başbakanlığa atandı. Yeltsin'in 31 Aralık 1999'da sağlık nedenleriyle istifasının ardından Putin Rusya Devlet Başkan Vekilliğine getirildi. Putin'in ilk icraatlarından biri eski Devlet Başkanı Yeltsin ve ailesinin kendilerine karşı yapılan yolsuzluk suçlamalarına ilişkin soruşturma açılmasını önleyecek kararnameyi imzalamak oldu.

Vladimir Putin Mart 2000'de resmen devlet başkanı seçildi. İlk turda oyların yüzde 53'ünü aldı. Devlet başkanı olduktan sonra Putin'in ilk hamleleri

8. Шепелин, Илья, "В своей диссертации Путин сам написал, по-видимому, всего пару страниц," *Slon*, 27 Haziran 2013.

gücünü pekiştirecek ve kendisini Rusya'nın tartışmasız lideri kılacak şekilde gerçekleşti. Çoğu 1990'ları karakterize eden çılgın kapitalizm döneminde Rus doğal kaynaklarının kontrolünü ele geçirerek kendi güç ve servetlerini inşa etmiş kişiler olan oligarklara müsaade edilmeyeceğini bildirdi. 2000 yılı Temmuz'unda aynı oligarklarla katıldığı bir yuvarlak masa televizyon programında Putin oligarklar için yeni kurallar getirdiğini açıkladı: Oligarkların bundan böyle siyaset dışında kalmaları ve vergi vermeleri gerekecek; karşılığında işlerine ve gelirlerine dokunulmayacaktı.

Ancak gelişmeler bunun aksini doğruladı. 2003 yılında o dönem Rusya'nın en zengin adamı petrol oligarkı Mihail Hodorkovski muhalefetteki liberal partilere maddi yardımda bulununca ve devlet başkanı olma niyetini belli edince kısa sürede dolandırıcılık suçundan tutuklanarak hüküm giydi. Eski Putin müttefiki ve iş adamı Boris Berezovski gibi diğer oligarklar ise ülkeyi terkederek sürgüne gittiler.⁹

Medya sahibi oligarkların da başı dertteydi. Putin ve ekibi Rusların en popüler haber edinme aracı olmaya devam eden televizyonun gücünün farkında olarak Rusya'daki televizyon kanallarını dize getirecek hamlelerde bulundular. 1996 yılında göreve yeniden talip olan Yeltsin'in seçim kampanyasını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya iken onu kurtaran Medya-Most imparatorluğunun sahibi Vladimir Gusinski holdinglerinin büyük ölçüde yok edildiğini gördü. Gusinski'nin sahibi olduğu ve Rusya'nın önde gelen kanallarından NTV GazProm medyası tarafından gele geçirildi; basım evi benzer hamlelere maruz kaldı ve liberal görüşlü *Segodnya* gazetesi kapatıldı.¹⁰

Ancak yaşlı, sarhoş ve beceriksiz Boris Yeltsin'in karşıtı böylesine yeni, genç ve esaslı bir devlet başkanına sahip olmanın heyecanını yaşayan Ruslar bu gibi konuları görmezden geldiler. Putin'in görünümü 1990'ların zorlu ve maddi sıkıntıların yaşadığı dönemlerine son vermeyi vaat ediyordu. Putin idaresinde ekonomi canlandı, petrol fiyatları yükselirken Rusya dünya sahnesinde tekrar yerini almaya başladı.

Putin 2004'te ve 2008'de rahatlıkla devlet başkanlığına yeniden seçildi; anayasal olarak üçüncü kez aynı göreve gelmesi mümkün olmadığından Başbakan Dimitri Medvedev ile anlaşarak yer değiştirmeye karar verdiler. Medvedev devlet başkanlığı için yarışacak ve kazandığında –ki bu beklenen bir sonuçtu – Putin'i başbakan olarak atayacaktı. Medvedev'in devlet başkanlığı sırasında Meclis Putin ve Medvedev'in bağlı olduğu Birleşik Rusya Partisi'nin kontrolündeydi ; dolayısıyla Rus anayasasında yapılan bir değişiklikle devlet başkanlığı süresi dörtten altı

9. Putin ve oligarklarla pazarlığı ile ilgili olarak bkz. Marshall Goldman, "Putin and the Oligarchs", *Foreign Affairs*, c. 83, no. 6 (Kasım/Aralık 2004).

10. Giles Tremlett, "Putin Is Out To Get Me, Says Media Tycoon", *The Guardian*, 24 Temmuz 2001.

yıla çıkarılırken eski başkanların bu makama tekrar seçilebilmeleriyle ilgili kısıtlamalar kaldırıldı. Bir dönem aradan sonra Putin 12 yıl daha devlet başkanlığına geri dönebilecekti. Ancak bu dönüş beklenen bir sonuç değildi.

Eylül 2011’de düzenlenen Birleşik Rusya Parti Kongresi’ne kadar birçokları genç, teknoloji düşkünü ve daha liberal devlet başkanı Dimitri Medvedev’in yenisinden aday olacağını, Putin’in ülkenin idaresini yavaş yavaş bırakacağını zannediyordu. Ne ki parti kongresinde tersi yaşandı.

Putin’in tekrar devlet başkanlığına döneceğine ve bu yer değiştirmenin yıllardır planlanmış olduğuna ilişkin açıklama meclis seçimlerine hile karıştırıldığı yönündeki iddiaların ertesinde muhalif protesto hareketinin ilk kıvılcımlarına sebep oldu. Putin ve Medvedev’in yer değiştirmesi satranç terimiyle “rok yapmak” veya “rokirovka” şeklinde bilinegildi.

Başbakan olarak dört yıl boyunca Putin daha sık halkın önüne çıktı; ancak uluslararası ilişkilerin büyük ölçüde dışında kaldı. 2012 yılında devlet başkanlığına geri dönüşü çok daha ilgi çekici olacaktı. Seçim döneminde başlayan protesto hareketini sonlandırmak üzere sert önlemler aldı; sokağa çıkmayı ve protestoları daha zorlaştırıcı girişimlerde bulunurken muhalefet liderleri baskınlar, duruşmalar, tutukluluk ve ev hapsi ile Putin’in hedefi hâline geldiler.

Putin’in devlet başkanlığına geri dönüşünden sonraki bir yıl içerisinde Rus yaşam ve kültürünün kendine özgü ve muhafazakâr doğasına vurgu yapıldı. Rus Hristiyan Ortodoksluğu kamusal alanda giderek artan bir önem kazanırken bu durum Putin’in yozlaşmış Batılı ve Avrupalı hayatları Rusya’daki temiz ve kutsal yaşamla karşılaştırmasına örnek teşkil etti.¹¹ Putin’in amacı, kendi deyimiyle, “Binlerce yıldır her ulusun manevî ve ahlâkî temelini oluşturan geleneksel değerleri, geleneksel ailelerin, dinî yaşam da dâhil olmak üzere gerçek insan hayatının değerlerini, sadece maddi değil aynı zamanda manevî değerleri, insanlığın ve küresel çeşitliliğin değerlerini savunmaktır.”¹²

Putin’in 2012 yılında devlet başkanlığı koltuğuna tekrar oturmasından itibaren ‘eşcinsel propaganda’yı yasaklayan yasalar geçirilirken kamusal alanda küfredilmesi; öksüz Rus çocuklarının Amerikalılar ve eşcinsel evliler ile eşcinsel evliliklerin meşru görüldüğü ülkelerde yaşayan şahıslar tarafından evlâtlık edinilmesi yasaklandı. Amerikan karşıtlığı Putin’in söylemlerinde giderek artan bir şekilde rol oynamaya başlarken bu anlamda, Putin Amerikan Dışişleri Bakanlığı ile Amerika’nın Moskova Büyükelçiliği’ni 2011 yılında meydana gelen protesto hareketini

11. Peter Pomerantsev, “Putin’s God Squad: The Orthodox Church and Russian Politics,” *Newsweek*, 10 Eylül 2012.
Vladimir Putin, “Presidential Address to the Federal Assembly,” Kremlin Web Sitesi, son değiştirilme 13 Aralık 2013. <http://eng.kremlin.ru/news/6402>

düzenlemekle suçladı. Yeni yasalar çerçevesinde yabancılardan projelerini finanse etmeleri için para alan örgütlerin “yabancı ajanları” olarak kayda geçirilmesi gerektiğini kaydetti.

Daha da önemlisi Putin giderek daha fazla milliyetçi bir dil kullanmaya başladı. 2014’ün başlarında Rusya Ukrayna’ya bağlı Kırım Yarımadası’nı ilhak ederken Putin Ukrayna’nın doğu bölgelerinin Rusya’ya ilhakı fikrini teşvik etti. Bu eylemlerle Rusya Yönetimi ve daha iç dairededeki üyelerden birçoğunun banka hesapları yabancı hükümetler tarafından dondurularak özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İngiltere’ye girişleri yasaklandı.

Putin’in sürekli artış gösteren onaylanma oranları Nisan 2014’te, mevcut durumda, yüzde 82’ye ulaşmış bulunuyor.¹³ Yükselmekte olan şehirli orta sınıfın daha fazla özgürlük talep etmesine karşılık Rusların çoğu Putin rejimiyle gelen ekonomik istikrarın korunması adına birtakım önemsiz özgürlükleri feda etmek konusunda istekli davranıyor ve bunda bir sakınca görmüyor.

Gençlik yıllarından beri Uzak Doğu sporlarına merak salan Putin’in Leningrad judo şampiyonu olduğu biliniyor. Sekinci derece kara kuşak sahibi Putin “Vladimir Putin ile judo öğrenelim” başlıklı bir judo eğitim videosunun yanı sıra spor üzerine

13. “Индексы”, Levada Center, <http://www.levada.ru/indeksy>.

bir kitabın yazılmasına da yardımcı oldu.¹⁴ Rusya Devlet Başkanı ayrıca Sovyetlerde geliştirilen bir tür Uzak Doğu sporu olan SAMBO'da da uzman. İki kız çocuğu bulunan Putin uzun yıllar süren bir evliliğin ardından eşi Ludmilla'dan 2013 yılında boşandı. Putin iyi derecede Almanca ve orta seviyede İngilizce biliyor.

BAŞBAKANLIK

Başbakan Rusya Devlet Başkanı tarafından günlük hükümet faaliyetlerinin yerine getirilmesi için aday gösterilir. Başbakanın adaylığının Duma tarafından onaylanması gerekmektedir. Hükümetin başı olan Başbakan Bakanlar Kurulu'nu oluşturmak ve hükümet faaliyetlerinin çerçevesini düzenlemek üzere Cumhurbaşkanı ile ortak çalışmalarda bulunur.

Dimitri Medvedev

Vladimir Putin gibi Dimitri Anatoliyeviç Medvedev de SSCB'nin Leningrad kentinde dünyaya geldi. Akademisyen bir aileden gelen genç Dimitri anne babasının izinden giderek Leningrad Devlet Üniversitesi'nden önce hukuk diploması ve daha sonra özel hukuk doktorası aldı. Medvedev'in doktora tezi "Devlet teşekküllerinin sivil adli sorunlarının uygulanması" adını taşıyordu.¹⁵

Medvedev'in Leningrad Devlet Üniversitesi'ndeki profesörlerinden biri, önde gelen liberal politikacı Anatoli Sobçak'tı ve Medvedev'i SSCB Halkın Vekilleri Kongresi üyeliği için başarıyla yürüttüğü kampanya nedeniyle ekibine dâhil etmişti. Sobçak Leningrad Kent Konseyi üyesi olarak Leningrad'a dönünce Medvedev'i bu kez danışmanı olarak yanına aldı. 1991 yılında Leningrad Belediye Başkanı olan Sobçak Medvedev'i bırakmadı ve Medvedev belediyenin Putin'in başkanlık ettiği yeni Dış İlişkiler Komitesi'ne danışman oldu.

Medvedev bir yandan siyasetle ilgilenirken diğer yandan da akademik kariyerine devam ediyordu. Medenî Hukuk Fakültesi'nde doçent olan Medvedev bir yandan medenî hukuk ve Roma hukuku dersleri öğretmenin yanı sıra medenî hu-

14. "Macho Putin In Yet Another Display Of Masculinity As He Releases 'Let's Learn Judo With Vladimir' DVD", *The Daily Mail*, 8 Ekim 2008.

15. "Проблемы реализации гражданской правосубъектности государственного предприятия", *DisserCat*, <http://www.dissercat.com/content/problems-realizatsii-grazhdanskoi-pravosubektnosti-gosudarstvennogo-predpriyatiya>

kuk üzerine rağbet gören bir ders kitabı kaleme alıyor; bir yandan da hukuk fakültesinden arkadaşlarıyla beraber kurduğu küçük bir firmada avukatlık yapıyordu.

Vladimir Putin 1999 yılında Rusya Başbakanı olarak göreve getirildiğinde eski meslektaşlarından birkaçını birlikte çalışmak üzere Moskova'ya aldırdı. Putin'in arkadaşları arasında Dimitri Medvedev de yer alıyordu. Medvedev Devlet Başkanlığı Dairesi Başkan Yardımcılığına atandı ve Putin'in 2000 yılındaki devlet başkanlığı seçim kampanyasına yardım etti. Putin'in Medvedev'e duyduğu güven Medvedev'in 2000 yılı ortalarında Rus gaz şirketi Gaz-Prom'ın Yönetim Kurulu başkanlığına getirilmesiyle gözle görülür hâle geldi. 2000'den 2008'e kadar Medvedev heyetin ya başkanlık ya da başkan yardımcılığı görevlerinde yer alarak şirkette yolsuzluğun önüne geçilmesiyle ilgili çalışmaları denetledi.

Medvedev 2003 yılında Devlet Başkanlığı Dairesi başkanlığına ve daha sonra Rusya Güvenlik Konseyi üyeliğine getirildi. 2005 yılına gelindiğinde Medvedev Başbakan Birinci Yardımcısı olarak atandı ve Ulusal Öncelikli Projeler Özel Komisyonu'na başkanlık etti.

Putin'in devlet başkanlığı görev süresinin sona ermesine yakın Medvedev'in adı sürekli olarak 2008 devlet başkanlığı adaylığı için ve Putin'in halefi olarak geçmeye başladı. Bu söylentiler 2007 yılında gerçeklik kazandı ve Medvedev'in adı Birleşik Rusya Partisi'nden devlet başkanı adayı olarak açıklandı. Putin, "Kendisini 17 yıldır tanırım, bu yıllar içerisinde birlikte çok yakın çalışmalarda bulunduk ve ben bu adaylığa tam destek veriyorum"¹⁶ diyerek Medvedev'e iyi dileklerde bulundu. Birçokları için Medvedev'in aday gösterilmesi Rusya'nın artık daha demokratik bir rota izlemeye başlayacağını bir göstergesi olmuştu; çünkü her şeyden önce Medvedev St. Petersburg'da demokratik danışman olarak başlangıç yapmıştı.¹⁷

Nitekim Rus yasaları ve toplumu bu doğrultuda hareket etti. Medvedev oyların yüzde 70'ini alarak ezici bir üstünlükle devlet başkanı seçilmesinin ardından – özellikle emniyet teşkilâtında – yolsuzluğun ortadan kaldırılması ve Rusya'nın "modernizasyonu" gibi girişimlerde bulundu. Medvedev dünya sahnesinde lider olarak yerini alırken Putin daha ziyade iç meselelere yoğunlaştı. Çift ögeli işbirliği söz konusuydu. Medvedev'in teknoloji ve modernizasyon programlarından bazılarında aşama kaydedildi; ancak bu projelerden birçoğu Medvedev'in başbakanlık koltuğuna geri dönmesinden sonra irtifa kaybetti.

Rusların büyük bir kısmı Medvedev'in liderliğindeki daha modern ve daha az otoriter Rusya'yı sevdi. 2011 yılı Eylül'ünde Putin'in devlet başkanlığına geri

16. "Putin Sees Medvedev As Successor", *BBC News*, 10 Aralık 2007.

17. Andreas Umland, "The Democratic Roots Of Putin's Choice", *The Washington Post*, 11 Aralık 2007.

döneceği yönündeki açıklama birçoklarının şaşkınlığına sebep olurken daha liberal ve yaratıcı sınıflardaki Ruslar hayal kırıklığına uğradı. Bu açıklamayla birlikte Ruslar gruplar hâlinde aynı yıl protesto için sokaklara çıkacaktı.

2012 yılında Vladimir Putin'in devlet başkanlığına geri dönüşünden bu yana Medvedev bariz bir biçimde arka plana geçti. Artık çift ögeli değil ve Putin ile yakın çevresi tamamen kontrolü elinde bulunduruyor. Lilya Şevtsova, Medvedev'in çevresinde bir galaksi bulunduğunu; ama "kendisinin, söz gelimi, İgor Seçin'den daha zayıf" olduğunu kaydediyor.¹⁸

Putin gibi Medvedev de kısa boylu; birçok kişi kendisinin 2008'de Vladimir Putin'den daha kısa tek adam olduğu için devlet başkanlığına seçildiği şeklinde şakalaşmaktadır. Medvedev koyu bir "hard rock" dinleyicisidir ve özellikle İngiliz grup Deep Purple hayranıdır. Medvedev'in teknolojiye düşkünlüğü kendisini ayrıca basının gözü önüne çıkarmıştır. Devlet başkanlığı ve başbakanlığı sırasında yoğun şekilde blog tutmaya devam eden Medvedev tweet atmakta (İngilizce Twitter kullanıcı hesabı: @MedvedevRussiaE) ve hem Ruslar hem de uluslararası izleyici ile iletişim aracı olarak fotoğraflarını paylaşmaktadır. Svetlana ile evli olan Medvedev'in İlya adında bir oğlu bulunmaktadır. Medvedev İngilizce biliyor.

BAKANLAR KURULU

Rus hükümeti Başbakan'a ilâveten çeşitli görevler üstlenen 20 bakandan oluşmaktadır. Ayrıca bakan olmamakla birlikte bakanlık statüsünde on kişilik bir grup bulunmaktadır. Bu makamların en kayda değer olanları ve profilleri aşağıdaki gibidir:

Dışişleri Bakanlığı

Rus Dışişleri Bakanlığı diğer birçok ülkedeki benzer bakanlıkların aksine Rus dış politikasının oluşturulmasında pek fazla söz sahibi değildir. Birkaç istisna ile birlikte bakanlık için çalışanlar hükümetin dış ilişkiler kararlarını yerine getirecek birer araç vazifesi görmektedir. Söz konusu yetkililer değerli bir analistin söylediği gibi "Ordu mensubu gibidirler ve kendilerine söyleneni yaparlar."¹⁹ Rus dış politikasının formülasyonunda büyük etkisi bulunan Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov Cumhurbaşkanı Putin ve Bakanlar Kurulu düzeyindeki diğer yetkililerle yakın çalışmalarda bulunmakta ve politikayı birlikte belirlemektedirler. Ancak Lavrov kesinlikle en etkili Rus diplomat olmakla birlikte birçokları Lavrov'un gücünü sorgulamaktadır.

18. Şevtsova'yla Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

19. A.g.m.

Keza diğer bakanlar da Rusya'nın dış politikasının oluşturulmasında önemli söz hakkına sahipler. Finans yardımları ve geliştirmeye ayrılan para ile özellikle petrol, gaz, silah satışı ve nükleer güçle ilgili işletme çıkarlarının kontrolünü elinde bulunduran Maliye Bakanlığı önemli oranda yönlendirme gücüne sahiptir.²⁰

Dışişleri Bakanlığı açık adı “Bağımsız Devletler Topluluğu, Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlar ve İşbirliği Federal Dairesi” olan ancak Rusça’da kısaca “Ros-sotrudnichestvo” diye bilinen örgütün işleyişinden sorumludur; Rus kültürünü dünyanın dört bir yanında teşvik eden bir tür yumuşak güçtür.

Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov

Sergey Viktoroviç Lavrov SSCB’nin Moskova kentinde Ermeni ve Rus kökenli bir anne ve babadan dünyaya geldi. 1972 yılında Moskova Uluslararası İlişkiler Enstitüsü MGIMO’ndan mezuniyetini takiben Dışişleri Bakanlığı’na katıldı. Mesleğinin ilk yıllarına Sri Lanka’da Sovyet diplomatı olarak başlayan Lavrov, daha sonra Moskova’da Dışişleri Bakanlığı’nda çeşitli hizmetlerde bulundu. 1981-

1988’de danışman, kıdemli danışman ve akabinde New York’ta Birleşmiş Milletler (BM) Merkezi’nde SSCB Misyonu Birinci Sekreteri olarak görev aldı.

1988 yılında SSCB’ye geri dönen Lavrov basamakları hızla tırmanarak önce Dışişleri Bakanlığı’nın Uluslararası Ekonomik İlişkiler Bölümü Başkan Yardımcılığı’na ve daha sonra aynı bakanlıkta Uluslararası Örgütler ve Küresel Sorunlar Daire Başkanlığı’na terfi etti. Lavrov 1992 yılında Dışişlerinden Sorumlu Başbakan Yardımcısı oldu.

1994 yılında yeniden New York’ta görevlendirilen Lavrov burada sonraki on yılı Rusya Federasyonu BM Daimî Temsilcisi olarak geçirecekti. Bu makam, Rusya’nın BM Güvenlik Konseyi beş daimî üyesinden biri olduğu ve veto yetkisine sahip olduğu düşünüldüğünde çok büyük önem arz etmektedir. Bu makamda varlığını hissettiren Lavrov başarılı bir diplomat ve yetenekli bir müzakereci olarak itibar kazanmaya devam ediyor. Aynı dönemde Amerika’nın BM Büyükelçisi John Negroponte Lavrov’un “değişmez iki amacı vardır: Rusya’nın ihtişamını artıracak şekilde veto yetkisini kullanmak ve her ne zaman mümkünse o zaman Amerikalıları bozguna uğratmak. [Lavrov’un] ahlâkı Rus devletinin kendisidir” şeklinde düşüncelerini dile getiriyor.

20. A.g.m.

“Uluslararası ilişkilerde ideolojiye inanmıyorum” diyen Lavrov “Bilddiğiniz gibi Sovyet döneminde diplomat olarak çalışmaya başladım ve Komünist Parti gündeminde ideolojinin çok üst sıralarda olmasına rağmen sizi temin ederim ki uygulamada her zaman pragmatik olmaya çalışıyoruz. Ve şimdi olan da bu,” şeklinde konuşuyor.²¹

2004 yılında Rusya Dışişleri Bakanı olarak atanan Lavrov bugün aynı makamda çalışmalarını sürdürmektedir. Lavrov “dünyanın en zorlu dışişleri bakanı” olarak tanınmaktadır ve lâkabı “Bay Hayır”dır.^{22 23} Lavrov’la ilgili olarak Rusya uzmanı Dr. Bobo Lo, “Kendisinin işini iyi yapmakla birlikte nihayetinde dış politikanın Kremlinde belirlendiğini ve bugünlerde [dış politikanın] çok çok kişiselleştiğini” şeklinde konuşuyor.²⁴ Birçok bakan arkadaşının aksine Lavrov’un Putin ile eskiye dayanan derin bir dostluğu söz konusu değil; buna rağmen Lavrov’a Rusya dış politikasını icra etmesi konusunda büyük bir güven duyuluyor.

Lavrov dışa dönük doğası ve güçlü kişiliği ile tanınmaktadır. Sovyet döneminde başlangıç yapmasına rağmen Rus Dışişleri Bakanı’nın eğilimleri şüphesiz emekçi sınıfınınkinden farklıdır: Lavrov puroyu sever ve çokça içki içtiği söylenmektedir; her zaman ustalıkla dikilmiş ısmarlama takım elbiseler giyer ve şarabın da iyisini sever.

Savunma Bakanlığı

Rusya Federasyonu Savunma Bakanlığı (sıklıkla Rusça’da MinOborony şeklinde isimlendirilir) Rus ordusu ve Silahlı Kuvvetleri’nin faaliyetlerinden ve organizasyonundan sorumludur. Rusya Devlet Başkanı “Ordu’nun Başkumandanı”dır; ancak Silahlı Kuvvetler’in günlük rutinleri hâlen Savunma Bakanı Sergey Şoygu tarafından yürütülmektedir. 2001 yılına kadar Savunma Bakanı askerî deneyime sahip ordu mensubu kişilerden seçiliyordu; fakat bugün bu makamda generallik rütbesine sonradan yükseltilecek bir sivil bulunmaktadır.

Ülke dört askerî bölgeye ayrılmıştır: Güney, en küçük bölge olmakla birlikte önemli ve istikrarsız Kafkas bölgesini içermektedir. Batı, Rusya’nın Avrupa’daki topraklarının büyük bir kısmını ihtiva etmektedir. Orta, en büyük askerî bölgedir ve Doğu bölgesi Pasifik’e kadar uzanmaktadır.

21. Susan Glasser, “Minister No”, *Foreign Policy*, 29 Nisan 2013.

22. Peter Osborne, “Sergey Lavrov: An Essential New Voice Has Emerged In International Affairs”, *The Telegraph*, 11 Ekim 2013.

23. Glasser, a.g.m.

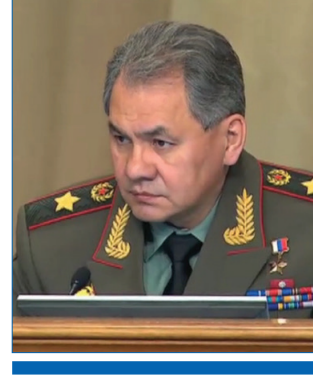
24. Patrick Jackson, “Profile: Putin’s Foreign Minister Lavrov”, *BBC News*, 29 Haziran 2007.

Rus askeriyesinin gündelik görevlerle ilgili denetimi Genel Kurmay Başkanı tarafından gerçekleştirilmektedir. Bugün Rusya'nın Genel Kurmay Başkanı Valeri Gerasimov'dur ve kendisi aynı zamanda Savunma Bakanlığı Birinci Yardımcısı'dır.

Krasnaya Zvezda (Kızıl Yıldız) adlı resmî gazeteye ilâveten akademik dergi *Askerî Düşünce* de Rus Savunma Bakanlığı tarafından yayımlanmaktadır.

Savunma Bakanı Sergey Şoygu

Sergey Kzugetoviç Şoygu Moğolistan sınırındaki Tuva Cumhuriyeti'nde Tuvalı bir baba ve Rus bir anneden dünyaya gelmiştir. Uzun süredir Rus siyasetinin yükselen yıldızı konumundaki Şoygu İnşaat Mühendisliği diplomasına sahiptir ve kariyerine Sibiryâ'da inşaat sektöründe başlamıştır. Komünüst Parti'de faal olan Rus Savunma Bakanını 1990 yılında Moskova'ya yerleşmesinin ardından Devlet Mimarlık ve İnşaat Komitesi Başkan Yardımcılığı görevine getirilmiştir.

Şoygu 1991 yılında çeşitli gönüllü kurtarma gruplarının nezaretine yardım için kurulan Rus Kurtarma Birliği'ne atanmıştır. Birlik kısa sürede Acil Durum Komitesi'ne dönüştürülmüş ve 1994'te bakanlık statüsüne yükseltilmiştir. Şoygu 1996 yılında Rus Güvenlik Konseyi üyeliğine getirilmiş ve 2000 yılında Başbakan Yardımcılığı'na atanmıştır.

Bu dönemde Şoygu iç politikada oldukça faaldi ve Sovyetler Birliği'nin çöküşü sırasında Yeltsin'in yanında yer alıyordu. O dönemde Şoygu feshedilmiş "Evimiz Rusya Partisi"nin düzenleme komitesinde yer almaktaydı. Halen Putin'in 2000 yılındaki ilk devlet başkanlığı yarışında kendisine destek verdiği Birlik Partisi genel başkanlığını yürütmektedir.

2012 yılına kadar Acil Durum Bakanı görevinde bulunan Şoygu, Moskova Belediye Başkanlığına atanınca bu görevden ayrılmıştır. Altı ay Moskova Belediye Başkanı sıfatıyla görevine devam eden Şoygu daha sonra Savunma Bakanlığı'na terfi etmiştir. Şoygu general rütbesine sahiptir ve İngilizce, Japonca ve Türkçe bilmektedir.

Ekonomik Gelişim Bakanlığı

Ekonomik Gelişim Bakanlığı "...sosyo-ekonomik iş geliştirmeye yönelik (orta ve küçük işletmeler de dâhil olmak üzere) öngörü ve analizler çerçevesinde devlet politikasının geliştirilmesi ve düzenlenmesi ile yükümlü"dür. Bakanlık aynı zamanda dış ticaret haricinde dış ekonomik faaliyetlerin yanı sıra mülkiyet ilişkileri,

iflâs ve finansal canlandırma, değerlendirme faaliyetleri; tarım arazileri dışındaki topraklarla ilgili işlemler, Gayri Menkul Sicil, kadastro kayıtlarının tutulması ile kadastro faaliyetleri, arazi emlak takdiri, tarım arazileri dışındaki toprakların izlenmesi, gayrimenkul edinme haklarının kaydı, yer ölçümü (jeodezi) ve haritacılık, devlet istatistik faaliyetleri, yatırım ve devlet yatırımı faaliyetleri; devletlerarası gelişim ve federal hedef programları (uzun vadeli hedeflere yönelik programlar); bölüm hedef programları, Rusya'nın sosyo-ekonomik gelişim programlarının uygulanması ve geliştirilmesi, Rusya Federasyonu'nda özel ekonomi bölgeleri oluşturulması ve bu bölgelerin idamesi, devlet malzeme rezervlerinin idaresi, mal teslimi için sipariş verilmesine ilâveten devlet ve belediye amaçlı iş ve hizmetlerin yerine getirilmesinden sorumludur.²⁵

Rusya Ekonomi Bakanlığı'nın daha birçok sorumlulukları bulunmaktadır; ancak Amerikan-Rus İş Konseyi'nden Marya Dauhulyova bakanlığın "iş çevreleriyle iletişim kurmak gerektiğini anladığını, düzenlemelerin iş ve Rusya'daki yabancı yatırımları nasıl etkilediğini anlamaya çalıştığını" kaydetmektedir.²⁶

Ekonomik Gelişim Bakanı Aleksey Ulyukayev

Moskova doğumlu Aleksey Valentinoviç Ulyukayev ilk ekonomi diplomasını Moskova Devlet Üniversitesi'nden 1979 yılında aldı. Aynı üniversitede mezuniyet sonrası lisansüstü ekonomi çalışmalarına devam eden Ulyukayev Fransa'daki Pierre Mendes Üniversitesi'nde Ekonomik Doktorasını tamamladı.²⁷

1982'den 1988'e kadar Moskova Mühendislik ve İnşaat Üniversitesi Siyasal Ekonomi Bölümü Doçentlik kürsüsünde akademik çalışmalarını sürdüren Ulyukayev daha sonra *Komünist* dergisinde danışmanlık, *Moscow News* (Moskovskiy Novosti) gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

Sovyetler Birliği'nin 1991'de çökmesi üzerine Ulyukayev hükümetin ekonomi danışmanı olarak atandı; daha sonra ekonomi danışmanları grubunun başkanı oldu. Ulyukayev 1993'te Rusya Birinci Başbakan Yardımcısı liberal ekonomist Yegor Gaydar'ın asistanlığına getirildi.

25. "About Ministry", Ministry of Defense of the Russian Federation, <http://www.economy.gov.ru/wps/wcm/connect/economylib4/en/home/about>

26. Dauhulyova'yla Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

27. "Alexei Valentinovich Ulyukayev", Ministry of Economic Development of the Russian Federation, <http://www.economy.gov.ru/wps/wcm/connect/economylib4/en/home/about/management/ulyukayev>

1994'ten 1996'ya ve 1998'den 2000'e kadar Ulyukayev Geçiş Ekonomisi Enstitüsü Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu (hâlen bu enstitü Gaydar Ekonomi Politikası Enstitüsü adıyla bilinmektedir). Ulyukayev enstitüde hükümete Rusya'nın komünist rejimden kapitalist ve serbest piyasa ekonomisine geçişiyle ilgili düşünce ve araştırmalar konusunda yardımcı oluyordu. İki yıl süreyle bu görevinden ayrılan Ulyukayev Moskova İl Meclisi üyeliğinde bulundu.

Ulyukayev 2000 yılında Ekonomi Bakanı Aleksey Kudrin'in Birinci Bakan Yardımcılığına getirildi ve bu makamda dört yıl hizmette bulundu. 2004-2013 yılları arasında Rusya Merkez Bankası Birinci Başkan Yardımcılığına atandı, bu pozisyonda iken "eli sıkı" olarak ün yaptı.²⁸

Ulyukayev şimdiki görevini, Elvira Nabiylina'nın Merkez Bankası Başkanı olarak atanması üzerine 2013 Haziran'ında devraldı. Bir liberal serbest piyasa ekonomisti olan Ulyukayev "piyasa köktencisi" olarak tanımlanmaktadır ve Yegor Gaydar tarafından 1990'ların başlarında geliştirilen düşünce ekolünün liberalleştirilmesinin takipçisi konumundadır.

Ulyukayev ile geçmişte aynı Bakanlar Kurulu'nda yolları kesişen eski Çalışma ve Sosyal Gelişim Bakanı Aleksandır Poçinok yeni ekonomik gelişim bakanını "sakin ve ince düşünceli bir adam" şeklinde tanımlıyor. Poçinok Ulyukayev'le ilgili sözlerine şu şekilde devam ediyor: "Kendisi her zaman dengeli karar almaya çalışır. Akademisyenliğinin yanısıra aynı zamanda o yıllarda iyi bir idareci de olmuştu."²⁹

Ekonomi Bakanı Ulyukayev aynı zamanda Rusya'nın Avrupa Yeniden İnşa ve Gelişim Bankası temsilciliği ve Uluslararası Yeniden İnşa ve Gelişim Bankası'nda Rus başkan yardımcılığı görevini de yürütmektedir. Ulyukayev'in bakanlığı sırasında "köklü reformlar" beklenmemektedir.³⁰

Tanınmış akademisyen Ulyukayev 2000'den 2010'a kadar Moskova'da iki farklı üniversitede ekonomi profesörlüğü yaptı. İngilizce ve Fransızca bilen Ulyukayev aynı zamanda tatlı dilli ve başarılı bir şair. Ulyukayev'in ayrıca oldukça beğeni toplayan "Yabancı Sahiller" isimli şiir kitabı 2012'de piyasaya sürüldü.

28. Charles Clover, Courtney Weaver, "Central Bank Succession Grips Russia", *Financial Times*, 4 Mart 2013.

29. Alexander Bratersky, "Poet and Free-Market Liberal Ulyukayev Takes Over as Economy Minister", *The Moscow Times*, 25 Haziran 2013.

30. Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

Rusya Merkez Bankası Başkanı Elvira Nabiulina

Başkurdistan Cumhuriyeti'nden etnik Tatar Dr. Elvira Sakipzadovna Nabiulina saygın bir ekonomist ve akademisyendir. Rusya Sanayiciler ve Girişimciler Birliği'nde kariyerini inşa eden Nabiulina 1997 yılında dönemin Ekonomik Gelişim Bakanlığı'nda bakan yardımcılığına getirilmiştir. Nabiulina düşünce kuruluşlarında bir süre çalışmalarına devam ettikten sonra 2000 yılında Ekonomik Gelişim Bakanlığı Birinci Bakan Yardımcılığı'na atanmıştır. 2007 yılında Ekonomik Gelişim Bakanı olan Nabiulina bu görevde 2011 yılına kadar kalmış ve daha sonra yaklaşık bir yıl süreyle Putin'in ekonomi baş danışmanı olarak görev almıştır.

Nabiulina Haziran 2013'te Merkez Bankası Başkanlığı görevine getirildi ve G-8 ülkeleri içinde bu makama getirilen ilk kadın merkez bankası başkanı oldu.³¹ Bu makama seçilmesi beklenmedik bir durumdu ve biraz da ihtilâfla karşılandı. Birçok iç müzakerenin ardından Putin'in Nabiulina'yı bu göreve seçmesinin sebebi, Putin iktidarının büyük bir kısmını temsil eden liberal para politikalarının devamını görmek isteyen hükümet üyeleri ile Rus ekonomisinin canlandırılması için hükümetin daha aktif rol almasını isteyen grup arasında Nabiulina'nın iyi bir uzlaşma noktası olmasıydı.³² Ayrıca Putin Nabiulina'ya güven duyduğu için terfisini onaylamıştır. Nabiulina'nın bu göreve atanması Putin'e yakınlığı sebebiyle bankanın bundan böyle eskiye göre daha az bağımsız olacağını bir işareti olarak görülmüştür.

Göreve geldiğinden bu yana Nabiulina, varlıkları genelde suç ve özelde sahtecilikle para aklama ile ilintilendirilen Rus bankalarının büyük bir kısmına karşı harekete geçerek bu tür onlarca küçük ve orta ölçekli bankanın lisansını iptal etmiştir.³³ Böylece, Merkez Bankası'nın yeni rolünün bir parçası olarak "mega düzenleyicilik" karşımıza çıkmaktadır. Rus hükümeti yüklü miktarda paranın ülkeden çıkışı ve dolarların nereye gittiğinin bilinmemesi nedeniyle giderek daha fazla endişe duymaktadır.³⁴ Bankanın mega düzenleyici rolü aynı zamanda "hükümetle kredi ve

31. O dönemde G-8'de bulunan Rusya, halen bu gruptan ihraç edilmiş bulunmaktadır ve grup şimdi G-7 adıyla anılmaktadır.

32. Douglas Busvine, "Special Report: Inside Putin's Central Bank Surprise", *Reuters*, 22 Mart 2013.

33. "Russian Regulator Closes Down Two More Banks", *RIA Novosti*, 24 Aralık 2013. Ayrıca bkz. "Russian Central Bank Closes Three More Banks In Crackdown", *Reuters*, 13 Aralık 2013.

34. Busvine, a.g.m.

para politikalarında işbirliğini sürdürmenin yanısıra artık stok, türevler ve tahvil piyasalarının da denetimini üstlendiği” anlamına gelmektedir.³⁵ Nabiylina ve Rusya Merkez Bankası aynı zamanda denizaşırı yatırımında bulunmaları yasak olan Rus yetkililerinin bu tür yatırımlarının izini sürmek ile de görevlendirilmiştir.

Nabiylina’nın hedeflerinden biri, tıpkı selefi gibi, 2015 yılına kadar Rus para birimi rublenin serbest dolaşımını sağlamak ve enflasyon oranını düşük tutmaktır. Ancak Nabiylina’nın işi Batı ülkelerinin Rusya’nın Kırım’ı ilhak etmesinden sonra uygulamaya başladığı yaptırımlar nedeniyle çok daha karmaşık bir hâl almıştır.

Başkurdistan Cumhuriyeti’nden etnik Tatar Nabiylina ünlü Moskova Yüksek Ekonomi Okulu Rektörü, Ekonomist ve Profesör Dr. Yaroslav Kuzminov ile evlidir.³⁶

BAŞBAKAN YARDIMCILARI

Rusya’da başbakan yardımcılarının çoğu alanlarında tam portföy sahibi kişilerden muhtemelen çok daha güçlüler. Bunun sebeplerinden biri Putin’in sık sık bakanlık makamlarına yetenekli, ama aynı zamanda sadık ve iyi bir iş çıkaracağına inanacak kadar güvendiği profesyonelleri getirmesidir. Başbakan yardımcılığı Putin’in eski arkadaşlarına veriliyor gibi görünse de tam aksine Putin belli ve önemli bir işin doğru şekilde yapılmasını istediğinde bu pozisyonlara güvenlik servislerinden gelen siyasetçiler (siloviki) atanıyor. Araştırma kuruluşu Carnegie Moscow Center’dan Lilya Şevtsova “Putin sisteminin daha kişiselleştiğinden” söz ederken “hak etmedikçe yeni biri gelmiyor ve hak etmedikçe kimsenin işine son verilmiyor” şeklinde konuşuyor.³⁷

İgor Şuvalov

Başbakan Birinci Yardımcısı olan İgor İvanoviç Şuvalov Moskova Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu bir avukat. 1990’ların başlarında Sovyet Rusyası sonrası dönemde birçok milyoner ve milyarderin başvurduğu ALM Danışmanlık firmasında çalışma hayatıyla tanışan Şuvalov meslekte başarılı olunca 1995’te yönetici ortaklığa yükseldi. Ancak, iki yıl sonra Devlet Mülkiyet Komitesi’nde kendisine teklif edilen işi kabul

35. Andrey Ostroukh, “Bank of Russia - 2014 Outlook”, *The Wall Street Journal*, 5 Ocak 2014.

36. “Yaroslav I. Kuzminov”, Higher School of Economics, <http://www.hse.ru/en/org/persons/kuzminov/bio>

37. Şevtsova’yla Şubat 2014’te Moskova’da yapılan özel mülakat.

eden Şuvalov kısa sürede Müdür Yardımcılığına yükseldi ve 1998-2000 yılları arasında Rusya Federal Mülkiyet Fonu'nu yönetti.³⁸

Şuvalov'a güven duyan Putin onun Kremlin merdivenlerinde yükselmesini sağlamaya devam etmektedir. Putin 2000 yılında devlet başkanlığına seçilir seçilmez Şuvalov'u Bakanlar Kurulu Genel Sekreteri olarak atadı ve 2003'te devlet başkanlığı yaverliğine getirdi.³⁹ Şuvalov daha sonra Devlet Başkanlığı Dairesi Başkan Yardımcısı ve G-8'de Rus Şerpa'sı olarak hizmet etti. Mayıs 2008'de Başbakan Birinci Yardımcılığına getirilen Şuvalov hâlen bu makamda çalışmalarına devam etmektedir.

Şuvalov sıklıkla Putin'in "gönül verdiği projeler" in sorumluluğunu üstlenmektedir. Bu itibarla Şuvalov 2014 Kış Olimpiyatları projesine liderlik etmiş ve aynı şekilde 2018 Dünya Kupası projesini de üstlenmiştir. 2013 yılında Kazan'da düzenlenen Universiade oyunları ile 2012'de Vladivostok'ta düzenlenen APEC Konferansı Şuvalov liderliğinde gerçekleştirilmiştir.

Şuvalov'un kariyer portföyünde ayrıca Rus ekonomisiyle ilgili sosyo-ekonomik gelişim, devlet yatırım politikaları, dış ticaret, finans piyasalarının düzenlenmesi, Rusya'nın Dünya Ticaret Örgütü üyeliği yanısıra Rusya'nın borç ve finansal varlıklarının yönetimi gibi sorumluluklar da yer almaktadır.⁴⁰ Şuvalov kısa bir süre önce hükümetteki görevleri sürecince kazandığı yüklü miktarda para nedeniyle eleştirilere hedef olmuştur. Şuvalov evlidir ve dört çocuk babasıdır.

Arkadi Vorkoviç

Putin yönetiminin en genç üyelerinden Arkadi Vorkoviç sanayi, yenilik, çevre koruma ve teknoloji den sorumlu başbakan yardımcısıdır. Moskova doğumlu Vorkoviç Moskova Devlet Üniversitesi'nde Ekonomi Sibernetiği tahsil etmiş; devamında Moskova Yeni Ekonomik Okulu ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Duke Üniversitesi'nde ekonomi yüksek lisansını tamamlamıştır.

Rusya Maliye Bakanlığı Ekonomi Uzman Grubu'na dâhil olarak çalışma hayatına giriş yapan Vorkoviç daha sonra aynı grubun başkanlığına ve bilimsel yönetmenliğine yükselmiştir. 2000 yılı ortalarında Vorkoviç o dönemin Ekono-

38. Bill Alpert, "How a Putin Aide Gained \$119 Million", *Barron's*, 3 Aralık 2011.

39. "Cabinet's Chief of Staff Moves to Kremlin", *The Moscow Times*, 30 Mayıs 2003.

40. "Responsibilities: Igor Shuvalov", Kremlin Websitesi, <http://government.ru/en/gov/responsibilities/#3>.

mi ve Ticaret Bakanı German Gref'in danışmanlığını yapmış ve kısa sürede aynı bölümde başkan yardımcılığına terfi etmiştir. 2004-2008 yıllarında Rusya Devlet Başkanlığı Uzmanlar Dairesi Başkanı Vorkoviç, Dimitri Medvedev'in devlet başkanı seçilmesiyle Devlet Başkanı Yaverliğine yükselmiştir. Putin devlet başkanlığına dönünce, Vorkoviç Başbakan Yardımcılığına atanmıştır.⁴¹

Medvedev'in adamı gözüyle bakılan Vorkoviç modernizasyon, yolsuzlukla mücadele çalışmaları, teknoloji, başlangıç aşamasındaki şirketler ve ekonomik gelişim meseleleriyle yakından ilgilenmektedir. Medvedev'in başbakanlığa geri dönmesiyle birlikte önem kaybeden Vorkoviç özellikle Putin'in devlet başkanlığına geri dönüşünü eleştirince arka plana düşmüştür.

Satranç dünyasına hayli yakın Vorkoviç, federasyon başkanlığı da dâhil olmak üzere, Rusya Satranç Federasyonu'nda birkaç pozisyonda birden bulunmaktadır. İngilizce ve Almanca bilen Vorkoviç @advorkovich kullanıcı adıyla Twitter'da da yer almaktadır. Eşi Zümrüt Rustamova Polymetal madencilik şirketi genel müdür yardımcısıdır ve oligark Süleyman Kerimov'un PIK Grup ile Polyus Gold şirketlerinde yönetim kurulu üyesidir.⁴²

Dimitri Rogozin

Rusya'nın en renkli siyasi simalarından biri Dimitri Olegoviç Rogozin hâlen savunma sanayisinden sorumlu başbakan yardımcısı ve aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı Transdinyester (Moldova'dan ayrılmış bölge) Özel Temsilcisidir.

Moskovalı Rogozin Moskova Devlet Üniversitesi Gazetecilik Bölümü ile SSCB Komünist Partisi Moskova İl Komitesi Marksizm-Leninizm Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra Felsefe ve Savaş Teorileri'nde doktora aldı. Rogozin askerî ve siyasi strateji üzerine birkaç kitap yazmıştır.⁴³

1990'ların başlarında milliyetçi hareketlere dâhil olması nedeniyle adından söz ettiren Rogozin 1993 yılında General Aleksandır Lebed ile birlikte Rus Toplulukları Kongresi isimli siyasi partinin eş kurucu üyesi olmuştur. Lebed'in 2002 yılında bir uçak kazasında hayatını kaybetmesi üzerine Rogozin fiilen bu milliyetçi politikacının yerini almıştır. 2003 yılına gelindiğinde birçok milliyetçi ve solcu partiyi bünye-

41. "Responsibilities: Arkady Dvorkovich", Kremlin Websitesi, <http://government.ru/en/gov/persons/185/bio/>

42. Catherine Belton, "Suleiman Kerimov, The Secret Oligarch", *Financial Times*, 10 Şubat 2012.

43. "Dmitry Rogozin", Kremlin Websitesi, <http://government.ru/en/gov/persons/170/bio/>

sinde barındıran Rodina Partisi'nin kurulmasına yardım eden Rogozin 2006 yılında partiden uzaklaştırılmış ve aynı yıl Meclis'i de terk etmiştir.

Rogozin 2008 yılında Rusya'nın NATO Daimî Temsilciliğine atanınca uluslararası alanda da tanınmaya başlamıştır. Atılgan ve çoğunlukla olumsuz anlamda dikkat çeken tavırlarıyla Rogozin Rusya'nın duruşunu, endişelerini ve isteklerini ifade etmekte oldukça etkili olmuştur. NATO görevinin sona ermesinin ardından Rusya'ya geri dönen Rogozin Rusya askerî sanayilerinden sorumlu Başbakan Yardımcılığı görevine getirilmiştir.

Modern teknolojiyi kullanmaya hevesli Rogozin İngilizce tweetlerini @DRogozin adresinden ve Rusça tweetlerini @Rogozin adresinden atmaktadır. Rusya'nın Kırım ilhakına verdiği açık destek ve Rusya'nın diğer komşularıyla ilgili kışkırtıcı açıklamaları nedeniyle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından kendisine yaptırım uygulanan ilk şahıslardan biri olmuş ve bunu Avrupa Birliği (AB), Kanada ve İngiltere'nin yaptırım kararları takip etmiştir.

Aleksandr Klopchin

Diğer önemli ancak fazlaca etkili olmayan başbakan yardımcılarında yer alan Aleksandr Klopchin Cumhurbaşkanlığı Kuzey Kafkasya Federal Sancağı Temsilcisi olup alkol ve doğal yollardan ele edilmiş ürün türevleriyle ilgili düzenlemelerin yanı sıra etnik temelli konuların eşgüdümünden sorumludur.

Sergey Prihodko

Başbakan Yardımcısı Sergey Prihodko kıdemli bir diplomat ve idarecidir; hâlen Devlet Başkanlığı Genel Sekterliği İdarî Başkan Yardımcısı olarak hizmet etmektedir.

Dimitri Kozak

Dimitri Kozak cumhurbaşkanının güven duyduğu danışmanlarından biri ve “sıkıntı yatıştırıcı/arıza giderici” olarak tanınmaktadır. Daha önce Bölgesel Gelişim Bakanı olan Kozak ayrıca Cumhurbaşkanlığı Güney Federal Sancağı (O dönem Kafkaslar da bu bölgeye dâhildi) temsilciliği ve Soçi 2014 Kış Olimpiyatları hazırlıkları denetleyiciliği de yapmıştır. Kozak Mart 2014’te yeni ilhak edilen Kırım Cumhuriyeti ekonomik gelişiminden sorumlu başbakan yardımcısı olmuştur.⁴⁴

DANIŞMANLAR

Sergey Glazyev

Tanınmış bir ekonomist ve siyasetçi Sergey Yuriyeviç Glazyev hâlen Rusya, Belarus ve Kazakistan arasında mevcut Gümrük Birliği’nden sorumlu devlet başkanı yaveri görevinde bulunmaktadır. ABD, AB, Kanada ve İngiltere tarafından Kırım’ın ilhakındaki rolü nedeniyle yaptırıma maruz kalmış, kendisine ve ülkesine karşı alınan tedbirler yüzünden açıkça alaya alınmıştır.⁴⁵

Glazyev, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’nin Zaporizya kentinde dünyaya gelmiştir. Moskova Devlet Üniversitesi ekonomi ve sibernetik lisans diplomasını aldıktan sonra Sovyet Bilimler Akademisi’nden ekonomi doktorasını tamamlayan Glazyev kariyerinin ilk yıllarında ekonomi profesörlüğü yapmış ve 1991 yılında Dış Ekonomik İlişkiler Komitesi birinci başkan yardımcılığı ile ilk kez hükümette görev almıştır. Glazyev kısa sürede Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı olmuş, ancak daha sonra rekabetçi siyasete katılmak üzere görevinden ayrılmıştır.

1993’ten 1997’ye kadar Duma’da Rusya Demokrat Partisi Milletvekilliği yapan Glazyev Rusya Güvenlik Konseyi Ekonomi Güvenliği Dairesi ve bu dairenin Bilgi Analiz Şubesi Başkanı olmak için milletvekilliğinden istifa etmiştir.

44. “Putin Tasks Trusted Lieutenant With Economic Development Of Crimea”, *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 24 Mart 2014.

45. “An Interview with Sergey Glazyev”, *The National Interest*, 24 Mart 2014.

Glazyev tekrar Duma milletvekiliği için ancak bu kez Komünist Parti'den yarışa girmiş, seçilmiş, fakat sonraki seçim döneminde sol eğilimli milliyetçi Rodina Partisi'ne yardımcı olabilmek amacıyla parti değiştirmiştir. Bu, Glazyev'in ilk milliyetçi siyaset hamlesi değildi; 1990'larda kendisi Dimitri Rogozin ve General Lebed'in Rus Toplulukları Kongresi'yle de ilgilenmişti.

Rodina'dan ayrılan küçük bir gruba liderlik eden Glazyev 2004 devlet başkanlığı yarışına bağımsız aday olarak katılmış, toplam oyların yüzde dördünden fazlasını almıştır. Glazyev 2007'de siyasetten çekildiğini açıkladığı konuşmasında "Putin'in Kremlin'i siyasi muhalefet ve tartışmayı bitirdi" ifadesini kullanmıştır.⁴⁶

Glazyev 2008 yılında Avrasya Ekonomik Topluluğu Genel Sekreter Yardımcılığına getirildiğinde eski Sovyetler Birliği ulusları ile samimi bir çaba göstererek çalışmaya başlamıştı. Glazyev, 2009'dan 2012'ye kadar Rusya, Belarus ve Kazakistan arasında mevcut Gümrük Birliği'nin Yönetici Sekreterliği'ni yürütmüştür. Hâlen devlet başkanı danışmanı olarak Glazyev'in sorumluluğu büyük oranda Gümrük Birliği, müstakbel Avrasya Birliği ve Rusya'ya yakın ülkeleri kapsamaktadır. Glazyev aynı zamanda Ulusal Bankacılık Konseyi'nde Cumhurbaşkanı Temsilcisi konumundadır⁴⁷ ve Rusya Bilimler Akademisi kısmî üyesidir.

Sergey İvanov

Sergey Borisoviç İvanov Rusya Devlet Başkanlığı Dairesi Genel Sekreterliği İdarî Başkanı olarak nüfuz sahibidir. St. Petersburg doğumlu İvanov Leningrad Devlet Üniversitesi'nde çevirmenlik eğitimi almış daha sonra KGB'de çevirmenlik yapmıştır. İvanov ayrıca (şimdi Belarus topraklarında kalan) Minsk'te KGB Akademisi'nde lissansüstü çalışmalarda bulunmuştur. 1980'lerde Vladimir Putin'le her ikisi de KGB'de görevli iken tanıştıklarını düşünmektedir.⁴⁸

KGB'de uzun soluklu bir kariyer geliştiren İvanov 1998'de Genel Başkan Yardımcılığına terfi etmiş, Analiz, Öngörü ve Stratejik Planlama birimleri müdürü olarak hizmet etmiştir. O dönemde KGB başkanı Putin'di. 1980'lerin sonlarında İvanov Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de Sovyet Büyükelçiliği'nde önce üçüncü

46. "Putin Appoints Outspoken Critic as Aide", *The Moscow Times*, 31 Temmuz 2012.

47. "Sergei Glazyev", Kremlin Websitesi, <http://eng.state.kremlin.ru/persons/323>

48. "Сергей Иванов: 'Мы с Путиным познакомились в разведке...'" *Комсомольская правда*, 5 Mart 2013.

daha sonra ikinci sekreter koltuğunda oturuyordu.⁴⁹ İvanov ayrıca Afrika ve İngiltere’de de hizmet etti.

1999 yılında Boris Yeltsin tarafından Başbakanlığa terfi ettirilen zamanın FSB Başkanı Vladimir Putin beraberinde İvanov’u da getirmişti. İvanov 2001 yılına kadar Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi Sekreterliği görevinde bulundu ve aynı yıl Rusya’nın ilk sivil Savunma Bakanı olarak 2007 yılına kadar bu makamda kaldı. O sıralar İvanov’a Başbakan Birinci Yardımcılığının verilmesi, Putin’in ikinci cumhurbaşkanlığı süresinin bitiminde kendisinin Putin’in yerini alacağı şeklinde söylentilere sebep oldu.⁵⁰ Ancak diğer Birinci Başbakan Yardımcısı Dimitri Medvedev’in seçilmesi üzerine İvanov’un görevi Başbakan Yardımcılığına indirildi. Medvedev ve İvanov’un pek de iyi geçinmediklerine dair ciddi işaretler bulunmaktadır. Putin’in cumhurbaşkanlığına geri döneceğini açıklamasından ve bir dizi protesto düzenlenmesinden sonra İvanov da geri dönmüş ve Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği İdarî Başkanlığına atanmıştır; hâlen bu görevdedir.

Rusya’nın Kırım’ı ilhakındaki rolü nedeniyle ABD ve Kanada’nın yaptırım uyguladığı İvanov İngilizce ve İsveççe bilir; evli ve iki yetişkin evlât sahibidir.

Viktor İvanov

Vladimir Putin’in önemli müttefiki Viktor İvanov oldukça güçlü Federal Uyuşturucu Kontrol Servisi Başkanı ve Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi üyesidir.

Bir başka KGB üyesi olarak 1980’lerde Afganistan’da hizmet eden İvanov 1990’ların ortalarında Putin ile birlikte St. Petersburg Belediye Başkanlığı Personel Şefi olarak çalışmıştır.

İş dünyasında iki yıl geçirdikten sonra (1996-1998) güvenlik hizmetlerine geri dönen İvanov bir süre (şimdi FSB olarak isimlendirilen) Ekonomik Güvenlik Dairesi Başkanlığı ve Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur.

Putin’in 2000 yılında Rusya devlet başkanı koltuğuna oturmasıyla birlikte İvanov Devlet Başkanlığı İdarî Başkan Yardımcısı görevi ile yönetime katılmıştır. İvanov 2004’te de Devlet Başkanı Yardımcılığına getirilmiştir. İvanov devlet başkanlığında ki hizmetleri sırasında Rus Devlet Havayolları Aeroflot Yönetim Kurulu Başkanlığı da dâhil olmak üzere bazı kuruluşlarda üst düzey görevlerde bulunmuştur.

49. Heikki Hellman, “Who Remembers 2nd Secretary Ivanov?”, *Helsingin Sanomat*, 1 Nisan 2007.

50. Richard Galpin, “Russia’s Ivanov Steps Out Of Shadows”, *BBC*, 11 Haziran 2007.

Viktor İvanov 2008 yılı Mart'ından beri Rusya Federal Uyuşturucu Kontrol Servisi Başkanı'dır. Uyuşturucu kullanımıyla ilgili ciddi sorunlar yaşanan Rusya'da İvanov Güney Amerika ve Afganistan'dan Rusya'ya uyuşturucu ithaline karşı savaş açmıştır.⁵¹ Güvenlik uzmanı Mark Galeotti İvanov'dan söz ederken, onun "Siyasi anlamda hırslı olduğu için Uyuşturucu Kontrol Servisi'ni diğer rollere ittiğini" ileri sürmektedir.⁵² Rusya'nın Kırım'ı ilhakını takiben ABD ve Kanada'nın müeyyideleriyle karşılaşan İvanov bu yaptırımların uyuşturucu trafiği ile mücadelede Amerikan-Rus işbirliğine zarar vereceği gerekçesiyle kınamaktadır.⁵³

Vladislav Surkov

"Gri Kardinal" lakabıyla bilinen Vladislav Surkov, Rusya'nın en büyük siyasi dehaları arasında yer almaktadır. Surkov'un genç görünümü Putin'in Rusya yönetimindeki konumunu sağlamlaştırmasına yardım eden "siyasi teknolojiler" alanındaki uzmanlığını ve uyanıklığını gizlemektedir. Son derece etkili Surkov, Putin'in Rusya'nın yönetimi sırasında uyguladığı "egemen demokrasi" sisteminin yaratıcısı ve mimarıdır.

Geçmişindeki belirsizliklere rağmen Surkov'un Kafkasya'da etnik Rus anne ile Çeçen babadan dünyaya geldiği söylenmektedir. Annesi tarafından tek başına yetiştirilen Surkov 1980'lerde gençlik yıllarında birkaç üniversite programından atılmıştır. Macaristan'da Sovyet Ordusu'nda görev yapan Surkov tiyatro eğitimi de almıştır. Surkov'un yükselişi acemi oligark Mihail Hodorkovski'nin korumasıyken başlamış, kısa bir süre sonra Hodorkovski tarafından zekâsı ve halka ilişkiler konusundaki dehasından daha iyi yararlanabileceği bir alana terfi ettirilmiştir.

1990'ların büyük bir kısmında büyük şirketlerin ve medya kuruluşlarının halkla ilişkiler ve reklâmcılık dünyasında tecrübe edinen Surkov 1999 yılında dönemin Devlet Başkanı Boris Yeltsin için çalışmaya başlamıştır.

Kendisinin hem Adil Bir Rusya'nın hem de bugün lağvedilmiş milliyetçi Rodina Partisi'nin, ayrıca Kremlin yanlısı gençlik grubu "Nashi"nin kurulmasına yardımcı olduğu söylenmektedir. Bu grupların her biri farklı şekillerde Putin iktidarını

51. Joshua E. Keating, "Interview: Viktor Ivanov", *Foreign Policy*, 22 Ekim 2010.

52. Galeotti'yle Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

53. Stepan Kravchenko, Ilya Arkhipov, "U.S. Sanctions Impede Russia Drug-War Cooperation, Ivanov Says", *Bloomberg*, 31 Mart 2014.

ve girişimlerini desteklemekte ve Rusya'ya bir demokrasi görüntüsü vermektedir.

Surkov 2013 yılı başlarında görevinden istifa etmiştir; ancak Kırım'ın ilhaki nedeniyle ABD, AB, Kanada ve İngiltere'nin yaptırımlarına maruz kalınca yönetimle aralarındaki farklılıkları gidermiş görünmektedir.

Artistik yetenek sahibi Surkov müstear isimlerle roman ve tiyatro oyunları yazdığı, Rus Rock Grubu Agatha Christie'ye şarkı sözleri yazdığı düşünülmektedir. Rusya'nın Kırım'ı ilhakında rol oynadığı gerekçesiyle ABD'nin kendisini yaptırıma tabi tutacağı haberleri üzerine Surkov Amerika'yla ilgili sevdiği tek şeyin Rapçi Tupak olduğunu söylemiştir.⁵⁴

Aleksey Gromov

Rusya Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği İdari Başkan Yardımcısı Gromov Moskovalıdır ve Moskova Devlet Üniversitesi mezunudur. Uluslararası ilişkiler alanında deneyimli Gromov Rus Dışişleri Bakanlığı'nda on dört yıl çalışmış, bu sürenin büyük bir kısmını Orta Avrupa'da geçirmiştir. Yeltsin döneminde Devlet Başkanlığı Basın Ofisi Başkanı olan Gromov'a Putin 2000 yılında devlet başkanı seçildiğinde Basın Ateşeliği görevini vermiştir. 2008'den bu yana Rusya Devlet Başkanlığı Dairesi Genel Sekreter Yardımcılığı görevinde bulunan Gromov Putin'in 2012'de devlet başkanlığına dönüşüyle birlikte Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği İdari Başkan Yardımcılığına terfi ettirilmiştir. Rusya'nın Kırım'ı ilhakını takiben Gromov ABD ve Kanada'nın yaptırımlarına maruz kalmıştır.

Vladimir Kojin

Çelyabinsk kökenli bir iş adamı olan Vladimir İgoreviç Kozhin on dört yıl Kremlin Devlet Başkanlığı Mülkiyet Yönetim Dairesi Başkanlığında bulunmuştur. Aynı birimde Putin de 1990'ların sonlarında başkan yardımcılığı yapmıştır. Mayıs 2014'te bu görevinden ayrılan Kozhin askerî-teknolojik işbirliği konularında Devlet Başkanlığı

54. Julia Ioffe, "Kremlin Henchman: The Only Thing I Like About America is Tupac (And Sanctions Won't Keep Me From Listening)", *The New Republic*, 17 Mart 2014.

Danışmanlığına getirilmiştir. Kozhin hâlen ABD ve Kanada'nın müeyyideleriyle karşı karşıya bulunmaktadır.

Yuri Uşakov

2012 yılında bu yana Devlet Başkanı Vladimir Putin'in baş danışmanlığını yapan Yuri Viktoroviç Uşakov diplomatik serviste uzun yıllara dayalı deneyim sahibidir. Uşakov'un en dikkat çeken görevi 1998'den 2008'e kadar ABD'de Rus Büyükelçisi iken Moskova'ya geri çağırılarak dış ve ekonomik ilişkilerden sorumlu Genel Sekreter Yardımcılığına getirilmesi olmuştur.⁵⁵ Rusya Devlet Başkanlığı Dairesi'nde çalışan birçokları gibi Uşakov da Rusya'nın Kırım'ı ilhakından sonra Kanada'nın yaptırımlarına maruz kalmıştır.

YASAMA VE YASAMA USÛLÜ

Rusya Federasyonu çift meclisli bir yasama organına sahiptir. Üst meclis Federasyon Konseyi, alt meclis Devlet Duma'sıdır; ikisi birlikte Federal Meclisi meydana getirirler. İki meclis ayrı ayrı yerlerde toplanır. Duma üyelerine genel olarak “temsilciler” denir ve Federasyon Konseyi üyelerine “senatör” adı verilmektedir. Federasyon Meclisi'nin bütün üyeleri dokunulmazlık hakkına sahiptir.

Meclis'in her iki kanadı da yeni kanunların geçirilmesiyle ilgilenir. Devlet başkanı, Federal Konsey ve Konsey'in bütün üyeleri, Duma temsilcileri, Rusya Hükümeti, Rusya'nın 83 bölgesinin yasa yapıcıları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay kanun tasarısı başlatma yetkisine sahiptir.⁵⁶ Ancak maliye ile ilgili bütün tasarılar yalnızca Rusya Federasyonu Yönetimi'nin kararı üzerine sunulabilir.⁵⁷

Bütün kanun tasarıları kaynağı ne olursa olsun yasa taslağı hâlinde üzerinde mütalaâ edilmek üzere Duma'ya arz edilir. Duma üyelerinin yarısından çoğu tarafından kabul edilen tasarılar müzakere edilmek ve oylanmak üzere meclisin üst kanadı Federasyon Konseyi'ne gönderilir. Federasyon Konseyi bir tasarının senatörlerin yarısından çoğu tarafından kabulü hâlinde veya tasarının iki hafta içerisinde müzakere edilmemesi durumunda, imza için devlet başkanlığına sunabilir. Federasyon Konseyi'nin Duma tarafından onaylanmış bir tasarımı reddi

55. “Ушаков Юрий Викторович”, Kremlin Websitesi, <http://state.kremlin.ru/persons/305>

56. Bkz. Anayasanın 104. maddesi, <http://eng.constitution.kremlin.ru/#article-104>

57. A.g.m.

durumunda meclisin iki kanadı bir komitede bir araya gelerek söz konusu taslak üzerinde yeniden çalışmaya başlar. Uygun hâle getirilmiş tasarı tekrar müzakere edilmek üzere Duma'ya arz edilir.

Duma'dan geçen tasarı imza veya red için devlet başkanına arz edilir. Devlet başkanına tasarı üzerinde karar vermesi için 14 günlük bir süre tanınmaktadır. Devlet başkanının tasarımı veto etmesi veya bir karara varmaması hâlinde taslak Federal Meclis'e iade edilerek oylamaya sunulur. Meclis üyelerinin üçte ikisinin oyunu alan bir tasarı kanunlaşabilir ve imza için devlet başkanına arz edilir; bu durumda devlet başkanı taslağı reddetme hakkına sahip değildir.

Kanun tasarılarının resmen yasalaşması için Rus resmî gazetesi *Rossiskaya Gazeta*'da yayımlanması gerekmektedir. “Yayımlanmamış yasalar yürürlüğe alınamaz. İnsan hakları, sivil haklar, özgürlükler ve yükümlülüklerle ilgili örnek teşkil edebilecek hiçbir kanunî muamele kamuoyunun bilgilendirilmesi için resmen yayımlanmadıkça yürürlüğe giremez.”⁵⁸

FEDERASYON KONSEYİ

Federasyon Konseyi Rusya'nın her seçim bölgesinden iki temsilci ile kurulmuştur. Dolayısıyla toplam 166 senatör bulunmaktadır. Konsey üyeleri kendi aralarından oturumları yönetecek, mevzuatları denetleyecek ve meclisle ilgili işlerin düzenlenmesine yardım edecek başkanları seçer. Konsey üyeleri aynı zamanda devlet başkanı ve başbakanın her ikisinin yönetimde bulunamaması durumunda Rusya devlet başkan vekili olabilirler. Hâlihazırda bir anayasa değişikliği teklifinde devlet başkanına Federasyon Konseyi üyelerinin yüzde 10'unu atama hakkı ve dilediğinde bu üyeleri görevden alma yetkisi verilmesi teklif edilmektedir.⁵⁹

Federasyon Konseyi Başkanlığını hâlen St. Petersburg bölgesi eski valisi Valentina Matviyenko ve Konsey Başkan Yardımcılığını Yevgeni Buşman yürütmektedir.

Federasyon Konseyi bünyesinde dış politika ve ekonomik gelişim de dâhil olmak üzere önemli meselelerin ele alındığı 12'in üzerinde komite bulunmaktadır. Komitelerin başkanları Konsey Başkanı tarafından atanmaktadır.

Rus anayasasında Federasyon Konseyi'nin sorumlulukları arasında devlet başkanının azli, devlet başkanının olağan üstü durum veya sıkıyönetim kararnamelerinin onaylanması, ülke dışında askerî güç kullanılmasına ilişkin karar-

58. Bkz. Anayasanın 15. maddesi, <http://eng.constitution.kremlin.ru/#article-15>

59. Станислав Станских, “Госдума лишает власти Совет Федерации в пользу президента”, *RBC Daily*, 19 Mayıs 2014.

ların onaylanması ve ülke içi sınır değişikliklerinin onaylanması yer almaktadır. Devlet başkanı tarafından aday gösterilenler arasında Federasyon Konseyi Başsavcı, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay hâkimleri ile Başbakan Yardımcılarının adaylığını kabul veya reddetmek zorundadır. Ayrıca devlet başkanlığı seçimlerini ilân etmek Federasyon Konseyi'nin görevleri arasında yer alır.⁶⁰

Federasyon Konseyi Başkanı Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi daimî üyeleri arasında bulunmaktadır.

Federal Konsey Başkanı Valentina Matviyenko

Valentina İvanova Matviyenko Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde dünyaya geldi. 1972 yılında Leningrad Kimya ve Eczacılık Enstitüsü'nden mezun olan Matviyenko Komünist Partisi gençlik kolu Komsomol'a katıldı ve 1984'e kadar Leningrad Komsomol'u başkanlığında bulundu.

1989 yılında SSCB'nin Yüksek Sovyet'ine temsilci seçilen Matviyenko Aile, Anneler ve Çocukların Refahı ve Kadınlar Komitesi başkanını oldu. Matviyenko 1991 yılında diplomat olarak SSCB'nin Malta Büyükelçiliği'ne atandı; yedi yıl süreyle önce Malta ve daha sonra 1997-1998'de Yunanistan olmak üzere büyükelçilik görevine devam etti.

1998'de Rusya'da baş gösteren malî kriz sırasında Matviyenko büyükelçilik görevinden geriye çağırıldı ve Sosyal Refah'tan Sorumlu Başbakan Yardımcılığına getirildi; oldukça önemli bu pozisyonda Matviyenko birikmiş ve ödenmemiş maaşların ödenmesi işini üstlendi.⁶¹

2003 Haziran'ında St. Petersburg Valisi Vladimir Yakovlev'in istifa etmesi üzerine Matviyenko bu makamla ilgilendiğini duyurdu. Matviyenko 2000 yılında da bu makamı istemiş, fakat o sıralarda devlet başkanlığına yeni seçilen Putin'in isteği üzerine yarıştan çekilmişti. Ancak bu kez, Putin ve Birleşik Rusya Partisi kendisini destekleyeceklerini açık şekilde ifade etmişlerdi. Matviyenko ilk tur oylamada yüzde 50 eşliğini yakalamış, ikinci turda – seçimlere fesat karıştırıldığı yönündeki ithamlara rağmen - oyların yüzde 68'ini alarak Rusya'nın ilk kadın valisi olmuştur.

60.Bkz. Anayasanın 102. maddesi, <http://eng.constitution.kremlin.ru/#article-102>

61. "Valentina Matviyenko", *The Moscow Times*, 6 Haziran 2014.

2006 yılında valilerin doğrudan seçilmesini fesheden bir yasa değişikliğini takiben Matviyenko Devlet Başkanı Putin tarafından beş yıl süreyle yeniden aynı göreve atandı. Kendisinin St. Petersburg bölgesinde sekiz yıllık görevi sırasında dış yatırımda büyük artış görülse de birçokları bu başarıyı Matviyenko'nun Kremlin ve Putin ile ilişkilerine bağlamaktadır. Onun döneminde il bütçesinde artış gözlemlenirken kentte yaşam standartları da yükselişe geçti ve bazı mega projeler tamamlanarak gelişme sağlandı. Bu projeler kapsamında St. Petersburg'u kuşatan bir çevre yolu inşası ile kentin metro sisteminde yeni bir hat devreye girdi; St. Petersburg Barajı'nın ve Neva Nehri üzerinde yeni bir köprünün yapımı tamamlandı. Matviyenko'nun inşaat projelerinden birkaçı şehrin klasik mimarisinin korunmasından yana olanların tepkisiyle karşılaştı. Bilhassa GazProm'a ait bir gökdelenin aslında planlanandan farklı olarak şehir merkezinin oldukça dışına inşa edilmesi bu tepkiler arasında kayda değerdir.

Matviyenko ayrıca St. Petersburg'da muhalif seslere engel olması, St. Petersburg yönetiminin diğer şubelerinin gücünü ele geçirmesi ve vali seçilmesinden çok kısa bir süre sonra oğlu Sergey'in St. Petersburg Bankası'nda iyi bir pozisyonda işe başlaması üzerine kayırmacılıkla suçlandı.

2011'e gelindiğinde Kremlin Federal Konsey başkanının görevinden ayrılmaya zorlanmasını takiben Matviyenko başkanlığa getirilmesi yönündeki isteklerini gizlememeye başladı. St. Petersburg banliyösünde iki seçim bölgesinin temsilcisi olmak için düzenlenen özel ara seçime Rusya'da her seçilmiş milletvekilinin senatör olabileceğinden hareketle Matviyenko da katıldı. Matviyenko ve Birleşik Rusya Partisi'nin oy kazanabilmek için "hükümet kaynaklarını" kullandıkları, seçmeni etkilemek için palyaçolar tuttukları, ücretsiz sağlık kontrolleri sağladıkları, sirk bileti ve dondurma dağıttırdıkları iddia edildi.⁶² Kampanya başarılıydı, Matviyenko koltuğunu korudu ve hemen ardından senatör oldu; bunu takiben neredeyse oy birliği ile Federasyon Konseyi başkanlığına getirildi.⁶³

St. Petersburg valiliği sırasında Matviyenko 2008 *Forbes* dergisi Dünyanın En Güçlü Kadınları Listesi'ne girdi.⁶⁴ Giyim tarzı üzerine hemen her zaman yorumda bulunulan Matviyenko için *Moscow Times* gazetesi "Matviyenko Sovyet gösterişi ile Las Vegas pırıltısını karıştırdığı görsel stili kendisinde birleştiriyor. Stili, kadınlık ve gücü bir araya getirdiği acar bir Sovyet bürokrat izlenimi ya-

62. Alexandra Odynova, "Bread and Circuses Beckon Matviyenko Voters in St. Petersburg", *The Moscow Times*, 22 Ağustos 2011.

63. "Matviyenko Is New Federation Council Speaker", *The Moscow Times*, 22 Eylül 2011.

64. "#31 Valentina Matviyenko", *Forbes*, 27 Ağustos 2008.

ratıyor”⁶⁵ ifadelerine yer verdi. Matviyenko Birleşik Rusya Partisi’nin 2009’dan bu yana üyesidir ve parti yürütmek kurulunda yer almaktadır.

Rusya’nın Kırım’ı ilhakını takiben Matviyenko ve yardımcısı Yevgeni Buş-min de Federasyon Konseyi komite başkanlarının birçoğu gibi resmen ABD, AB, Kanada ve İngiltere’nin yaptırımlarına maruz kaldı.

Federasyon Konseyi Dışışleri Komitesi Başkanı Mihail Margelov

Moskova’da doğan Mihail Vitaliyeviç Margelov 2001’den bu yana Federasyon’da Pskov Oblast’ını (Vilâyetini) temsil etmektedir ve aynı yılın Ekim ayından beri Federasyon’un Dışışleri Komitesi başkanlığını yürütmektedir.

Dış ilişkiler konusunda hayli deneyimli Margelov Moskova Devlet Üniversitesi Afrika ve Asya Ülkeleri Enstitüsü’nden mezuniyetinin ardından 1984 yılında Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi’nin uluslararası birimlerinde Arapça tercümanlığı yapmaya başladı. İyi derecede Arapça ve İngilizce bilen Margelov KGB bünyesindeki üniversitede 1986-1989 yıllarında Arapça öğretti. Daha sonra Rus TASS haber ajansının Arapça kısmı genel yayın yönetmenliğini yaptı.

Margelov meslektaşlarına göre daha liberal, kozmopolit ve batı eğilimli olarak tanınmaktadır. 1990’larda eski Sovyetler Birliği’nde proje çalışmaları başlatan birkaç Amerikan firmasının danışmanlığını üstlenen Margelov daha sonra liberal Yabloko Partisi tanıtım sorumlusu oldu.

Margelov 1996’ya kadar Rusya’da iktidar organları ile doğrudan çalışmaya başladı, Devlet Başkanı Boris Yeltsin’in 1996 seçim kampanyasının tanıtımını koordine etti ve daha sonra Yeltsin’in halka ilişkiler birimine katıldı. Medya ile yakın çalışmaları Margelov’a devlet haber ajansları RIA Novosti ve Rusya Haber Merkezi’nin kapılarını açtı; daha sonra Vladimir Putin’in 2000 yılı devlet başkanlığı kampanyasında Dış Basın İrtibat Müdürü olmasını sağladı. Margelov 1991’de Putin’in Birlik Partisi’ne katıldı ve Ekim 2000’de önemli bir liderlik pozisyonuna getirildi. Birlik Partisi’nin 2001’de Anayurt-Bütün Rusya Partisi ile birleşerek Birleşik Rusya Partisi adını aldığı dönemde Margelov partinin iç siyaset kurulu üyesi oldu, 2004’e kadar bu görevine devam etti ve 2004’te Birleşik Rusya Partisi’nin Genel Konseyi’ne (General’niy Soviet) katıldı.

65. “Valentina Matviyenko”, *The Moscow Times*, 6 Haziran 2014.

Margelov 2002-2009 yılları arasında Rusya'nın Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi üyeliği görevinde bulundu. Margelov hâlen Rusya'nın Afrika Özel Temsilcisi'dir⁶⁶ ve Kırım'ın ilhakından sonra Kanada tarafından kendisine müeyyide uygulanmaya başlanmıştır.

DEVLET DUMA'SI

Duma ülke çapında yapılan genel seçimlerde ve beş yıl görev süresiyle seçilen 450 üyeden oluşmaktadır. Bir siyasi partinin Duma'ya kabulü için toplam oyların belli bir kısmını alması gerekmektedir. Seçim barajları kendine özgü olan Rusya'da bir siyasi partinin yüzde 5 ve 6 arasında oy alması Duma'da 1 sandalye kazanması anlamına gelir. Partiler yüzde 6 ve 7 arasında oy aldıklarında 2 sandalye kazanmış olurlar. Bir siyasi partinin yüzde 7 barajını geçmesi hâlinde ise o partiye seçmen oranı ile belirlenen miktarda sandalye ayrılmaktadır.

Milletvekillerinin tamamının belirlenmesi için Duma bu milletvekillerinden birini başkan olarak seçer. Hâlen Duma Başkanı Birleşik Rusya Partisi'nden Sergey Narişkin'dir. Duma Başkanı aynı zamanda Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi daimî üyesidir.

Duma teşekkülü devrimci duyarlılığa bir imtiyaz olarak son Çarlık Dönemi'nde (1906) hayata geçirilmiştir.⁶⁷ 1919 Bolşevik Devrimi'nin ardından Duma lağvedilmiş, ancak Yüksek Sovyet'in Komünist oluşumu – bir tür basmakalıp yasama organı – belirsiz bir “seçilmiş temsil” kavramını muhafaza etmiştir. Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle Duma 1993 anayasasında tekrar hayata geçirilmiş, bu kez iki meclisli yasama organının alt meclisi olarak belirlenmiştir.

Duma'nın anayasal sorumlulukları ve yükümlülükleri arasında aşağıdakiler yer almaktadır:

- Cumhurbaşkanı'nın Başbakan adayını onaylamak,
- Hükümetle ilgili güven oylaması düzenlemek,
- Rusya Federasyonu Merkez Bankası Başkanı'nın atanmasını ve görevden alınmasını onaylamak,
- İnsan Hakları'ndan sorumlu vekili atamak ve görevden almak,
- Kararnameler çıkarmak,
- Hükümet çalışmalarına ilişkin yıllık ilerleme raporlarını almak,
- Af ilân etmek ve
- Cumhurbaşkanı'nı görevi kötüye kullanmakla suçlamak (yetkisi).

66. “Russian Senator Margelov Appointed Special Envoy To Africa”, *RIA Novosti*, 21 Mart 2011.

67. 1906 Duma'sı aynı ismi taşıyan Rus konseyini bu kez dikkate almıştı. Boyar'ın Duma'sı çara yardımcı bir tür meclisti ve seçkin soylulardan oluşuyordu. Duma'nın bu versiyonu Çar Büyük Petro tarafından feshedilmiştir. “Duma” sözcüğü aynı zamanda bölge ve il meclislerine verilen isimdi.

Hâlihazırda Duma'daki sandalye dağılımı şu şekildedir: Birleşik Rusya Partisi, 237 sandalye; Komünist Parti, 91 sandalye; Adil Bir Rusya Partisi, 64 sandalye; Rusya Liberal Demokrat Partisi (LPDR), 56 sandalye. Birleşik Rusya Partisi, Duma çoğunluğunu elinde bulundururken parti üyeleri sık sık Kremlin ile yapılan istişareler sonrasında kanun teklifi sunar; genellikle teklif edilen tasarılar pek fazla tartışılmaz.

Duma Başkanı Sergey Narişkin

Leningrad/St. Petersburg doğumlu Sergey Yevgeniyevich Narişkin Aralık 2011'den bu yana Duma Başkanı olarak hizmet etmektedir. Narişkin'in Rus siyasi ve iş çevrelerinde uzun yıllara dayanan deneyimi vardır, sağlam bir teknokrat ve Putin'e sadık olmasıyla tanınmaktadır.

Mühendislik diploması bulunan Narişkin daha sonra ekonomi doktorası yapmıştır. Geçmişinin ilk yıllarındaki belirsizliklere rağmen Rusya'da pek çok kişi kendisinin KGB görevlisi olduğunu iddia etmektedir. Ancak 1982'den 1988'e kadar Narişkin'in Leningrad Politeknik Enstitüsü Rektör Yardımcısı olduğu açıkça bilinmektedir. Tuhaf olan şudur ki sonrasında Belçika'nın Brüksel kentinde Sovyet Büyükelçiliğinde dört yıl "Devlet Bilim ve Teknoloji Komitesi"ne danışmanlık yapmıştır. Rus gazetesi *Kommersant* bu ünvanın kendisine KGB ajanı olduğunu gizlemek üzere verildiğini ileri sürmektedir.

1994'te St. Petersburg'a dönen Narişkin'in uluslararası deneyimi kendisinin ayrı bir yere konulmasına yardım etmiş ve St. Petersburg Belediye Başkanı Anatoli Sobçak'ın ofisinde göreve getirilmiştir. Belediyenin Ekonomi ve Finans Komitesi Dış Ekonomik İlişkiler Bölümü'ne başkanlık eden Narişkin Vladimir Putin ve daha sonra Putin yönetiminde birlikte çalıştığı diğer iş arkadaşlarıyla yine burada yakınlık kurmuştur. Sobçak 1995 seçimlerini kaybedince Narişkin Promstroibank Dış Yatırımlar Bölümü'ne başkan olmuştur. O dönem Rusya'nın yükselmekte olan bankalarından Promstroibank'ta Putin'in de müşteri hesabı olduğu ileri sürülmektedir.⁶⁸

Narişkin 1997'te hükümete geri dönerek Leningrad Bölgesi Yatırım Bölümü'ne başkanlık etti, daha sonra aynı bölümde Dış Ekonomik ve Uluslararası İlişkiler Komitesi başkanlığı yaptı. Bu dönemde kendisiyle ilgili olarak Moscow Times şu ifadeye yer verdi: "Narişkin bölgeye Philip Morris, Caterpillar

68. "12 Who Have Putin's Ear", *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 15 Ekim 2007.

Rusya Devlet Duması'nda Partilere Göre Sandalye Dağılımı

■ Birleşik Rusya ■ LDPR ■ Komünistler ■ Adil Bir Rusya

ve Ford'u getirerek – ki hepsi burada fabrikalar inşa etti - büyük yatırımları yönetti.”⁶⁹ Leningrad Bölge Yönetimi'ndeki başarısı ve Cumhurbaşkanı Putin ile eskiye dayanan bağı Narişkin'e 2004 başlarında Devlet Başkanlığı Dairesi Ekonomi Bölümü Başkan Yardımcılığı makamını getirdi. Aynı yıl, Narişkin RosNeft ve SovKomFlot gibi kilit Rus şirketlerinde yönetim kurulu üyeliği kazandı ve Kanal 1 televizyonu yönetim kurulu başkanı oldu; 2009 yılına kadar bu görevde kaldı. Eylül 2004'te ise Narişkin Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliğine atanarak sonraki dört yıl makamını korudu.

Narişkin'in hızlı yükselişi ve Putin ile yakınlığı Putin'in 2008 yılında devlet başkanlığının ikinci döneminin sona ermesiyle kendisinden sonra devlet başkanını olacak adaylar arasında yer almasını sağladı. Bu göreve Dimitri Medvedev'in gelmesiyle Narişkin Kremlin Genel Sekreterliği'ne atandı ve 2011 sonlarına kadar aynı makamda hizmet etti. Aynı yılın Aralık ayında Duma'ya seçilen Narişkin ezi-ci bir üstünlükle Duma aşkanı seçildi; şüphesiz burası kendisi için Putin'in lobi faaliyetinde bulunduğu bir pozisyondu.

Birleşik Rusya Yüksek Konseyi üyesi Narişkin çalışkan, profesyonel, cana yakın/ulaşılabilir ve sağduyulu olarak tanımlanmaktadır.⁷⁰ Spora meraklı Narişkin üç yıl süreyle Rusya Yüzme Federasyonu başkanlığı da yapmıştır. Kırım'ın ilhakındaki

69. “Sergei Naryshkin”, *The Moscow Times*, 1 Nisan 2011.

70. Miriam Elder, “Discreet With a Deceptively Shy Grin”, *The Moscow Times*, 26 Ekim 2007.

rolü ve Rusya'nın Ukraynadaki tavırlarıyla ilgili olarak Narişkin de ABD ve AB'nin yaptırımlarıyla karşı karşıya bulunmaktadır. Narişkin İngilizce ve Fransızca biliyor.

YARGI

Rusya'da yargının yetkileri anayasanın 7. faslında sıralanmıştır. Bu sistemle ilgili ciddi değişiklikler formülleştirilmektedir ve bugünkü hâliyle Rus Yargısı üç kollu bir sistemdir. Bu üç şubenin her biri farklı bir hukuk alanından sorumludur.

Rus hukukunda üç yüksek (federal) mahkeme bulunmaktadır: Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay. Bu üç federal mahkemenin altında çalışan bölgesel mahkemeler mevcuttur.⁷¹

Yargıtay Rusya'nın en büyük ve en yoğun mahkemesidir. Sivil, ceza ve idare hukuku davalarında, ayrıca temyiz ve askerî mahkemeler üzerinde nihai yargı yetkisi Yargıtay'a aittir. 115 hâkimden oluşan oldukça karmaşık bir yapıya sahip Yargıtay içerisinde Sivil, Ceza ve Askerî İlişkiler yargı heyetleri bulunmaktadır.⁷² Görevdeki Yargıtay Başkanı Viyaçeslav Lebedev 1970'ten beri hâkimlik yapmaktadır.

Rus Anayasa Mahkemesi yalnızca anayasaya ilişkin ve anayasada yer verilen haklar ve özgürlüklerle ilgili konulara bakar. Anayasa Mahkemesi çeşitli federal veya bölgesel yapılar arasında belli konularda yaşanan kimin ne üzerinde yetki veya sorumluluk sahibi olması gerektiği gibi anlaşmazlıklarla ilgili kararlar vermektedir. Putin'in devlet başkanlığına gelmesinden bu yana Anayasa Mahkemesi çoğunlukla bölgeler yerine merkezî hükümete daha fazla yetki verecek şekilde kararlar almaktadır.

Mahkeme üyesi 19 hâkim cumhurbaşkanı tarafından aday gösterilir ve Federasyon Konseyi tarafından onaylanır. Mahkemenin çalışabilmesi için hâkimlerin yüzde 75'inin mevcut olması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi'nde hizmet edecek hâkimlerin en az 40 yaşında ve en az 15 yıllık iş deneyimine sahip olmaları gerekmektedir. Mahkeme başkanı haricindeki bütün üye hâkimler için emeklilik yaşı 70 olarak belirlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi Başkanı hâlen Valeri Zorkin'dir. Görev süresi 2018'de sona erecek olan Zorkin son yıllarda Putin'in hukuk, hukukun Rusya Federasyonu'na hükümet etmedeki yeri ve devletin korunması ile ilgili düşüncelerini güçlü bir şekilde desteklemektedir.⁷³

71. Rus Yargı Sistemi'ni anlamak için bkz. "Russia's Judicial System", <http://en.ria.ru/infographics/20090908/156062378.html>

72. Yargıtay'ın organizasyonu ile ilgili grafik için bkz. Rus Yargıtay Sitesi, <http://www.supcourt.ru/catalog.php?c1=English&c2=About%20the%20Supreme%20Court>

73. William Partlett, "Valery Zorkin's State and Revolution", *The Brookings Institution Opinion*, 13 Şubat 2012.

Tarafsızlığı ile hayli saygı gören Danıştay’a Medvedev’in Hukuk Fakültesi’nden arkadaşı Anton İvanov başkanlık etmektedir. Danıştay’ın görevi 53 üye hâkimle ekonomik ve ticarî konulara ilişkin hüküm vermektir.

Hükümet mahkeme sisteminde köklü değişiklikler sürecinde olup Şubat 2014’te Danıştay’nin Yargıtay ile birleştirilmesine ilişkin mevzuatı onaylamıştır. Danıştay’ın feshedilerek Yargıtay bünyesine katılmasının ardındaki nedenlerle ilgili olarak kendisine yöneltilen soruyu Putin şu şekilde cevaplamaktadır:

“Bugün bu mahkemeler çeşitli kanunların yorumlanması sırasında sık sık ters düşüyor, bazen oldukça ciddi anlamda. Bazen benzer davalarda farklı hükümler veriyorlar ve bazen de mutabık kalıyorlar. Bu durum yasal belirsizliğe yol açıyor ve bazen adaletsizliğe sebep oluyor ki bu somut şekilde insanları etkiliyor. Bu mahkemelerin birleştirilmesinin hukuk uygulamasını tek istikamet üzerine oturtmamıza ve dolayısıyla son derece önemli bir anayasal ilkeyi, herkesin yasalar önünde eşit olduğu [ilkesini], koruyan garantileri güçlendirmemize izin vereceğine inanıyorum.”⁷⁴

Uzun süredir ülkenin en bağımsız mahkemesi olarak görülen, iş ve ekonomi ile ilgili meselelerde adil kararlarıyla bilinen Danıştay’ın feshi iş çevrelerinde ciddi eleştiriyile karşılandı. Birleşmeye dair eleştiriler sürerken birkaç Danıştay üyesi hâkim görevinden istifa etti. Moskova’da 80 hukuk firmasından oluşan bir grup Putin’e mektup yazarak kendisinden bu kararı yeniden düşünmesi ricasında bulundular; ancak kararın kanunlaşmasıyla ilgili mevzuata devam edildi.⁷⁵

Adı geçen yüksek mahkemelerde görevli hâkimler ile alt mahkemelerdeki hâkimler seçilmeyip atanmaktadır. Anayasa’ya göre, alt düzey bir hâkim olabilmek için şahısların “Rusya Federasyonu vatandaşı olması, 25 yaş üzeri olması, hukuk yüksek öğrenimi görmüş olması ve hukuk mesleğinde beş yıldan az olmamak şartıyla meslekî deneyim sahibi olması” gerekmektedir. Federal kanun Rusya Federasyonu mahkemeleri hâkimleri için ek şartlar öne sürebilmektedir ve yüksek mahkemelere hâkim olarak atanabilmek için adaylarda farklı şartlar aranmaktadır. Bir hâkim belli bir mevzuat olmaksızın görevinden uzaklaştırılmaz.

Yerel düzeyde hâkimlerin çok bağımsız oldukları düşünülmemektedir ve halk yargıya fazla güven duymamaktadır; öyle ki halkın yalnızca yüzde 27’si sıradan bir Rus vatandaşının adil yargılamaya tabi tutulabileceğine inanmaktadır.⁷⁶ Bu iki hu-

74. Vladimir Putin, “Presidential Address to the Federal Assembly”, Kremlin Web Sitesi, son değiştirilme 13 Aralık 2013. <http://eng.kremlin.ru/news/6402>

75. Patrick Reeve, “Legislation Merging Russia’s 2 Top Courts Stokes Worries”, *The New York Times*, 6 Şubat 2014.

76. “Россияне о суде присяжных”, Levada Center, son değiştirilme 31 Temmuz 2013, <http://www.levada.ru/31-07-2013/rossiyane-o-sude-prisyazhnykh>

sustan Uluslararası Hâkimler Komisyonu’nun “Rusya’da Yargının Durumu” üzerine 2010 yılında yayımladığı raporda Rus yargısının en önemli iki sorunu olarak bahsedilmektedir. Raporda ayrıca şu gözlemlere yer verilmektedir:

“Yargı bağımsızlığının olumsuz durumunu hâkimlerin devlet ya da şahsi çıkarların etkisine karşı korumaktan uzak idarî ve yasal çerçeve açık bir şekilde kolaylaştırıyor. Seçme ve atama mevzuatları şeffaf değil ve istismar edilebilir. Hâkimlerin tasarruf hakkı güvence altında değil ve hâkimler uygunsuz/yersiz gerekçelerle görevlerinden uzaklaştırılabilir. Mahkeme başkanları geniş yetkilere sahip olmaktan memnurluk duyuyorlar; bunlar arasında hâkimlerin terfi ettirilmesinde ve disiplin soruşturmalarında karar verici role sahip olmaları ve maddi faydalar yer almaktadır. Kimi zaman maddi kazanç belli hâkimlerin veya genel olarak mahkemelerin bağlılığını sağlamak için kullanılıyor ve sulh hâkimleri bu konuda özellikle duyarlı görünüyor. Mahkeme başkanları tarafından davaların hâkimlere dağıtılması oldukça sorunlu; davalar sıklıkla istenilen sonucu elde edebilmek için belli hâkimlere veriliyor ya da bir hâkimden beklendiği şekilde hüküm vermeme durumunda davalar yeniden verilebiliyor. Sistem hâkimlerin devlet organlarına veya belli yetkililere bağlılık göstermeleri için ve siyasi mülâhazalarla baskı yapıyor. Buna savcıdan gelen baskılar da dâhil; öyle ki bu baskılar hâkimlere karşı disiplin soruşturması açılmasına sebep olabiliyor. Güçlü bir kovuşturmayla cezai süreç suçlayıcı doğasını korumaya devam ediyor ve kuvvetlerin eşitliği uygulamada her zaman garanti edilmiyor.⁷⁷

77. “The State of the Judiciary in Russia”, *International Commission of Jurists Report*, Kasım 2010.

RUSYA'DA YÖNETİM VE GÜVENLİK

Rusya Federasyonu tam olarak toplam 83 bölgeden oluşan bir federasyondur ve merkezi hükümet Moskova'da bulunmaktadır (ayrıca bu bölgelere ek olarak kısa bir süre önce Ukrayna'dan ilhak edilen iki bölgeyi de eklemek gerekmektedir). ABD veya İsviçre gibi federal sistemlerin uygulandığı ülkelerin aksine Rusya Federasyonu'nun bileşenleri eşit satüye sahip değildir; bazı Rus federal yapılar aynı haklara sahip olmalarına rağmen diğerlerinden daha bağımsızdır. Rus federal yapısına 1993 Rus Anayasası'nda ve 1992 Federasyon Anlaşması'nda yer verilmiştir.

Rusya'nın 83 federal biriminden yaklaşık yarısına “oblast” adı verilmektedir; Rusça olan bu ifade “vilâyet” veya “mıntıka” anlamına gelmektedir. Vilâyetlerin çoğunluğu Avrupa Rusya'sında bulunmaktadır. Doğası gereği “oblast”larla hemen hemen aynı olan idarî bölgelere “krai” veya “eyalet” adı verilmektedir. Dokuz eyaletin her birine vaktiyle Rusya İmparatorluğu'nun sınırları gözüyle bakılırdı. Vilâyetler ile eyaletler arasında işlev veya yasal anlamda büyük farklar bulunmamaktadır.

Ayrıca Rusya'da 21 cumhuriyet bulunmaktadır; bunların çoğu belli bir etnik azınlık çevresinde oluşmuştur ve Rusça dışında başka resmî dilleri kabul etme hakkına sahiptirler. Örneğin, Tataristan Cumhuriyeti'nde nüfus büyük oranda etnik Tatarlardan meydana gelmektedir. Rusya Federasyonu Anayasası'nda belirtildiği üzere her bir cumhuriyetin kendi anayasası, yasama organı ve yarı-başkanı mevcuttur. Bu liderler Rusya Federasyonu Devlet Başkanı tarafından atanırlar, seçilmezler.

Özerk “Okrug”lar (Bölgeler/Yörelar) de önemli bir etnik bileşene sahiptir. Özerk Bölgeler ilk kez Sovyetler döneminde Doğu Rusya’daki birçok milletin kendi geleneklerini ve ata topraklarını bir şekilde (algı ya da gerçek) yönetmelerine imkan sağlamak üzere oluşturuldular. Rusya’da hâlen dört özerk bölge bulunmaktadır ve hepsi ülkenin üçra köşelerindedir. Özerk bölgelerin federal statüsü biraz karmaşıktır. Hepsi Rusya Federasyonu’nun başlı başına özneleri olarak düşünölmekle birlikte, aynı zamanda komşu bölge veya mıntıkanın yetki alanı içinde yer almaktadır.

Bir de Özerk Vilâyet (Oblast) mevcuttur. En doğuda Yahudi Özerk Vilâyeti 1934 yılında Sovyet Yahudilerine kendi “Zion”larını vermek amacıyla ancak başarısız bir girişimle Sovyet lideri Joseph Stalin tarafından kurulmuştur.

Rusya’nın en büyük iki kenti Moskova ve St. Petersburg özel bir statüye sahip olup “federal önemi haiz kentler”dir.

Ukrayna’nın Kırım Özerk Cumhuriyeti’nin Rusya tarafından Mart 2014’te ilhakından sonra Kırım’a cumhuriyet statüsü verilmiş ve Rusya’nın Karadeniz’deki Filosu’nun konuşlandırıldığı Sivastopol kenti de Moskova ve St. Petersburg gibi özel bir statüyle “federal önemi haiz kent” ilân edilmiştir. Bu ilhaklar henüz uluslararası toplum tarafından tanınmamaktadır.

FEDERAL BÖLGELER

Geniş toprakları ve çok sayıda federal birimleri nedeniyle Rusya yönetilmesi güç bir ülke ve bu nedenle tarih boyunca ülkenin yönetim araçları değişegeldi. Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra yaşanan toplu zihin karışıklığıyla yerel ve bölgesel liderler Moskova’nın hesabına kendi güçlerini artırma fırsatı yakaladılar. Bu durum 1999’da Vladimir Putin’in Rusya Devlet Başkanı Vekilliği’ne atanmasıyla birlikte sona erdi. Putin’in Mart 2000’de devlet başkanlığına seçilmesinden sonra “Federal Bölgeler/ Sancaklar” adı altında yeni bir idarî yapının oluşturulduğunu açıklayan bir kararname yayımladı.⁷⁸ Ancak söz konusu bölgelerden Rus Anayasası’nda bahsedilmemektedir.

Rusya’da hâlen sekiz Sancak mevcut olup her biri bir Federal Birim grubunu (vilâyetler, cumhuriyetler vs.) yönetmektedir. Yakın zamanda Moskova ve çevresindeki banliyöleri de içine alacak dokuzuncu bir Sancak oluşturulmasına ilişkin tartışma başlatılmış bulunmaktadır, ancak bu plan henüz uygulamaya konulmuş değildir.

78. УКАЗ Президента РФ от 13.05.2000 N 849 “О ПОЛНОМОЧНОМ ПРЕДСТАВИТЕЛЕ ПРЕЗИДЕНТА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ В ФЕДЕРАЛЬНОМ ОКРУГЕ”.

ÖNEMLİ BÖLGESEL LİDERLER

1999 yılında iktidara geldiğinden beri Vladimir Putin Boris Yeltsin döneminde daha fazla özerklik için baskı yapan bölge liderlerini kontrol altına almak için çok çalışmaktadır. Ancak hâlâ bazı bölge liderlerinden söz edilmeye değer. Bu liderler arasında Rusya'nın iki Federal Kenti Moskova ve St. Petersburg liderleri öne çıkmaktadır.

Sergey Semyonoviç Sobyenin

Hâlen Moskova Belediye Başkanlığı görevini yürüten Sergey Sobyenin 2010'da Putin tarafından bu makama atandıktan sonra Eylül 2013 seçimlerinde Moskovalılar tarafından (tamamen adil bir seçim olmasa bile) iş başına getirildi. Aslen Rusya'nın uzak doğu Hanti-Mansisk Özerk Bölgesi'nden gelen Sobyenin Sovyet Komsomol basamaklarını tırmanarak Hanti-Mansisk Duması Başkanı, Federal Konsey üyesi ve Tyumen Vilâyeti Valisi oldu. Sobyenin 2001'de Vladimir Putin'in Birleşik Rusya Partisi'ne resmen katılan ilk vali oldu ve 2005 yılında Devlet Başkanlığı İdarî İşler Başkanlığı'na atandı. O günden bu yana Sobyenin ayrıca Dimitri Medvedev'in 2008 devlet başkanlığı kampanyası için çalıştı, Başbakan Yardımcılığında bulundu ve Kanal 1 Televizyonu Yönetim Kurulu Başkanlığı yaptı.⁷⁹

Kendi kendini yetiştiren Sobyenin Putin'e bağlılığıyla bilinir ve Birleşik Rusya Partisi liderliğinin uzun süredir üyesidir. Bu nedenle Sobyenin Moskova belediye başkanlığı görevini şimdiye kadar istikrarlı ve sağlam, kendisinden öncekilerin tersine skandallardan uzak bir biçimde sürdürmektedir.

Sobyenin'den önce 1992 ve 2010 yılları arasında aynı görevde Yuri Luzkov bulunuyordu.

Georgi Sergeyeviç Poltavçenko

Hâlen St. Petersburg valiliği makamında bulunan Georgi Poltavçenko bu göreve 2011 yılında Dimitri Medvedev tarafından atandı. Tıpkı patronu Devlet Başkanı Putin gibi Poltavçenko da kariyerine KGB'de başladı ve 1979'dan 1994'e kadar orada çalıştı. Daha sonra St. Petersburg Böl-

79. "Sergei Sobyenin", *The Moscow Times*, 26 Haziran 2014.

gesi Federal Vergi Polis Şefliği yapan Poltavçenko Leningrad Vilâyeti'nde Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Temsilcisi oldu ve 2000-2011 arasında Merkezî Federal Bölgede Cumhurbaşkanı Temsilcisi sıfatıyla görev aldı.⁸⁰

Putin'e bağlılığı ile bilinen Poltavçenko karizmatik değil. Ancak Sergey So-byanın gibi o da siyasi dengeleri rahatsız etmeyecek veya dalgalanmalara sebep olmayacak tarza sorun çözücü olmasıyla tanınmaktadır.

Aynı görevde kendisinden önce 2011 yılında Federal Konsey Başkanlığına getirilen Valentina Matviyenko bulunuyordu.

Ramazan Kadirov

Birçok Batılı gözlemcinin insan haklarını ihlâl eden bir diktatör olarak kabul ettiği Ramazan Kadirov Çeçenistan Cumhuriyeti Devlet Başkanı'dır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Güneybatı Rusya'nın Kafkas Dağları'nda süren savaşlar sırasında göreve gelen Kadirov Çeçenistan'a barışı geri getirmek ve bölgede asayişin yeniden sağlanmasına yardım etmekle tanınmaktadır.

Babası Ahmed Kadirov 1990'ların başlarında Çeçen ayrılıkçı hareketine katılan bir imamdı. Sovyetler Birliği'nin parçalanması sırasında bunu bağımsızlıklarını elde etmek için bir fırsat olarak gören Çeçen milliyetçileri bir ayaklanma hareketi başlattılar. Ahmed Kadirov milis komutanı olurken Birinci Çeçen Savaşı'nı takiben hâlen orta derecede özerk İçkeriya Çeçen Cumhuriyeti Baş Müftüsü oldu.

Ancak 1999 yılında İkinci Çeçen Savaşı'nın başlaması üzerine nüfuz sahibi Kadirov aşireti Moskova karşıtı isyancıların o sıralar Rusya'dan bağımsızlıklarını geri almaktan çok radikal İslâm'ı yaymakla ilgilendiklerini söyleyerek taraf değiştirdi. Bu değişikliğin Kremlin üzerinde etkisi oldu ve Ahmed Kadirov 2000 yılında sıcak çatışmalar sürerken Çeçenistan devlet başkanlığına getirildi. Ahmet Kadirov'un yardımıyla Putin bölge üzerindeki gücünü artırarak Birinci Çeçen Savaşı sırasında isyancıların ele geçirdiklerinin bir kısmını geri almayı başardı. Babası 2004 yılında bir suikaste kurban gidince oğul Kadirov Çeçenistan Başbakan Yardımcılığına getirilerek babasının başlattığı ayaklanmayı sonlandırma işlemine devam etti. Başbakan'ın Mart 2006'da istifası üzerine Kadirov bu makama getirildi. Putin Çeçenistan Devlet Başkanı'nı 2007 yılında azledip bu görevi 31 yaşındaki Ramazan Kadirov'a verdi.

80. "Губернатор Санкт-Петербурга" St. Petersburg Yönetimi Resmi Web Sitesi, <http://gov.spb.ru/governor>

Kadirov çevresinde kendini merkeze aldığı kişi kültü oluşturmaya çalışarak sa-
vaştan zarar görmüş Grozni'yi sıfırdan yeniden inşa etmeye girişti. Kremlin'in de
bölgeye bol miktarda finans transfer etmesiyle Kadirov Grozni'yi göz kamaştırıcı bir
hâle getirdi; ancak kırsal alanlar ilgiden yoksun kaldı. Kadirov'un kendisine ayrılan
finansmanı kullanma şekli Kremlin'de yetkililer tarafından övgüyle karşılandı. Ko-
nuyla ilgili ifadelerinde Sayıştay Başkanı Sergey Stepasın "Diğer bölgelerin yönetim-
lerinin de bütçe kaynaklarının ilk elden nasıl en etkili şekilde kullanıldığını gözlem-
lemelerini çok isterim; Rusya Maliye Bakanlığı özellikle bugün Çeçen Cumhuriyeti
bütçesinin en şeffaf ve etkin olduğunu kaydetti" şeklinde konuştu.⁸¹

Kadirov vatandaşlarının kendi dinlerini kendi uygun olduğunu düşündüğü
şekilde sınırlamalarla ifa etmelerini güvence altına almak için çalışmaktadır. Ka-
dirov Sünni İslâm'ın temel görüşlerini Çeçenistan'ın geleneksel Sufi öğretileriyle
birleştirmiş ve ülkenin her yanında şatafatlı camiler inşa edilmesini sağlamıştır;
bu camilerden birinin "Avrupa'nın en büyük" camisi olduğu iddia edilmektedir.
Çeçenistan'ın her yanında Kadirov ve babasının fotoğrafları asılmaktadır ancak
uluslararası toplum baba-oğulu savaş suçlusu ve insan hakları ihlâlcisi olarak ka-
bul etmektedir. Kadirovlar ayaklanmayı bastırmak için gösterdikleri pervasızlık-
larıyla Putin'in güvenini kazandılar. "Kadirovtsi" adı verilen bir grup özel milis
kuvvetinin bölgede yaşanan çok sayıda kayıp, cinayet, tecavüz ve işkence olayla-
rından sorumlu oldukları iddia edilmektedir.

Evli ve sekiz çocuklu Kadirov gösterişli tanıtım etkinlikleri ve ifrat derecesin-
de bina projeleriyle tanınmakta olup bunların birçoğu kendine ait ve rağbet gören
Instagram hesabında sergilenmektedir.⁸² Kadirov boks hayranıdır ve Birleşik Rus-
ya Partisi Yüksek Konseyi üyesidir.

Rüstem Nurgaliyeviç Minnihanov

Tataristan Cumhuriyeti ikinci Cumhurbaşkanı
Rüstem Minnihanov Birleşik Rusya Partisi ve
parti Yüksek Konseyi üyesidir. Tataristan devlet
başkanı olmadan önce 12 yıl süreyle başbakanlık
ve 1996-1998 yılları arasında maliye bakanlığı
görevinde bulunmuştur. Minnihanov da baba-
sıyla aynı sanayi dalında çalışma hayatına atıl-
mış, tomrukçuluk ve kerestecilik yapmıştır. 1978

81. "Р. Кадыров и С. Степашин ответили на вопросы журналистов", Çeçen Cumhuriyeti Başkanlığı, <http://www.chechnya.gov.ru/page.php?r=126&id=13295>

82. Elizabeth F. Ralph, "Ramzan Kadyrov's 11 Weirdest Instagrams", *Foreign Policy*, 15 Mayıs 2013.

yılında Kazan Ziraat Enstitüsü'nden mezun olan Minnihanov “makine mühendisi” diploması almıştır. Çalışma hayatının ilk yıllarını ziraat ve kerestecilik sanayiinde değerlendiren Minnihanov 1980'lerin ortalarına gelindiğinde yerel siyasetle politikaya atılmıştır.

Yöneticilik deneyimini okula geri dönerek geliştiren Minnihanov 1986'da Sovyet Ticarî Yazışmalar Enstitüsü'nden sertifika almıştır. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla Minnihanov kısa sürede yerel politikadan başlamak suretiyle basamakları tırmanıp bölgenin maliye bakanlığına kadar yükselmiştir.⁸³

Minnihanov ayrıca uzun süreden beri Tataristan'ın halka açık petrol şirketi TatNeft ile ilgilenmekte ve hâlen şirketin Yönetim Kurulu Başkanlığını yapmaktadır. Moskova'da bulunan Amerikan-Rus İş Konseyi'nden Marya Duhulyova, Minnikhova ve yönetimindeki bölgenin Rus iş dünyasının gelişimi için çok önemli olması nedeniyle onun için “federal düzeyde VIP” sıfatını kullanmaktadır. Tataristan'da birkaç özel ekonomi bölgesi mevcut olup bu alanların bölgenin statüsüne ve gelişimine büyük katkıları bulunmaktadır.⁸⁴

Minnihanov Tataristan'ın Türkî milletlerle ilişkilerinin geliştirilmesi konusunda çok faaldir. Bugün, Türkiye Tataristan'da en fazla dış yatırımcı bulunduran ülkeler arasında yer almaktadır. Tataristan için ise Türkiye en önemli ticaret ilişkilerini yürüttüğü ülke konumundadır ve Türkiye'den ithalat diğer ülkelerden veya ülkelere ithalattan daha fazladır.⁸⁵ Tataristan'ın başkenti Kazan 2014 yılı Türk Kültür Başkenti seçilmiştir.

2014 yılı başlarından Rusya'nın Kırım'ı ilhakı üzerine Minnihanov Rus hükümeti ile Kırım Yarımadası'nda yerleşik Kırım Tatar Topluluğu arasında bir tür arabuluculuk yapmıştır. Minnihanov'un kendi ataları olan Volga Tatarlarıyla uzak akrabalık bağları bulunan Kırım Tatarlarını Rusya Federasyonu altında yaşamının kendilere fayda sağlayacağı yönünde temin etmeye çalışmıştır.

GÜVENLİK SERVİSLERİ

Güvenlik servisleri, istihbarat, emniyet ve tahkikat organları Rusya'da en güçlü devlet araçları arasında yer almaktadır. Ancak Rus güvenlik servisleri uzmanı

83. “Биография, Минниханов Рустам Нургалиевич” Tataristan Cumhuriyeti Devlet Başkanı Web Sitesi, <http://president.tatarstan.ru/biography.htm>

84. Duhulyova'yla Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

85. “ЭКСПОРТ И ИМПОРТ УСЛУГ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН ПО СТРАНАМ,” Территориальный орган Федеральной службы государственной статистики по Республике Татарстан; bkz, http://tatstat.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_ts/tatstat/resources/ff006a804d0202fead67fd0d9d5f7b1a/Экспорт+и+импорт+услуг+Республики+Татарстан+по+странам.pdf

Mark Galeotti bunun “her bir organın çok güçlü olduğunun düşünülmemesi”⁸⁶ gerektiği şeklinde uyarıda bulunmaktadır.

Federal Güvenlik Servisi (FSB)

Rus Federal Güvenlik Servisi (Федеральная служба безопасности) Rusça kelimelerin baş harfleriyle (FSB) tanınmaktadır. Sovyet KGB'nin halefi durumundaki FSB hâlen Aleksandır Bortnikov tarafından yönetilmektedir. *The Guardian* gazetesinden Shaun Walker FSB'nin “sıradan bir güvenlik servisinden çok daha fazlası” olduğunu ve “...seçkin bir polis timi ile bir gizli servisin işlevlerini” birleştirdiğini kaydetmektedir.⁸⁷ FSB terörizmin önlenmesi, devletin güvenliğinin teminat altına alınması, organize suçla mücadele, karşı casusluk ve karşı istihbarat gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.

Rusya'nın sınır güvenliği kuvvetleri ve Kremlin'in özel “Devlet Başkanlığı Alayı” da FSB himayesinde işlev görmektedir. Ancak denizasırlı istihbarat gözlem kaabiliyeti bulundurmamakla birlikte FSB dış casusluk sorumluluğunu da üstlenmiş durumdadır. Mark Galeotti bu konuda şu ifadeleri kullanmaktadır: “FSB güvenlik kurumlarının en istikrarlısı ve güçlüsü. Burada her şey çalışıyor.”⁸⁸

Bazı fonksiyonlarını yerine getirmek için FSB “Alfa” gibi özel elit birliklere sahiptir; bu gruplar arasında terörle mücadele görev gücü “Vimpel” de yer almaktadır ve ülke genelinde kilit tesislerin korunmasıyla yükümlüdür.

Eski KGB Başkanı Vladimir Putin'in devlet başkanı olmasıyla güvenlik servislerinin gücü artırıldı. Putin Kremlin'e bir grup çok deneyimli KGB görevlisini de beraberinde getirdi ve güvenlik servislerini Rusya devletinin işlevini ve gücünü muhafaza etmek için bir anahtar olarak gördü. FSB Başkanı Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi daimî üyesidir.

İçişleri Bakanlığı Birimi (MDV)

Rusya İçişleri Bakanlığı emniyet teşkilâtı ve iç birlikleri yönetmektedir. Galeotti MVD'nin üst düzey yetkililerinin bakanlık her ne kadar yolsuzlukla mücadelede zorlansa da göreceli olarak profesyonel olduklarını düşünmektedir. Bununla birlikte, Galeotti yeni bir polis eğitim müfredatının yolsuzluğun sekteye uğratılmasına çok yardımcı olduğunu kaydetmektedir.⁸⁹

86. Galeotti'yle Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

87. Shaun Walker, “FSB: Vladimir Putin's immensely powerful modern-day KGB”, *The Guardian*, 6 Ekim 2013.

88. Galeotti'yle Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

89. A.g.m

Bir tür çevik kuvvet (toplum polisi) olan OMON, bakanlığın en gözle görülür faaliyetlerinden birini yürütmektedir. Galeotti OMON'un "normal polise silahlı destek sağladığını ve daha zorlu koşulları bulunan yörelerde devriye" görevini yürüttüğünü belirtmekte ve şöyle devam etmektedir: "Kullandıkları kasklar nedeniyle Ruslar kendilerine 'kozmonot' adını vermektedir . O hâlde namları kötü olmalı."⁹⁰

İçişleri Bakanı Vladimir Kolokoltsev Moskova eski emniyet müdürü ve Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi daimî üyesidir.

Dış İstihbarat Servisi (SVR)

KGB'nin birinci müdürlüğünde ikâmet eden dış istihbarat servisleri Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine KGB'den ayrılarak Dış İstihbarat Servisi (Служба Внешней Разведки), veya Rusça sözcüklerin başharfleriyle SVR adıyla tamamen yeni bir birim oluşturuldu. FSB ülke içindeki istihbarat ve karşı istihbarat faaliyetlerini kontrol ederken SVR çoğunlukla Rusya'nın casusluk ve istihbarat toplama faaliyetlerinde bulunmaktadır. SVR ayrıca Rusya Federasyonu Devlet Başkanı'na Rus güvenliği açısından en önemli konularla ilgili bilgi vermekten ve bilgilendirmekten sorumludur. SVR'nin görevdeki başkanı Milhail Fradkov da Rusya Ulusal Güvenlik Konseyi daimî üyesidir.

90. A.g.m.

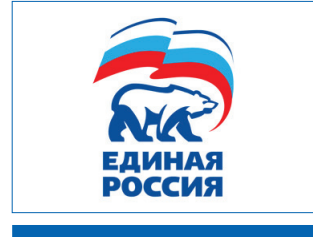
SİYASİ PARTİLER

Rusya'nın siyaset sahnesine 2003 milletvekili seçimlerinden beri Devlet Başkanı Putin'in partisi "Birleşik Rusya" yön vermektedir. Komünistler açık ara ikinci sırada yer alırken Rusya Liberal Demokrat Partisi (LDPR) ve Adil Bir Rusya ile aynı öneme sahiptir. Önem sırasına göre üçüncü sırada ise çeşitli küçük liberal ve muhalefet partileri yer almaktadır. Rusya'da bir sonraki genel seçimler Aralık 2016'dan önce olmamak kaydıyla ve devlet başkanlığı seçimleri ise 2018 yılında yapılmak üzere programa alınmıştır.

Rusya'da toplam 77 kayıtlı siyasi parti bulunmaktadır.⁹¹

Birleşik Rusya

Birleşik Rusya (Единая Россия; Yedinaya Rossiya) Rusya'nın açık ara en büyük ve en güçlü siyasi partisidir. Hâlen Rusya Duma'sında toplam sandalye sayısının yüzde 52,89'u Birleşik Rusya Partisi'ne aittir. Parti Aralık 2011'de yapılan son seçimlerde oyların yüzde 50'sinin biraz altında kalmıştır. Ancak bu sonuç 2006'dan 2011'e kadar Duma'da çoğunluğun üçte ikisini elinde bulunduran bir parti için korkunç bir kayıp anlamına gelmektedir.

91. "Список зарегистрированных политических партий", Rusya Federasyonu Adalet Bakanlığı Web Sitesi, <http://minjust.ru/nko/gosreg/partii/spisok>

Birleşik Rusya, 1999'un sonlarında Putin'in devlet başkanlığı yarışı için kurulan Birlik Partisi'nin bir grup bölgesel politikacının çatısı altında toplandığı Anavatan-(Bütün) Rusya bloku ile 2001 yılında birleşmesiyle kurulmuştur. Hâlen Başbakan Dimitri Medvedev'in başkanlığını yaptığı Birleşik Rusya Partisi'ne daha önce Putin liderlik etmişti.

Birleşik Rusya'nın ideolojisi "ideolojisizlik"tir. Parti, Rusya'nın dünyadaki yerinin başarıyla canlandırılması ve gücü elinde bulundurması haricinde belli bir siyasi duruş sergilememektedir. Bu nedenle Birleşik Rusya sıklıkla ya "merkez" parti ya da birçok üyesinin yaptıkları açıklamalar nedeniyle "muhafazakâr" olarak nitelenmektedir.

Birleşik Rusya'nın gençlik kolu "Genç Muhafız" (Molodaya Gvardiya) ismini İkinci Dünya Savaşı sırasındaki bir yeraltı örgütünden almaktadır. 2000 yılından bu yana var olan Genç Muhafız'lar ülkenin en büyük gençlik organizasyonudur ve çatısı altında "150 binden fazla kişiyi"⁹² birleştirmektedir

Birleşik Rusya, yolsuzluk karşıtı aktivistlikten politikacılığa soyunan Aleksey Navalni tarafından "sahtekâr ve hırsızların partisi" olarak nitelendirilmektedir. (Website: <http://er.ru/>)

Komünist Parti

Rusya Komünist Partisi 1920'den 1991'e kadar SSCB'de iktidarda bulunan Komünist Partisi'nin doğrudan devamıdır. Modern versiyonu 1993 yılında kurulmuş ve Sovyetler Birliği nostaljisi yaşayanlar arasından taraftar kazanmıştır. Ancak giderek artan şekilde genç politikacılar kendilerini Komünist Parti'yle özdeşleştirerek Rusya'da sosyalizmi yeniden inşa etmek arzusu taşımaktadırlar.

1993'te yeniden ortaya çıkan Komünist Parti'nin o günlerden bu yana lideri Gennadi Züganov'dur. 1990'larda iddialı bir rakip iken tabanını oluşturan yaşlı ve emeklilerin hayata veda etmeye başlamalarıyla birlikte Komünist Parti'nin gücü de kayda değer şekilde azalmaya başladı. Bir takım ılımlı ve başarılı yenilik girişimleriyle parti yeni nesil için cazip hâle getirilmeye çalışıldıysa da erişebileceği gruplar sınırlı kalmıştır. Bununla birlikte hâlen Duma'da en fazla sandalyeye sahip ikinci parti konumundadır. Toplam 450 sandalyenin 91'i Komünist Parti'ye ait olup bu sayı toplam sandalye sayısının yüzde 20'sine karşılık gelmektedir. (Website: <http://kprf.ru/>)

92. "МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ ЕДИНОЙ РОССИИ. ИСТОРИЯ ОРГАНИЗАЦИИ", Genç Muhafız (Molodaya Gvardiya) Web Sitesi, <http://mger2020.ru/history-organization>

LDPR

2012'den beri Rusya Liberal Demokrat Partisi (Либерально-демократическая партия России; LDPR) Devlet Duma'sında sandalyesi bulunan dört partiden biri durumundadır. Aşırı sağ ve muhafazakâr söylemlerine rağmen LDPR genellikle Devlet Başkanı Putin ve Birleşik Rusya Partisi'nin izinden gitmektedir.

1991'de ateşli bir münakaşacı milliyetçi olan Vladimir Zirinovski tarafından kurulan LDPR'nin lideri hâlen Zirinovski'dir. Ölçsüz açıklamaları, yabancı düşmanlığı ve yeni emperyalist düşünceleriyle tanınan Zirinovski birçok analist tarafından ülkenin belli bir kesiminin aşırı sağ ve milliyetçi duygularını taşıyan ve Kremlin için yararlı bir nesne olarak görülmektedir. Zirinovski Rusya devlet başkanlığı için adaylık denemelerinde bulunmuş, 1991 ve 2008'de hedefine hayli yaklaşmış ve seçimleri üçüncü sırada tamamlamıştır. Keza 1996, 2000 ve 2012'de de adaylığını koyan Zirinovski hiçbir zaman oyların yüzde 10'undan fazlasını alamamıştır. Zirinovski hâlen Devlet Duma'sı Başkan Yardımcısı'dır.

LPDR eskeriyetle cumhurbaşkanlığı seçiminden çok Ulusal Duma seçimlerinde daha iyi sonuçlar elde etmektedir. Son genel seçimlerde (2011) LPDR oyların yüzde 12,5'ini alırken Zirinovski devlet başkanlığı seçim kampanyasında yüzde 6'da kalmıştır. Mevcut Duma'da LPDR'nin 56 sandalyesi bulunmaktadır. LPDR bir önceki dağılıma göre sandalye sayısını artırmış ve 16 ek sandalye kazanmıştır.

Partinin gençlik kolu "Gençlik Vakti" (The Time of the Youth; Время молодых) adını taşımaktadır, ancak seçmenlerinin çoğu yaşlılardan oluşmaktadır. (Website: <http://ldpr.ru/>)

Adil Bir Rusya

Adil Bir Rusya (spravedlivaya Rossiya; Справедливая Россия) Duma'da 64 sandalyeye sahiptir. 2011'e kadar parti başkanlığı görevinde bulunan Sergey Mironov Duma'nın da başkanlığını yapmıştır. Partinin resmî ideolojisi sosyal demokrasidir ve Sosyalist Enternasyonel'de bir üyesi bulunmaktadır. Ancak uygulamada Adil Bir Rusya Kremlin'in çizgisindedir ve onun isteklerini benimsemektedir. Adil bir Rusya Partisi 2006 yılında kurulmuştur ve birkaç küçük sosyalist veya sosyal demokrat siyasi partiden oluşmaktadır. Son genel seçimlerde (2011) oyların yüzde 13'ünden fazlasını alan Adil Bir Rusya'nın lide-

ri Mironov Rusya'nın Kırım'ı ilhaki nedeniyle ABD, AB, Kanada ve İngiltere'nin yaptırımlarına maruz kalmıştır. (Website: <http://www.spravedlivo.ru/>)

Yabloko

Rus Birleşik Demokrat Parti “Yabloko” (Яблоко; Rusçada “elma” anlamına gelmektedir), liberal demokrat bir partidir ve Avrupa için Liberal ve Demokrat İttifakı'na bağlıdır. 1990'ların başlarında Grigori Yavlinski, Yuri Boldirev ve Vladimir Lukin tarafından kurulan parti ilk icraatını 1993 genel seçimlerinde gerçekleştirmiştir. Kuruluşundan itibaren Yabloko Batı yanlısı, serbest piyasa ve demokratik reform paketleri için taraftar toplamak gibi konularda başarısızlığa uğramaktadır. Yabloko 2007'den bu yana Duma'da temsil edilmemekle birlikte, bölgesel Dumalarda çok küçük oranda da olsa varlığını sürdürmektedir. 1993 yılı Yabloko'nun en parlak dönemi olmuş ve seçimlerde oyların yüzde 7'sini kazanmıştır; ancak zaman içinde düzenli oy kaybına uğramış, hatta 2007'de yüzde 1'e kadar düşmüştür. 2011'de ise bir miktar oy artırmıştır.

Buna rağmen Yabloko genç ve eğitimli Ruslar için cazibesini korumaktadır. Çok sayıda genç, liberal Rus aktivist – 2012 Moskova Belediye Başkanlığı seçiminde ikinci olan Aleksey Navalni de dâhil olmak üzere – partinin gençlik kolunda başlangıç yapmışlar; ancak çoğu parti istekleriyle kendi isteklerinin uyuşmaması nedeniyle daha sonra ayrılmıştır. Yabloko'nun bugünkü lideri eski bir Duma milletvekili ve siyasetçi Sergey Mitrokin'dir. (Website: www.yabloko.ru)

RPR-PARNAS

Rusya Cumhuriyetçi Partisi – Halkın Özgürlüğü Partisi (RPR-PARNAS) bir merkez sağ, liberal partidir. 2012'de Rusya Cumhuriyetçi Partisi ve Halkın Özgürlüğü Partisi'nin⁹³ birleşmesiye resmen faaliyete geçen RPR-PARNAS tıpkı Yabloko gibi Avrupa için Liberal ve Demokrat İttifakı'na üyedir.

RPR-PARNAS eş başkanları eski Başbakan Mihail Kasyanov ve eski Başbakan Yardımcısı Boris Nemtsov'dur. Şubat 2014'te tarihçi ve siyasetçi Vladimir Rizkov eş başkanlık görevinden birkaç arkadaşıyla beraber istifa etmiştir. Bu isimlerin hepsi tanınmış liberal siyasetçilerdir.⁹⁴ (Website: <http://svobodanaroda.org/>)

93. “Russian Justice Ministry Registers RPR-PARNAS Party”, *RIA Novosti*, 2 Ağustos 2012.

94. “RPR-Parnas Party Co-chairman Downplays Split”, *ITAR-TASS*, 5 Mart 2014.

Diğerleri

Rusya'da elbette başka siyasi partiler de mevcuttur, ancak destekçileri azdır. Bunlar arasında: Sivil Platform, Özgürlükçü Parti, Yeşil İttifak, Kadınlar Partisi, Monarşistler Partisi ve Rusya'nın Yurttaşları'nı saymak mümkün.

İŞ DÜNYASI VE SİYASET

İş dünyası devletle ayrılmaz biçimde iç içe geçmiştir. İkisi arasında neredeyse boşluk bulunmaz. Birçok sanayi dalı devlet tekelindedir ve çok sayıda özel şirketin yönetim kurullarında hükümet yetkilisi üyeler bulunmaktadır. Bu nedenle The Heritage Foundation (Vakfı) ve *Wall Street Journal* gazetesinin 2014 Ekonomik Özgürlük İndeksi'nde Rusya Tacikistan ve Burundi arasında 140. sırada yer almıştır.⁹⁵ Mevcut meseleler dikkate alındığında Rusya'da iş kurmak oldukça zordur. Bu ülkede küçük ölçekli bir işletme açılabilmesi için birbirinden bağımsız yedi ayrı mevzuatın tamamlanması ve ortalama 15 gün gerekmektedir.⁹⁶

Dolayısıyla küçük işletme açmak ve yönetmek zor olduğu için Rusların çoğu bundan kaçınmaktadır. Sistem, büyük, hükümetle bağlantıları olan ve Rus oligarkların büyük şirketlerinden yana çalışmaktadır. Rus oligarklar Perestroyka'nın en hararetli yıllarında, Sovyetler Birliği'nin sona erdiği ve kapitalizmin geldiği dönemde servet edinmişlerdir. Pek çok oligark servetlerine *loans-for-shares* (hisse kredisi) adıyla bilinen yöntemle; ya hükümetin baştan savma özelleştirme planları sayesinde ya da özel bankaların şirketlerden federal bütçe adına pay satın almaları; bir başka deyişle, özelleştirme dışı bırakılan şirketlerin kredi karşılığında özel bankalar tarafından işletilmesi (hisse kredisi) yoluyla sahip olmuşlardır.

95. "2014 Index of Economic Freedom", The Heritage Foundation Web Sitesi, http://www.heritage.org/index/pdf/2014/book/index_2014.pdf

96. "Starting a Business", International Finance Corporation and The World Bank Doing Business Project.

Bu yöntem, Rusya'nın kısa sürede özelleştirilmesi umuduyla çocuklar da dâhil olmak üzere Rus halkına hükümet tarafından kuponlar dağıtılması fikrine dayanmaktaydı. Bu kuponlarla özelleştirilen devlet şirketlerinden -tercihen vatandaşların çalıştığı şirketlerden- hisse satın almak mümkün olabilecekti. Ancak Rusların çoğu bu kapitalist fikirle ilgili bilgi sahibi olmadıkları veya yoksul oldukları için ellerindeki kuponları kısa sürede başkalarına satmakta sakınca görmediler. Böylece, zengin Ruslar, hükümet görevlileri ve özelleştirilecek şirketlerin yönetimleri kısa sürede yüklü miktarda kuponları toplayıp şirketlerden büyük hisseler satın aldılar. Ortalama Rus vatandaşlarından pek azı planlandığı şekliyle bu programdan yararlandılar ve zengin olmalarına yetecek kazanç elde edemediler.

Banker Vladimir Potanin tarafından tasarlandığı söylenen *loans-for-share* fikri, para sıkıntısı çeken Rus hükümetinin aralarında Surgutneftegaz, LUKoil, Yukos, Sidanko, Sibneft, Norilsk Nickel, Mechel ve Novolipetsk Çelik gibi devlet tekelinde on iki büyük şirketin hisselerini zengin işadamlarına hatırı sayılır devlet kredileri karşılığında dağıtmasıyla uygulamaya alındı.⁹⁷ Devletin borcunu vadesinde ödemesi durumunda veya hiç ödememesi hâlinde hisselerin bir kısmının satılmasına izin verildi ve bu hisseler genellikle aynı kişilere, kendilerine satıldı. Adı geçen devlet teşekküllerinin iş adamlarına açık artırmayla satılması süreci sıkı bir kontrole tabi tutuluyordu ve yalnızca belli bir grup – ki Devlet Başkanı Yeltsin'in güvendiği kişilerden oluşuyordu – satışlara davet ediliyordu.⁹⁸ Yeltsin 1996 devlet başkanlığı seçimlerini komünistlere kaybetmenin eşiğindeydi ve ümitsizce hem paraya hem de ülkenin zenginlerinin desteğine ihtiyacı vardı. Bu gerekçeyle yürürlüğe konulan “hisse kredisi”, çevresi geniş, nüfuzlu milyonerleri milyarderlere dönüştürürken bugün hâlâ Rusya'da varlığını koruyan oligark sınıfı doğdu.⁹⁹

Vladimir Putin 2000 yılında devlet başkanı seçilmesinin ardından “1990'ların çılgın kapitali”ni dizginlemek için oligarkları hizaya çekmek üzere harekete geçti. Putin oligarklara vergilerini ödedikleri ve siyasetten uzak durdukları sürece ticarî faaliyetlerine dokunmayacağını ya da işlerini ellerinden almayacağını açıkça belirtti. Oligarkların hiçbir servetlerini temiz yollardan kazanmamışlardı. Dolayısıyla Putin aksi hâlde oligarklarla ilgili bilgilerin kendilerine karşı kullanılacağını kaydetti. Kuralları çiğneyenler hızla ve ağır biçimde cezalandırılacaktı. Media-Most imparatorluğunun sahibi Vladimir Gusinski Putin'in kabul edemeyeceği bir portresini yayınlınca, tutuklandı; medya holdinglerini devlete teslim etmeye zorlandı ve sürgüne gönderildi. Boris Berezovski de medya patronuydu ve o da sürgün edildi.

97. Daniel Treisman, “Loans for Shares’ Revisited,” *Post-Soviet Affairs*, (Temmuz-Eylül 2010), s. 207-227.

98. “Vladimir Potanin”, *Frontline World*, Ekim 2003.

99. Bu dönemin Rus işletme tarihiyle ilgili daha fazla bilgi için bkz. Masha Gessen, “Comrades-in-Arms”, *Vanity Fair*, Kasım 2011.

Yukos Petrol'ün sahibi milyarder Mihail Hodorkovski, dönemin en zenginiydi; muhalefet partilerini finanse etmeye ve devlet başkanlığı yarışına katılacağı yönünde beyanatlar vermeye, Putin dönemlerinin artık sona erdiği şeklinde söylentiler yaymaya ve devlet tekelindeki petrol şirketlerine meydan okumaya başladı. Hodorkovski kendi boru hattını inşa etme ve dolayısıyla devlet boru hatlarını etkisizleştirme planlarını açıklamış, Yukos'un hisselerini satmak üzere Amerikalı petrol şirketleriyle pazarlık masasına oturmuştu. Bütün bunlar Putin'e ve Rus hükümetine çok fazla geldi: Hodorkovski ve iş ortağı Platon Lebedev 2013 yılında tutuklanarak dolandırıcılık, vergi kaçakçılığı ve zimmete para geçirmek suçlarından cezavine gönderildiler.¹⁰⁰ Hodorkovski'nin ceza süresi sona erdiğinde ortağıyla birlikte tekrar zimmete para geçirmek ve kara para aklamaktan hüküm giydi. Putin, birçoklarının siyasi tutuklu olduğunu düşündüğü Hodorkovski'yi Aralık 2013'te affetti. Oligarkların büyük bir kısmı Putin'in belirlediği kurallara uyarak Rus iş dünyasında kaldılar. Ancak diğer kısmı Moskova'da yaşamak yerine Londra'ya yerleşmeyi tercih etti.

2013 yılında siyasetçilerin, eşlerinin veya 18 yaşından küçük çocuklarının denizasırları ülkelerde banka hesabı açmalarını veya diğer finansman varlıkları edinmelerini yasaklayan yeni bir kanun yürürlüğe girdi. Küçük çaplı siyasi makamlarda bulunan oligarkların bazıları görevlerinden istifa ettiler; bazıları ise sahip oldukları şirketleri yurt dışında kayıtlı hayır kurumlarının insiyatifine bıraktılar. Politika Analisti Maria Lipman yeni yasağın ardındaki sebebi "Yurt dışında mal varlığı edinmek bir kişinin Rus makamlarına karşı daha az hassas olması anlamına geliyor. Bu bir 'elitleri' millileştirme kampanyasıydı; onları korkutmayı ve tamamen kontrol altında olduklarını sağlamayı amaçlıyor"¹⁰¹ şeklinde açıkladı.

HOLDİNGLER VE OLİGARKLAR

İnteros ve Vladimir Potanin

Rusya'nın en büyük özel yatırım kuruluşlarından İnteros madencilik ve metallere, kitle iletişime, gayrimenkul ve turizm ile taşımacılık ve lojistik alanına yatırımlar yapmaktadır.¹⁰² En büyük hisse sahibi Norilsk Nickel, büyük bir nikel ve paladyum madencilik şirkettir ve 2014 Soçi Olimpiyatları için Rosa Hutor tatil beldesinin inşasına katılmıştır.

100. Goldman, a.g.m.

101. Gabriela Baczyńska, "Russia's Putin Tightens Grip On Elites With Overseas Asset Ban", *Reuters*, 29 Ağustos 2013.

102. "Profile", İnteros Web Sitesi, <http://www.eng.interros.ru/about/about/>

İnterros'un sahibi Vladimir Potanin şirketini 1990 yılında "Dış ticaret işlemlerine destek ve malî danışmanlık hizmeti vermek" üzere kurmuştur.¹⁰³ Banker Mihail Prokorov Potanin ile ortak olmuş ve ikili 1993 yılında Rusya'nın yeni piyasaları süratle gelişirken United Import Export Bank'ı (UNEXIM Bank) kurmuşlardır.

Dış ticaret deneyimine sahip Potanin Sovyet Ticaret Bakanlığı'nda yedi yıl görev yapmıştır. 1990'larda Rusya piyasaları açılırken Potanin bakanlıkta edindiği tecrübeyle İnterros'u kurmuştur. 1990'ların ortalarında kısa süreliğine Başbakan Yardımcılığı görevinde bulunan Potanin o yıllarda diğerlerine ilâveten ekonomi meselelerine, Rusya Federal Mülkiyet Fonu'na ve Rusya Enerji Federasyonu Federal Komisyonu'na nezaret etmiştir.¹⁰⁴

2008'de iş ortağı Prokorov ile yollarını ayıran Potanin hâlen UNEXIM Bank Başkanlığının yanısıra İnterros Yönetim Kurulu Başkanlığını ve İnterros'un Başkanlığını yürütmektedir ve Kurumsal Yönetim Ulusal Konsey Başkanlığı yapmaktadır.

Waren Buffet ile Bill ve Melinda Gates'in "The Giving Pledge" hayır faaliyetine servetinin yarısından fazlasını bağışlama sözü veren¹⁰⁵ Potanin aynı zamanda New York'taki Solomon Guggenheim Vakfı ile Moskova'daki Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Enstitüsü (MGIMO) mütevellisidir.

Renova Grubu ve Viktor Vekselberg

Viktor Vekselberg Rusya'nın dördüncü en zengin adamı olup toplam serveti yaklaşık 15 milyar Amerikan dolarıdır. Sovyet Rusya'nın Ukrayna kısmında dünyaya gelen Vekselberg Moskova Demiryolu Taşımacılığı Mühendislik Enstitüsü'nün Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nden mezundur ve SSCB Bilimler Akademisi Hesaplama Merkezi'nden Matematik doktorasına sahiptir. Vekselberg mezuniyetinden itibaren beş yıl süreyle bir laboratuvarında araştırmacı sıfatıyla çalışmıştır.

Vekselberg eski kablolardan sıyrılan hurda bakırı satarak servetinin temelini atmış, 1990'da Renova Grubu'nu kurmuş ve SUAL Holding ile alüminyum piyasasına girişi yapmıştır. 2007'de SUAL'in Rusal ve Glencore ile birleşmesiyle

103. "History", Interros Web Sitesi, <http://www.eng.interros.ru/about/history/>

104. "Chairman", <http://www.nccg.ru/en/site.xp/049049054.html>

105. Alan Farnham, "Richard Branson, 11 Other Foreign Billionaires, to Give Wealth to 'Pledge' Charity", ABC News, 20 Şubat 2013.

Vekselberg aynı zamanda yönetim kurulu başkanlığını yürüttüğü dünyanın en büyük alüminyum şirketi Rusal'a hissedar olmuştur.

Vekselberg 2010 yılında Medvedev tarafından Skolkovo'nun başına getirilmiştir. Skolkovo Moskova dışında faaliyetlerde bulunan bir tür "Rusya'nın Silikon Vadisi"dir.

Vekselberg servetini Rus kültürel hazinelerini ülkesine geri döndürmek için kullanmıştır. 2007'de Rusya'ya Devrim öncesi döneme ait onsekiz manastır çanının Harvard Üniversitesi'nden iadesine yardımcı olan Vekselberg 2004 yılında dünyanın ikinci en büyük Faberge Yumurtaları [mücevherlerle süslenen Paskalya yumurtalarından oluşan sanat eserleri] koleksiyonuna sahip olmuştur.¹⁰⁶

Alişer Usmanov

Aslen Özbekistanlı olan Alişer Usmanov hâlen Rusya'nın en zengin insanı ünvanını elinde bulundurmaktadır ve dünya zenginler listesinde 37. sırada yer almaktadır. Usmanov'un tahmin edilen serveti 19,2 milyar Amerikan dolarıdır. Bloomberg'de bu konuda: "Usmanov'un servetinin büyük bir kısmı, merkezi İngiliz Virjin Adaları'nda merkezi bulunan madencilik, teknoloji ve telekomünikasyon odaklı yatırım şirketi USM Holdingleri'nden kaynaklanır. Usmanov bu varlığın yüzde 60'ına sahiptir ve bütün oy haklarını elinde bulunduruyor" şeklinde bilgi verilmektedir.¹⁰⁷

USM'nin en büyük holdingi Metalloinvest Rusya'nın en büyük demir cevheri üreticilerinden biridir. Usmanov ayrıca teknoloji ile yakından ilgilenmekte ve son on beş yıldan bu yana Facebook, Twitter, Alibaba, Zinga ve Spotify ile Apple Bilgisayar'a yatırım yapmaktadır. Rus sosyal ağı VKontakte hisselerinin yüzde 52'sini elinde bulunduran Usmanov Mail.ru'daki hisseleri de kontrol etmektedir.¹⁰⁸ Usmanov AF Holding üzerinden Rusya'nın en büyük cep telefonu hizmet sağlayıcılarından biri MegaFon'un yüzde 50,1 hissesine de sahiptir. Ve MegaFon lider cep telefonu perakendecisi Evroset'in yüzde 25'ine sahiptir.¹⁰⁹ İlâveten, Usmanov İngiltere'nin Arsenal Futbol Kulübü'nün yüzde 30 hissesine de sahiptir. Kommersant Holding'inin mülkiyetini elinde bulunduran Usma-

106. Stephen Smith, "Viktor Vekselberg: Tracking Down Russia's Secret Billionaire", *Esquire*, 3 Ağustos 2013.

107. "Bloomberg Billionaires," *Bloomberg*, 28 Şubat 2014.

108. Ilya Khrennikov, "Usmanov Tightens Grip Over Russian Social Network VKontakte," *Bloomberg*, 18 Mart 2014.

109. "About Us" MegaFon Web Sitesi, <http://english.corp.megafon.ru/about/>

nov, aralarında “gazete.ru” web sitesinin de bulunduğu diğer birkaç gazete ve dergiye ilâveten *Kommersant* gazetesinin de sahibidir.

Usmanov Kremlin ve GazProm ile çok yakın ilişkileri olduğunu bizzat dile getirmektedir. Eski bir eskrim ustası olan Usmanov hâlen Uluslararası Eskrim Federasyonu başkanıdır ve eskrimle ilgili faaliyetlerle organizasyonlara yüklü miktarlarda bağış yapmaktadır.¹¹⁰

Roman Abramoviç

Uluslararası camiada İngiliz Birinci Ligi’ndeki Chelsea Futbol Takımı’nın sahibi olmakla tanınan Roman Arkadiyeviç Abramoviç Rusya’nın en genç oligarkıdır. Birçok zengin Rus gibi o da hayata kötü bir başlangıç yapmıştır. Abramoviç dört yaşında evlâtlık verilmiş, Sovyet Ordusu’nda bulunmuş, tamirci olarak çalışmıştır. İş dünyasına ise Sovyetler Birliği’nin sonlarına doğru küçük plastik oyuncaklar ve lastik ördükler satarak girmiştir.

Sonunda bu girişimcilik yeteneğiyle Abromoviç giderek artan miktarlarda daha büyük işlere yatırım yapmaya ve petrol ticaretine yoğunlaşmaya başlamıştır. 1995’in Hisse Kredisi planı sayesinde Abromoviç ve ortağı Boris Berezovski’nin Sibiryadaki petrol şirketi SibNeft’te büyük bir indirimden yararlanarak hisselerin kontrolünü ele geçirmeleri büyük bir servetin sahibi olmalarına yol açmıştır.

The Guardian gazetesinde kendisiyle ilgili bir makalede şu satırlara yer verilmektedir: “1996’ya kadar 30 yaşındaki Abromoviç çok zengin oldu; geniş siyasi çevresi onu Devlet Başkanı Boris Yeltsin’e yaklaştırdı ve Yeltsin Ailesi’nin daveti üzerine Kremlin içerisinde bir apartmana yerleşti.”¹¹¹ 2000-2008 yılları arasında Sibiryanın Çukotka Vilâyeti Valisi olan Abromoviç kendi malî kaynaklarını bölgenin modernizasyonu için kullandı. 2013 yılına kadar Çukotka’da siyasetle ilgilenmeye devam eden Abromoviç meclis başkanıyken görevinden istifa etti.¹¹²

Bloomberg’e göre, Abromoviç Rusya’nın en zengin beşinci oligarkıdır ve 14,1 milyar Amerikan doları servete sahiptir. Abromoviç Lanebrook Ltd. üzerinden

110. Yuliya Fedorinova, “Billionaire Usmanov Re-Elected Head of World Fencing Federation”, *Bloomberg*, 8 Aralık 2012.

111. Adrian Levy, Cathy Scott-Clark, “He Won, Russia Lost”, *The Guardian*, 7 Mayıs 2004.

112. Steve Nolan, “Chelsea Owner Roman Abramovich Quits Role As Head Of Parliament In Remote Russian Region of Chukotka”, *Daily Mail*, 2 Temmuz 2013.

çelik, vanadyum ve madencilik şirketi Evraz'ın en büyük hissesinin (yüzde 31,31) kontrolünü elinde bulundurmaktadır. Abromoviç Millbrook Capital üzerinden Highland Gold ve Kanada'nın Kinross Gold şirketlerinde yüzde 40 hisseye sahipse de zaman içinde Rusya'daki holdinglerinin birçoğunu elinden çıkarmış bulunmaktadır. Bir dönem Aeroflot, Rusal ve SibNeft'te büyük hisseler satın alan Abromoviç Londra'da yaşamaktadır ve yedi çocuk babasıdır. Kız arkadaşı Daşa Zukova ise Londra sosyetesinin müdavimlerindendir.

ENERJİ

Enerji Rusya'nın en önemli sanayi dalıdır ve hidrokarbonların satışı Rus federal bütçe gelirinin yüzde 52'sine karşılık gelmektedir. Toplam ihracatın yüzde 70'inden fazlasını enerji ürünleri oluşturmaktadır. Rusya dünyanın en büyük ikinci doğal gaz üreticisi ve en büyük üçüncü petrol üreticisidir. Ayrıca nükleer enerji üretiminde dünyanın en büyük üçüncü üretici ülkesi olan Rusya'da on nükleer reaktörün yapımı devam etmektedir.¹¹³

Rus doğal gazının büyük bir kısmı Sibiryadan, özellikle Tyumen Vilâyeti'nden elde edilmektedir. Rus toplam doğal gaz ihracatının yaklaşık yüzde 75'i bir dizi boru hattı vasıtasıyla Avrupa'nın doğusunu çaprazlama geçerek Avrupa'ya gerçekleştirilmektedir. 2013 yılı itibarıyla Rusya'nın toplam petrol rezervi 80 milyar varil olarak açıklanmıştır. Doğal gaz gibi petrolün de büyük bir kısmı Sibiryadan, özellikle batısından, çıkarılmakta olup Ural Dağları ve Volga Nehri bölgesinden de yaklaşık yüzde 22 oranında petrol elde edilmektedir. Ülkede ayrıca henüz keşfedilmemiş ya da üretime geçilmemiş birçok petrol kaynağı bulunmaktadır.

GazProm

Rus devlet tekelindeki gaz şirketi GazProm ülkenin gaz üretim sanayisine hakim durumdadır. Rusya doğal gazının yaklaşık yüzde 74'ünü çıkaran GazProm doğal gaz rezervelerinin yüzde 65'ini kontrol etmektedir. Şirket ayrıca dünyanın en büyük gaz nakil sistemi ve Rusya Birleşik Gaz Kaynağı Sistemi (United Gas Supply System of Russia) sayesinde 168,000 kûsur kilometre boru hattına sahiptir.¹¹⁴ GazProm Rusya'nın tek Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG) ihracatçısıdır. Holdinglerini muha-

113. "Russia" U.S. Energy Information Administration Web Sitesi, <http://www.eia.gov/countries/analysisbriefs/Russia/russia.pdf>

114. "About Gazprom", GazProm Web Sitesi, <http://www.gazprom.com/about/>

faza etmek ve içerideki yolsuzlukları önlemek için GazProm Güvenlik (GazProm Security) ise yaklaşık 10,000 kişiyi istihdam etmektedir; bu şirketle birlikte çalışan bir FSB birimi mevcuttur.¹¹⁵

Rus hükümeti üzerinde muazzam etkisi bulunan GazProm'un istekleri ve ihtiyaçları, dış politikayı ilgilendiren kararlarda bile, dikkate alınmaktadır. Şirketin başkanı Viktor Zubkov 1990'larda St. Petersburg Belediye Başkanlığı'nda çalıştığı sıralarda Vladimir Putin ile tanışmıştır. Zubkov 2007-2008 döneminde Rusya Başbakanı olarak 2008-2012 döneminde de Başbakan Yardımcısı olarak görev almıştır ve 2008'den bu yana GazProm Yönetim Kurulu Başkanı'dır.

GazProm İcra Kurulu Üyesi ve Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Aleksey Borisoviç Miller GazProm'un halka dönük yüzüdür. St. Petersburg doğumlu Miller ekonomi doktorasını tamamlamış, 1990'larda St. Petersburg Belediye Başkanlığı'nda Putin ile birlikte çalışmıştır. St. Petersburg Limanı'nda Geliştirme ve Yatırımlar Müdürü olan Miller daha sonra Baltık Boru Hattı Sistemi Genel Müdürü olmuş ve 2000 yılında Enerji Bakan Yardımcılığına getirilmiştir. Miller 2001'de şirketin İdarî Komite Başkanlığını 2002'de ise Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı görevini üstlenmiştir.¹¹⁶

RosNeft

Dünyanın en büyük halka açık petrol şirketi RosNeft büyük oranda devlet kurumu olup tamamen devlet kontrolündedir. Rusya'da elde edilen toplam gazın yaklaşık yüzde 40'ını RosNeft çıkarmaktadır ve ülkenin üçüncü büyük gaz üreticisi konumundadır. On bir rafinerisiyle RosNeft Rusya'nın toplam rafineri kapasitesinin yüzde 20'sini karşılamaktadır.¹¹⁷ GazProm'un aksine RosNeft Rus petrol boruhattı ağına sahip değildir. Rus petrol boru hattı şebekesi TransNeft tarafından işletilmekte ve kontrol edilmektedir. RosNeft'in CEO'su güçlü iş adamı İgor Seçin'dir.

"Dart Vader" veya "Putin'in Gölgesi" adıyla anılan İgor İvanoviç Seçin'in son derece güçlü olduğuna inanılmaktadır. Politika Analisti Sergey Markov Seçin'le ilgili ifadesinde, "Ülkede Putin'den sonra en etkili kişinin Seçin olduğu rahatlıkla söylenebilir"¹¹⁸ derken Lilya Şevtsova Seçin'le ilgili uyarıda bulun-

115. Galeotti'yle Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

116. "Alexey Miller", GazProm Web Sitesi, <http://www.gazprom.com/about/management/board/miller/>

117. "Rosneft at a Glance", Rosneft Web Sitesi, <http://www.rosneft.com/about/>

118. Brett Loguirato, "Obama Just Sanctioned 'The Scariest Man on Earth'", *Business Insider*, 28 Nisan 2014.

maktadır: “Seçin eskiye göre artık daha az güçlü. Şimdi kendi imparatorluğu var ama artık bekçi/denetleyici değil.”¹¹⁹

Seçin eski bir KGB ajanı, Leningrad doğumlu, Putin gibi St. Petersburg Üniversitesi mezunudur. Ve Putin ile birlikte Kremlin’e gelen Seçin 2000-2008 yılları arasında Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği İdarî Başkan Yardımcılığı görevinde bulunmuştur. 2004 -2008 arasında Devlet Başkanlığı yaverliği yapan Seçin daha sonra Başbakan Yardımcılığına atanmış, bu görevinden 2012 yılında ayrılmıştır.

Seçin’in RosNeft ile bağlantısı 2004 yılında RosNeft Yönetim Kurulu Başkanlığına seçilince başlamıştır. Seçin bu görevde 2011 yılına kadar kalmış, 2012’de hükümetle ilişkisini kesmesinin ardından RosNeft Başkanı ve RosNeft İdare Kurulu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeliğinde bulunmuştur.

Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov gibi Seçin de aslen bir dil bilimcidir; Fransızca ve Portekizce’de uzmanlaşmıştır. Bir süre Mozambik ve Angola’da çevirmenlik yapan Seçin Angola’da şimdiki Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği İdarî Başkanı Sergey İvanov ile birlikte çalıştıklarını söylemektedir. Bir süre Leningrad üniversitelerinde çalıştıktan sonra Seçin St. Petersburg Belediye Başkanlığı makamında Putin’in ekibine katılmış ve onun özel kalemi olmuştur. Putin’in Moskova’ya dönerek Cumhurbaşkanlığı Mülkiyet İdaresi Başkanlığını üstlenince Seçin’i de yanına almış ve yükselişleri birlikte devam etmiştir.¹²⁰

Lukoil

Lukoil, RosNeft’ten sonra, Rusya’da en fazla petrol rezervine sahip ikinci büyük şirkettir.¹²¹ Özel şirket statüsünde dünya petrol üretiminin yüzde 2,1’ini karşılayan LukOil Rus petrol üretiminin yüzde 16,3’ünü üstlenmektedir.¹²²

Lukoil CEO’su Vagit Alekperov enerji sektöründe muazzam deneyime sahip bir Rus-Ermeni işadamıdır. Hazar Denizi’nde petrol sondaj operatörü olarak çalışmaya başlayan Alekperov 1990 yılına kadar SSCB’nin Petrol Bakan Yardımcılığına kadar yükselmiştir. LukOil ile tanışması şirketin kurulduğu 1993 yılında gerçekleşmiştir ve şirket hisselerinin yüzde 22,7’sine (10,9 milyar Amerikan doları) sahiptir.¹²³

119. Markov ve Şevtsova ile Şubat 2014’te Moskova’da yapılan özel mülakat.

120. Seçin’le ilgili daha fazla bilgi için bkz. “Сечин, Игорь”, <http://lenta.ru/lib/14160890/full.htm#108> ve Luke Harding, “Igor Sechin: Rosneft’s Kremlin Hard Man Comes Out Of The Shadows”, *The Guardian*, 18 Ekim 2012.

121. “Russia”, U.S. Energy Information Administration Web Sitesi, <http://www.eia.gov/beta/international/country.cfm?iso=RUS>

122. Lukoil Web Sitesi, <http://www.lukoil.com/>

123. “Bloomberg Billionaires”, *Bloomberg*, 28 Şubat 2014.

ULAŞIM

RzhD ve Vladimir Yakunin

Rus Demiryolları Rusça’da genellikle RJD harfleriyle sembolize edilir; devlet mülkiyetinde anonim şirket olup Rusya demiryolları altyapısıyla yük ve yolcu taşımacılığı ile tren hizmetlerinin tamamının kontrolünü elinde bulundurmaktadır. 20,000’den fazla lokomotifi ile dünyanın en büyük ikinci demiryolu ağıdır. Kazanç anlamında Rusya’nın en büyük dördüncü şirketi RJD yaklaşık bir milyon kişiyi istihdam etmektedir.¹²⁴

RJD Başkanı ve Yönetim Kurulu Başkanı Vladimir Yakunin’dir. Vladimir Putin ile uzun süredir yakınlığı bilinen Yakunin 1990’larda Putin ve birkaç başka üst düzey görevlerde bulunan arkadaşlarıyla Daça Kooperatifi “Ozero”nun üyesi olmuştur. Putin ve onun muhafazakâr eğiliminin güçlü destekçisi Yakunin birçok Rus Ortodoks’a ilham veren hayır kurumlarına hayat vermiştir. Yakunin’in eşi Natalya “Anneliğin Kutsallığı” programının başkanıdır; program Yakunin’in hayır kurumları tarafından finanse edilmektedir.

124. “The Company”, Russian Railways Web Sitesi, http://eng.rzd.ru/statice/public/en?STRUCTURE_ID=4

RUS TOPLUMU

DİN

Rusya Rus Ortodoks ülkesi olarak bilinmekle birlikte, ülkede çok sayıda küçük etnik grup ve farklı din bulunmaktadır. Bugün Rusya'da yaklaşık 20 milyondan fazla Müslüman da yaşamaktadır. Müslümanlar merkeze bağlı çeşitli dini organizasyonlar tarafından temsil edilmektedir.

1989'dan günümüze kendini Rus Ortodoks olarak niteleyenlerin oranı yüzde 17'den yüzde 68'e sıçramıştır.¹²⁵ Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından ve tanrıtanımaz eğilimlerinin ardından dinî vecibeler günlük yaşamda daha açıkça yerine getirilmeye başlanmış, bu dönem Rus Ortodoksluğunun büyüme dönemi olmuştur. Ancak karakteristik bir şekilde Rus Ortodoksluk fikri etnik Rus olmakla keşismektedir. Bu nedenle Rusların büyük bir kısmı kendilerini Ortodoks olarak görmektedir. Yine de bu kişilerin büyük bir bölümü dinin gereklerini düzenli bir şekilde yerine getirmemekte veya dinî vecibelerini bilfiil uygulamamaktadır. Rusya'da ayda bir kez ibadetlere katılanların oranı yüzde 10'un altında kalmaktadır.¹²⁶

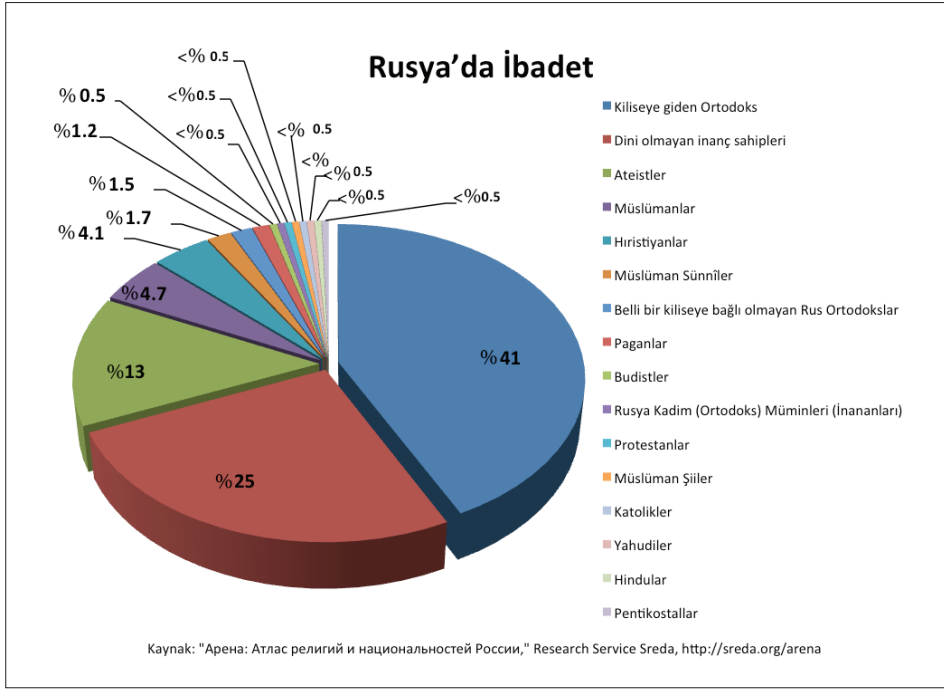
2012 sonlarında Rus araştırma servisi Sreda ayrıntılı bir çalışmayla bu konuda daha karmaşık bir tabloyu gözler önüne sermiştir.¹²⁷

Rus Ortodoks Kilisesi'nin başı Moskova ve Rusya Patriği'dir. Kabaca Katolik Papa'ya karşılık gelen bu makamda hâlen Piskopos I. Kirill bulunmaktadır.

125. "Россияне о религии" Levada Center Web Sitesi, <http://www.levada.ru/24-12-2013/rossiyane-o-religii>

126. "Russians Return to Religion, But Not to Church", *Pew Research Religion and Public Life Project*, 10 Şubat 2014.

127. "Арена: Атлас религий и национальностей", Россия (2012).

Kilise yönetimi Kutsal Ruhânî Meclis (Holy Synod) ve Piskoposlar Konseyi tarafından gerçekleştirilmektedir.

Patrik I. Kirill'in Sovyetler Birliği döneminde uzun süreli KGB bağlantısı olduğu yönünde söylentiler dolaşmaktadır. Patrik Kirill Devlet Başkanı Putin'in muhafazakâr yanını desteklemektedir. Rusların çoğu hükümetin Ortodoks Kilisesi'ne desteğinin son yıllarda arttığına ve Kilisesi'nin Rus toplumda giderek daha fazla rol aldığına inanmaktadır.¹²⁸

ETNİK GRUPLARARASI KONSEYLER

Putin uzun süredir çok dinli ve hayli fazla etnik grubun yaşadığı Rusya'da birliğin dağılma ihtimali konusunda endişe duymaktadır. Bu anlamda Putin verdiği uğraşlarla çeşitli gruplar arasında iyi ilişkiler kurulmasını desteklerken Etnik Gruplararası İlişkiler Konseyi ile Dinî Organizasyonlarla Koordinasyon Konseyi'nin oluşturulmasını sağlamıştır.

Etnik Gruplararası Konsey 2012 yılında Dinî Organizasyonlar Konseyi ile aynı tarzda ve "Etnik gruplararası ilişkiler konusunda federal ve bölgesel devlet organları,

128. "Россияне о Русской Православной Церкви", Levada Center Web Sitesi, son değiştirilme 19 Kasım 2013, <http://www.levada.ru/19-11-2013/rossiyane-o-russkoi-pravoslavnoi-tserkvi>

yerel yönetimler, STÖ'ler, akademisyen ve diğer organizasyonlar arasında işbirliğini temin etmek" amacıyla kurulmuştur.¹²⁹ Putin konuya şu sözlerle açıklık getirmiştir: "Umuyorum ki Konsey; etnik gruplararası, inançlararası ve kültürlerarası diyalogun geliştirilmesinde; ilkeli bir tutum çevresinde toplumun güçlendirilmesinin teşviki yönünde yapıcı bir rol oynayacaktır; [bu ilkeli tutum] ayrılıkçı, ulusal ve dinî aşırıcılık ve radikalizmle ilgili her türlü manifestonun kararlı bir şekilde reddidir."¹³⁰

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ

Rusya'da yakın bir zamana kadar Sivil Toplum Örgütleri (STÖ) oldukça faaldi. Birçoğu Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla ortaya çıktı ve ülkeye sivil toplum aktivitelerinin her türünü desteklemek üzere dış finansman almaya başladı. STÖ'ler seçimlerin izlenmesinden özürü çocukların ebeveynlerine destek verilmesine, çevre dostu girişimlere kadar her türlü faaliyette bulundular.

Ancak 2012 yılına gelindiğinde Rus hükümeti bu örgütlerden bir kısmına göz açtırmayacak adımlar atmaya başladı. Geçtiğimiz kış Putin karşıtı protestolar esnasında hükümet tekrar tekrar Amerikan veya başka yabancı fonlarla beslenen STÖ'lerin ve STÖ'lerin verdiği eğitimlerin karmaşasının sebebi olduğuna işaret etti.

Artık yeni yasalara göre STÖ'lerin yurt dışından fon alması ve siyasi etkinliklere katılmaları durumunda hükümete "yabancı ajan" olarak kayıt yaptırmaları ve bu ifadeyi kendi materyallerinde kullanmaları gerekecek. STÖ'lerin yasaya uymamaları ve yasaları ihlâl etmeleri durumunda örgütler ve yöneticileri ağır para cezasına çarptırılmayla, hatta cezaevine gönderilmeyle karşılaşabileceklerdir. STÖ'lere pek az yerli fon ayrılmakta ve bağış yapılmakta, bu organizasyonların çoğu ya kapatılmaya ya da çalışmalarında ciddi manada sınırlamaya zorlanmaktadır. Bu duruma sadece pek az STÖ, kendilerini "yabancı ajan" olarak açıklamışlardır; Dumada kısa bir süre önce sunulan ilgili kanun tasarısı hükümetin bu tür STÖ'leri listeye almasına izin vermiştir.¹³¹

Kısıtlamalara rağmen, birçok organizasyon ayakta kalmanın yolunu bulmuş ve faaliyetlerini veya taraftarlıklarını internete taşımaya başlamıştır.

129. "Council For Interethnic Relations Has Been Established", Kremlin Web Sitesi, son değiştirilme 7 Haziran 2012, <http://eng.state.kremlin.ru/council/28/news/3983>

130. "Meeting With The Members of the Council For Interethnic Relations", Kremlin Web Sitesi, son değiştirilme 9 Haziran 2012, <http://eng.state.kremlin.ru/council/28/news/3997>

131. "Lugovoi Submits Bill Raising Pressure on 'Foreign Agents'", *The Moscow Times*, 26 Nisan 2014.

SİYASİ MUHALİFLER VE MAHKÜMLAR

Hükümetin STÖ'leri kısıtlamasının sonucu olarak basın ve internet özgürlüğü, toplantı yapma özgürlüğü ve “muhalif” ifadesi Rusya’da yeniden kullanıma girmiş bulunmaktadır. Hükümete eleştiri yöneltmek hâlâ mümkündür, ancak bu özgürlük alanı giderek daralmaktadır. Örneğin, yazdığı makalede Rusya’nın Kırım’ı ilhakını Nazi Almanyası’nın 1938’de Avusturya’yı ilhakı ile karşılaştıran Dr. Andrei Zubov Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü’ndeki profesörlük görevinden uzaklaştırılmıştır.¹³²

Rus insan hakları STÖ’sü Memorial siyasi mahkûm olduklarını düşündükleri şahısların bir listesini hazırlamaktadır ve listede şu ana kadar yaklaşık 40 isme yer verilmiştir.¹³³ 2013 yılı sonlarında çıkarılan af yasasına kadar bu sayı çok daha yüksekti ve 30’dan fazla Yeşiller üyesi aktivist ile kadın punkçı feminist “Pussy Riot” grubunu da listede görmek mümkündür.¹³⁴ 2013 yılı ayrıca affa ve uzun süredir cezaevinde bulunan siyasi mahkûm Mihail Hodorkovski’nin salıverilmesine de tanıklık etti. Akabinde Hodorkovski’nin iş ortağı Platon Lebedev’in ceza sürecinde indirimle gidilerek kendisi Ocak 2014’te serbest bırakıldı.¹³⁵

Gazetecileri Koruma Komitesi’ne göre, Rusya’da cezaevinde hâlen iki gazeteci bulunmaktadır.¹³⁶

SİYASİ HAREKETLER

Milliyetçilik

Son yıllarda Rusya’da milliyetçi duygularda ciddi bir yükseliş gözlemlenmektedir. Kremlin Rus politikasındaki bu damardan her zaman endişe duymuş, ancak milliyetçi partilere ve siyasi liderlerin kamusal alandaki faaliyetlerine bilerek izin vermiştir. Bu partiler ve liderleri genel olarak Kremlin tarafından kendi amacı doğrultusunda tamamen sistemin parçası hâline getirilmişlerdir: Milliyetçilere tutkuları için bir çıkış noktası vermek, ama bir taraftan onları marjinal seviyede tutarak etnik huzuru korumak. Putin ve danışmanları ülkenin etnik cumhuriyet bileşenlerinin girişecekleri kanlı kıyım ve katliamlarla uğraşmak arzusu duymamaktadır. Onlar için iki Çeçen Savaşı yeter de artar ve ulusal birlik en önemli şeydir.

132. “Professor Who Opposed Crimea Reunification in Opinion Piece Fired”, *The Moscow Times*, 25 Mart 2014.

133. Liste Modern Rusya Enstitüsü tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Bkz. “The List of Persons Recognized as Political Prisoners by Russia’s Memorial Human Rights Center”, Institute for Modern Russia Web Sitesi, son değiştirilme 23 Ocak 2014, <http://imrussia.org/en/projects/political-prisoners/649-the-list-of-persons-recognized-as-political-prisoners-by-russias-memorial-human-rights-center>

134. Steve Gutterman, “Russian Amnesty To Benefit Pussy Riot, Greenpeace 30”, *Reuters*, 18 Aralık 2013.

135. “Khordorkovsky Associate Platon Lebedev To Be Released”, *BBC News*, 23 Ocak 2014.

136. “2013 Prison Census”, *Committee to Protect Journalists*, 1 Aralık 2013.

Putin 2011 yılında kredisini bir miktar kaybetmiş olsa da milliyetçilerin Rusya'yı dış dünyanın ve Batılı güçlerin kuşatması altında bir millet ve ülke olarak sunmasına el atmış; Rus ve Avrupalı değerler arasındaki büyük farklılıklara dikkat çekerek muhalif protestolar için ABD'yi suçlamıştır. Etnik Ruslar bir yandan kendi kültürleri etrafında toplanırken bir yandan da göçmenlere ve Rus olmayan topluluklara karşı giderek daha fazla antipati duymaya başlamışlardır.

“Kafkasları Beslemekten Vazgeç” gibi sloganlar liberal ya da batı yanlısı siyasetçiler arasında bile rağbet görmeye başlamıştır. Rusya'da Ruslardan toplanan vergilerin kuzey Kafkasya'da çeşitli etnik bölgelere ve dindar Müslüman yoksullara destek amacıyla kullanılması yüzünden giderek artan bir öfke söz konusudur.¹³⁷ Kızgınlık ayrıca eski Sovyet Orta Asya ülkelerinden gelen göçmenler veya göçmen işçilere de yöneltilmektedir. Tacik trenlerine saldırı ve Moskova banliyösü Birulyovo'da 2013 sonbaharının sonlarına doğru meydana gelen ırkçı isyanlar bu artan hassasiyetlerin yalnızca bir belirtisidir.¹³⁸

Bu açıdan, Ruslar arasında etnik gruplararası sürtüşmenin büyümekte olduğu algısı mevcut ve Ruslar her zamankinden çok komşu mahallede etnik gerginlik hissi duyduklarını dile getirmektedirler. Rusya'ya yakın komşu ülkelerden, genellikle de Müslüman eski Sovyet cumhuriyetlerinden gelen göçmenlerle ilgili ne yapılması gerektiği sorusuna giderek artan sayıda Rus, göçmenlerin sınır dışı edildiklerini görmek istediklerini kaydetmektedir. Yalnızca yüzde 15'i göçmenlerin yasal statüye geçmelerini, onlara iş bulmalarına yardımcı olabileceklerini, Rus toplumuna karıştıklarını görmeyi tercih ettiklerini belirtmektedir. 2006 yılında bu rakam yüzde 31'di.¹³⁹

Aynı zamanda “Rusya Ruslar içindir” fikri daha fazla destek bulmaya başlamış ve Rusların yüzde 71'inin “tamamen” veya “genellikle” “Kafkasya'yı Beslemekten Vazgeç” sloganını destekledikleri ortaya çıkmıştır. Yüzde 54 ise Rus hükümetini Rusya'da yaşayan Kafkaslara karşı kısıtlama getirmesini istediklerini ifade etmektedir.¹⁴⁰

Avrasyacılık

Avrasyacılık ve ondan biraz zorlamayla üretilen Yeni Avrasyacılık, milliyetçilikle ilintili, ancak ondan farklıdır. Esasen Rusya'nın Devrim ertesi döneminde sürgündeki aydınların tasarladıkları şeydu: “Avrasyacılar Rusya'nın kendine özgü, ken-

137. “Nationalists Demand Moscow ‘Stop Feding The Caucasus’”, *RT*, 29 Eylül 2011.

138. “Russia Says ‘Hooligans’ Attacked Tajik Train”, *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 30 Ekim 2013.

139. “Россияне о миграции и межнациональной напряженности”, *Levada Center*, 5 Kasım 2013.

140. “Россияне о миграции и межнациональной напряженности”, *Levada Center*, 5 Kasım 2013.

di yolu ve tarihi misyonu olan bir medeniyet olduğuna vurgu yaptılar,[bu tarihi misyon] : Ne Avrupalı ne de Asyalı ancak her ikisinden de izler taşıyan farklı bir güç merkezi ve kültür oluşturmak. Avrasyacılar Batı önünde sonunda düştüğünde Rusya'nın dünyada bir numara örnek olacağına inandılar.”¹⁴¹

Avrasyacılar ve Avrasyacı düşünce tarzını benimseyenler Rusya'nın yukarıdan aşağıya yönetim yaklaşımına övgü yağdıran ve Rusya'yı Batı'nın kültürel normlarından bıkmış çevresindeki diğer milletlerin bir tür kültür merkezi olarak görenlerdir. Putin'in teklif ettiği Avrasya Birliği bu yönde atılmış bir adımdır; Rusya ile Belarus ve Kazakistan arasında mevcut Gümrük Birliği'nin genişletilmiş şekli hâline getirilebilir ve AB gibi ama Rus ruhuyla işletilebilir.

Levada Merkezi'nden Denis Volkov Ruslar için “Avrasya Birliği imajla ilgili, devletin büyük bir güce dönüşmesini istemekle ilgili” olduğunu kaydediyor. Volkov devamında, Putin'in en rağbet gören dış politika duruşunun “Rusya'yı büyük bir güç olarak yeniden kurmak” olduğunu belirtiyor.¹⁴²

Adı gizli tutulmak kaydıyla Avrasyacılığın genç bir taraftarı “Batılılar dünyayı kendi istedikleri biçimde değiştireceklerdi. Ruslar bu şekilde görmek istemiyor” şeklinde konuşuyor.¹⁴³

Son zamanlarda Türkiye'nin Avrasya Birliği'ne katılması fikri ortaya atıldı; fakat MGIMO'dan Igor Okunev bunun Rusya'nın fikri değil daha ziyade Kazakistan Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'in fikri olduğunu kaydediyor. Okunev, Kazakların Türkiye'nin Avrasya Birliği'ne dâhil edilmesini Rusya'nın etkisini dengeleyici bir araç olarak gördüklerini ileri sürüyor.¹⁴⁴ Ancak Moskova'da Türkiye'nin Avrasya Birliği'nde yer alması fikri çok da rağbet görmüyor. Türkiye'de ise bu teori Doğu Perinçek ve Türk Solu'nun başını çektiği, ayrıca MHP ve CHP'ye mensup bir takım siyasilere destek bulan bir grup tarafından destekleniyor.¹⁴⁵

141. Anton Barbashin, Hannah Thoburn, “Putin's Brain”, *Foreign Affairs*, (31 Mart 2014).

142. Volkov ile Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

143. A.g.m.

144. Okunev ile Şubat 2014'te Moskova'da yapılan özel mülakat.

145. Şener Aktürk, “The Fourth Style of Politics: Eurasianism as a Pro-Russian Rethinking of Turkey's Geopolitical Identity,” *Turkish Studies* (2015), s. 4.

DÜŞÜNCE KURULUŞLARI VE ARAŞTIRMA ENSTİTÜLERİ

Carnegie Moscow Center

Amerikan düşünce kuruluşu Carnegie Uluslararası Barış Vakfı'nın (Carnegie Endowment for International Peace) yan kuruluşu Carnegie Moskova Merkezi (Carnegie Moscow Center) Rus siyasetiyle ilgili ulaşılması en kolay analizleri yapmaktadır. Lilya Şevtsova ve Dimitri Trenin gibi Rus ilişkilerinde uzman saygın analistleriyle kuruluş 2013 dünya düşünce kuruluşları listesinde 38. sırada yer aldı.¹⁴⁶ (Website: <http://carnegie.ru/?lang=en>)

Çağdaş Gelişim Enstitüsü (INSOR)

2003 yılında Bilgi Toplumu Gelişim Merkezi olarak kurulan INSOR Başbakan Dimitri Medvedev ve onun modernleşme planlarıyla ilintilidir. Resmî olarak İgor Yurgens'in başkanlık ettiği kuruluştaki Medvedev hâlâ Mütevelli Heyeti Başkanlığını yürütmektedir. Heyetin üyeleri arasında Ekonomi Bakanı Elvira Nabiulina ile Danıştay Başkanı Anton İvanov da bulunmaktadır. Organizasyon "Rusya'nın geleceğiyle ilgili konularda tavsiyeler ve politikalar geliştirmek üzere ülkenin önde gelen uzmanları ve aydınlarını bir araya getirmek amacıyla" kurulmuştur.¹⁴⁷ (Website: <http://www.insor-russia.ru/en/>)

146. James G. McGann, "2013 Global Go To Think Thank Index Report", *University of Pennsylvania Think Tanks and Civil Society Program*, s. 30.

147. "About Us", Institute of Contemporary Development Web Sitesi, http://www.insor-russia.ru/en/_about_us

Stratejiler ve Teknoloji Analiz Merkezi (CAST)

Ruslan Pukhov'un liderliğinde Rus savunma sanayi ve askerî stratejisi üzerine eşsiz araştırmaların yapıldığı küçük bir düşünce kuruluşudur. (Website: <http://cast.ru/eng/>)

Rus Bilimler Akademisi

Aslen Çar Büyük Petro tarafından 1724'te kurulan Rus Bilimler Akademisi bilimsel keşiflere ve başarılarla desteğiyle oluşturduğu uzun ve mükemmel bir tarihe sahiptir. Merkezi St. Petersburg'da bulunan kuruluş Sovyetler Birliği yıllarında Sovyet müttefiki veya Sovyetlerin hüküm sürdüğü ülkelerde benzer organizasyonların kurulmasına yardımcı olmuştur. Son yıllarda fazla övünmekte ve yetersiz kalmış olsa da Rusya'nın en itibarlı kuruluşlarından biri konumundadır. Ancak 2013 yılında Akademi hükümet tarafından zorla reforma tabi tutularak iki küçük akademi ile birleştirilmiş ve Federal Bilimsel Organizasyonlar Otoritesi'ne bağlanmıştır. Birçokları bu reformların ve finansmanla ilgili belirsizliklerin beyin göçüne sebep olacağı endişesini taşımaktadır. (Website: <http://www.ras.ru/>)

Dünya Ekonomi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IMEMO RAN)

Rus Bilimler Akademisi'nin alt kuruluşu IMEME RAN Rusya'nın Carnegie Moskova Merkezi'nden sonra en iyi ikinci düşünce kuruluşudur, dünya genelinde 32. sırada bulunmaktadır. (Website: <http://www.imemo.ru/en/>)

Rusya Kamuoyu Araştırmaları Merkezi (WCIOM)

Devlet teşekkülü kamuoyu yoklama ve piyasa araştırma kuruluşu WCIOM 1987 yılında kurulmuştur, başkanlığını Valeri Fedorov yürütmektedir. (Website: <http://wciom.ru/>)

Levada Çözümleme Merkezi

Ünlü Rus sosyolog Yuri Levada'dan ismini alan merkez 2003 yılında Rus Hükümeti VCIOM yönetimini zorunlu olarak değiştirdiği sırada kurulmuştur. Bugün başkanlığını Lev Gudkov'un yaptığı Levada Merkezi Rusya'nın tek bağımsız kamuoyu anketi şirketidir ve hükümetin nüfuzundan bağımsız, son derece güvenilir olduğu düşünülmektedir. (Website: <http://www.levada.ru/>)

ÜNİVERSİTELER

Oldukça eğitimli nüfusuyla Rusya’da halkın yüzde 53’ü lise sonrası eğitim diplomasına sahiptir. Rusya mükemmel üniversiteleri bulunduğu için kendisiyle övünür; en itibarlı Rus üniversiteleri aşağıda listelenmiştir:¹⁴⁸

Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi

1733 yılında kurulan üniversite sürekli Rusya’nın en iyi üniversitesi seçilmektedir. Adını kurucusu Mihail Lomonosov’dan alan okulda yaklaşık 40 bin öğrenci lisans ve 7 bin öğrenci lisansüstü eğitim almaktadır. Moskova Devlet Üniversitesi’nde çok sayıda uluslararası öğrenci değişimi programı mevcuttur ve sağladığı burslarla uluslararası saygınlık kazanmıştır.

Üniversite ve öğrencileri 1860’lardan 1919 Bolşevik Devrimi’ne kadar Rusya’yı sarsan devrimci kalkışmalarda rol oynamıştır. Eski Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov ve yazarlar Anton Çehov, İvan Turgenyev ile Boris Pasternak Moskova Devlet Üniversitesi’nin mezunları arasında yer almaktadır.

St. Petersburg Devlet Üniversitesi

Vladimir Putin, Dimitri Medvedev ve Vladimir Lenin’in mezun olduğu okul olan üniversite 1724 yılında Çar Büyük Petro’nun yayımladığı kararname ile

148. “Education at a Glance 2013: Russian Federation”, OECD Web Sitesi, http://www.oecd.org/edu/Russian%20Federation_EAG2013%20Country%20Note.pdf

kurulmuştur. Daha önceleri Leningrad Devlet Üniversitesi adıyla bilinen okulun hâlen 32 bin civarında öğrencisi ve 289 akademik bölümü bulunmaktadır.¹⁴⁹

Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Enstitüsü (MGIMO)

Seçkin bir Rus üniversitesi olan okulda 6 bin öğrenci eğitim görmektedir. MGIMO ayrıca hem Rus hem de yabancı öğrencilere diplomasi veya diğer uluslararası kadrolarda kariyer edinmeleri için hazırlanmalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda Rusya'nın ilk İngilizce tedrisatlı lisans eğitimi veren üniversitesidir ve dil eğitim sınıflarının çeşitliliği ile tanınmaktadır. Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov MGIMO mezunları arasındadır.

Ekonomi Yüksek Okulu (HSE)

1992 yılında Sovyet sonrası yeni piyasa ekonomisinde çalışmak isteyen gençlerin eğitimiyle ilgilenen birkaç ekonomist tarafından kurulmuştur. HSE kısa sürede Rusya'nın en modern ve son teknoloji ürünü üniversiteleri arasında adını duyurmuştur. Ekonomistlerin disiplinlerarası anlamda eğitim alması gerektiğine inanan okul hızla farklı alanlara yönelik fakülteler de açmıştır. Bilgisayar programcılığı, felsefe, siyaset bilimleri ve matematik fakülteleri iyi isim yapmış HSE fakülteleri arasında yer almaktadır. Yaklaşık 22 bin öğrencisi bulunan üniversitede 16 bin öğrenci Moskova kampüsünde eğitimlerine devam etmektedir. Okulun diğer kampüsleri St. Petersburg, Nizni Novgorod ve Perm'de bulunmaktadır.¹⁵⁰

149. "University Today", St. Petersburg State University Web Sitesi, <http://www.eng.spbu.ru/university/today/>

150. "ВШЭ: основные факты", Higher School of Economics Web Sitesi, <http://www.hse.ru/info/>

MEDYA

Rusya geniş kapsamlı ve iyi gelişmiş bir medyaya sahiptir ve televizyon Rusların bilgi edinmek için başvurdukları açık ara en fazla rağbet gören kitle iletişim aracıdır. Ülkeye internetin girişi hız kazanırken haber edinmek üzere televizyonu kullanan kişi sayısında düşüş görülmesine rağmen rakam yine de kaydadeğerdir.

Keza radyo tıpkı yazılı basın gibi her dönemde mevcuttur. Yalnızca internet yayını bulunan sitelerin önemi de giderek artmaktadır. 2013'te Rusların yüzde 59'u interneti haftada en az birkaç kez kullandıklarını belirtirken 2003'te bu rakam yalnızca yüzde 2 idi.¹⁵¹ İnternetin farklı amaçlarla kullanılmasına rağmen Ruslar'ın yüzde 40'ı elektronik posta hesabına sahiptir.¹⁵² Ruslar özel iletişim için çoğunlukla cep telefonu ve sıklıkla resmî elektronik posta adresleri üzerinden sosyal medya mesaj sistemini kullanmaktalar.

Rusya'da devlet resmî haber ajansı önemlidir ve Sovyetler Birliği döneminden kalmıştır. Resmî Sovyet Haber Ajansı 1941 yılında İkinci Dünya Savaşı'yla ilgili bilgi yayılması için kuruldu ve birkaç kez değişikliğe uğradı. Sovyetler'in ayrılmasından sonra Rusya Bilgi Ajansı (RIA) olarak ortaya çıktı.

Aralık 2013'te Cumhurbaşkanı Putin RIA Novosti, Rus devlet radyo servisi Rusya'nın Sesi ve birkaç küçük devlet haber servisini daha yeni ve büyük bir yapı altında topladı: Bugün Rusya (Russia Today, Rossiya Segodnya). Bütün bu hizmetlerin tek çatı altında toplanmasının büyük oranda devletin medya ve medyanın editör-

151. "Цели и конфиденциальность россиян в Интернете", *Levada Center*, 11 Kasım 2013.

152. "Мобильность' россиян, телефон и электронная почта", *Levada Center*, 25 Eylül 2013.

Rusya'nın En Sık Ziyaret Edilen Web Siteleri
1. Yandex
2. VK (VKontakte)
3. Google.ru
4. Google.com
5. Mail.ru
6. YouTube
7. Odnoklassniki
8. Facebook
9. Wikipedia
10. Avito.ru

yal çizgisini daha fazla kontrol altına almak için gerçekleştirdiği algısı mevcuttur.¹⁵³ Yeni haber ajansı kurulması için yayımladığı devlet başkan kararnamesinde Putin “Russia Today”ın ana yön ve faaliyetleri yurt dışını Rusya’da kamu politikası ve Rusya Federasyonu’nda yaşam konusunda bilgilendirmek olacaktır” şeklinde açıkladı.¹⁵⁴ Bu yeni organizasyonun başına deneyimli televizyon sunucusu ve Putin’in muhafazakâr yanının güçlü destekçisi Dimitri Kiselev getirildi. Uzun süredir uluslararası Rus yayın organı RT’nin başında bulunan Margarita Simonyan ise genel yayın yönetmenliğine getirildi. Devlet

Başkanı Danışmanı Mihail Lesin hem Bugün Rusya’nın fikir babası hem de medya sansürünün artırılmasının ardındaki kişi olarak bilinmektedir.¹⁵⁵

Son aylarda Rusya’da blog ve medya faaliyetlerine daha kısıtlayıcı kurallar getirilmiş bulunmaktadır. Şubat ayında Rus hükümetinin içeriğinde “aşırıcı” materyal olduğu farz edilen web sitelerini durdurması mümkün hâle getirildi. 1 Ağustos 2014 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni bir yasaya göre bundan böyle 3 bin sayfanın üzerinde sayfa görüntülemesi alan bloggerlar “gazeteci” kapsamına alınacak. Dolayısıyla bloggerların hükümete kayıt yaptırmalarının sağlanması amaçlanmaktadır. “Kayıt yaptırmanın yanısıra bloggerlar anonim kullanıcı olarak online kalamayacaklar ve anonim bloggerların çalışmalarını sergileyecek platform sağlayan arama motorları, sosyal ağlar ve diğer forumlar Rusya toprakları içerisinde gerçekleştirdikleri son altı aylık bilgisayar faaliyetlerini kayıt altına almaları gerekmektedir.”¹⁵⁶

Ayrıca konuşma içeriğine de kısıtlamalar getirilmiş bulunuyor. Halka açık performanslarda veya medyada küfre para cezası uygulanacaktır.¹⁵⁷ “İkinci Dünya Savaşıyla ilgili tarihi addedilen anılara her türlü aşağılama ağır para cezası veya hapis cezasına çarptırılacaktır.”¹⁵⁸

153. Timothy Heritage, “Putin Dissolves State News Agency, Tightens Grip On Russia Media”, *Reuters*, 9 Aralık 2013.

154. “Указ о мерах по повышению эффективности деятельности государственных СМИ”, Kremlin Web Sitesi, son değiştirme 9 Aralık 2013, <http://kremlin.ru/acts/19805>

155. Moskova’da, Şubat 2014’te yapılan mülakat.

156. Neil MacFarquhar, “Russia Quietly Tightens Reins of Web with Bloggers Law”, *The New York Times*, 6 Mayıs 2014.

157. Ivan Nechepurenko, “Putin Bans the F-Word From Movies and Plays”, *The Moscow Times*, 5 Mayıs 2014.

158. “Подписан закон, направленный на противодействие попыткам посягательств на историческую память в отношении событий Второй мировой войны”, Kremlin Web Sitesi, son değiştirme 5 Mayıs 2014, <http://www.kremlin.ru/news/20912>

Yasanın tam metni için bkz. <http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?1;3632361>

Yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte 142 bin dolara kadar yükselen para cezaları veya bloğun geçici süreyle kapatılması sağlanabilecek.

TELEVİZYON

Rusya'da doğrudan devletin sahip olduğu ya da kontrolü altında bulundurduğu birkaç ulusal kanal bulunmaktadır. Bu kanalların editöryal çizgileri hemen hemen birbirinin aynısıdır ve Rusların çoğu hükümetin önemli televizyon kanallarını sansürlendiğini düşünmektedir.¹⁵⁹ Hemen her Rusun evinde televizyon mevcuttur ve televizyonda yayınlanan haberler açık ara en yaygın bilgi edinme biçimidir.

Rusya genelinde en önemli televizyon kanalları:

Birinci Kanal (First Channel – Perviy Kanal): Rusya'nın en popüler televizyon kanalıdır ve Moskova'nın sembolü Ostankino Kulesi'nden yayın yapmaktadır. Yüzde ile en fazla izleyiciye sahiptir.¹⁶⁰

Rusya-1: Rusya Devlet televizyonu ve Radyo Şirketi'nin sahibi olduğu kanal Rusya'da en çok izlenen kanallar arasında ikinci sıradadır.

NTB: Yüksek standartları olan, etkili gazetecilik örneği ile ezber bozan bir kanaldır; ancak 2001 yılında Devlet Başkanı Putin'in bütün televizyon kanallarını kontrol altına almasıyla birlikte bağımsızlığını kaybetmiştir. NTB'nin sahibi Vladimir Gusinski ve Media-Most şirketi kanalı GazProm'a satmaya zorlanmıştır. Bugün, kanal Rusya'da en çok izlenen televizyon kanalları arasında 3. sırada bulunmaktadır.

TNT: Gusinski tarafından kurulmuş ve 2001 yılında GazProm Medya'ya satılmıştır. Bugün, TNT genellikle eğlence odaklı yayınlar yapmaktadır ve Rusya'nın büyük bir kısmında seyredilmektedir.

Rusya 24: 24 saat boyunca yayın yapan haber kanalının sahibi Rusya Devlet Televizyon ve Radyo Şirketi (VGTRK)'dir.

STS: Eğlence kanalı olan STS 1996 yılında kurulmuştur, Rusya'nın en popüler şovlarını üretmektedir. İzlenme oranı açısından dördüncü sırada yer alan kanalın sahibi STS Medya ve Ulusal Medya Grubu'dur.

159. "Россияне о СМИ", *The Levada Center*, 28 Şubat 2014.

160. "Coverage of the Population in Television and Radio Broadcasting in 2011", Russian State Statistics Service Web Sitesi, http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_12/IssWWW.exe/Stg/d01/10-10.htm

Domanişni: “Ev” anlamına gelmektedir, hedef kitlesi kadınlardır; sağlık, stil ve aile merkezli programlar yayınlanmaktadır. Domanişni televizyonu CTC Medya ve Ulusal Medya Grubu’na aittir.

Dojd: “Yağmur” anlamına gelen ismiyle Dojd Rusya’nın tek bağımsız televizyon kanalıdır, kablolu ve internet üzerinden aboneli yayın yapmaktadır. 2010 yılında yalnızca internetten yayın yapmak üzere kurulan kanal diğer birçok Rus televizyon kanallarındaki tek tip haber ve programların tamamen tersine medyaya yeni bir soluk getirmiştir. 2011-2012 döneminde Rusya’yı sarsan protesto dalgaları sırasında tanınan Dojd 2011-2012 döneminde özellikle yaratıcı kesimler arasında giderek daha fazla etkili olmaya başlamıştır. Ocak 2014’te 1941 Leningrad kuşatmasının bir takım ayrıntılarını yayınladığı gerekçesiyle hükümetin tepkisiyle karşılaşmıştır. Bu nedenle çok sayıda kablo abonesini kaybeden kanalın yılsonuna kadar kapanması beklenmektedir.

YAZILI BASIN

Rusya uzun süredir hareketli bir yazılı basına sahiptir ancak üzerinde değişen oranlarda devlet kontrolü ve sansür söz konusudur. Yazılı basın televizyon gibi yaygın bir erişim hacmine sahip olmadığı için Putin henüz yazılı basının tamamını “dostça” kontrol altına veya devlet mülkiyetine almış değildir. Birçok yayıncı sık sık ciddi şekilde resmî Kremlin çizgisi ile ayrı düşmektedir ve hükümetle başları derde girmektedir. Tirajlarının düşük olması nedeniyle sıkı kontrol söz konusu değildir. Ancak son zamanlarda benzer birçok bağımsız yayın ve sahipleri hükümet baskısı ile karşı karşıya kalmaya başlamıştır.

Rossiskaya Gazeta (Russian Gazette-Rusya Gazetesi): Rus hükümetinin resmî gazetesidir. 1990 yılında kurulan gazetenin en önemli görevi cumhurbaşkanı tarafından imzalanan yasaları neşretmektir. Yasalar *Rusya Gazetesi*’nde yayımlanmalarının ardından yürürlüğe girmektedir.

The Moscow Times: Bağımsız günlük İngilizce gazetedir, 1992 yılında kurulmuştur, hedef kitlesi büyük oranda Moskovada yaşayan yabancılardır.

Vedomosti (Kayıt) ve Kommersant (İşadamı): Rusya’nın iki büyük iş dünyası odaklı gazetesidir. Her ikisi de itibarlı ve yüksek tirajlı yayınlardır.

Novaya Gazeta (New Gazette - Yeni Gazete): Liberal muhalif bir gazetedir. Hükûmete yönelttiği eleştirileri ile bilinir ve araştırmacı gazetecilik yapmaktadır. 2001'den bu yana dört gazetecisi öldürülmüştür. *Yeni Gazete* ilk kez 1990'ların başlarından neşredilmiş; eski Sovyet Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov Nobel Barış Ödülü dolayısıyla kendisine verilen para ödülünü bu gazetenin kurulmasına harcamıştır. Yüzde 49 hissesi Gorbaçov ve oligark Aleksandır Lebedev'e ait *Yeni Gazete*'nin geri kalan hissesi çalışanlarına aittir.

Novoye Vremya (The New Times - Yeni Çağ): Bağımsız liberal haftalık dergidir. 1943 yılında parti çizgisini takip eden bir yayın olarak hayata başlamıştır. Hâlen Rusya'nın en iyi gazetecilerinden bir kısmını bünyesinde bulundurmaktadır. Genel Yayın Yönetmeni gazeteci Yevgenya Albats'dır.

RADYO

Radyo yaygın bir biçimde dinlendiği halde çok etkili değildir. Sohbet programı temalı radyo istasyonları popülariteden uzak ve genellikle müzik dinlenmek amacıyla işlev görmektedir. Bu kuralın tek istisnası Eko Moskova haber ve tartışma programlarıyla ve muhalif eğilimleriyle tanınmaktadır. En önemli radyo istasyonları Ruskie Radio (Russian Radio - Rus Radyosu), Ekho Moskvyy (Echo of Moscow - Eko Moskova), Radyo Mayak, Avrupa Plus ve Nashe Radio (Our Radio - Bizim Radyo).

İNTERNET

Rusların milli serveti arttıkça kendileri de internete giderek daha çok bağlanmaya başladılar. Akıllı telefonlar ve tabletler herhangi bir büyük uluslararası şehirde olduğu gibi Moskova ve St. Petersburg'da da hayatın bir parçası. Ancak internet kullanımında hâlâ çok yol alınması gerekmektedir: Yaklaşık 70 milyon; yani toplam Rus nüfusunun yarısına yakını internet kullanıyor. 2012 istatistiklerine göre yaklaşık yüzde 12'lik bir artış söz konusu.¹⁶¹

Birçok bilgisayar dehası daha fazla para kazanmak için ülkeyi terk etmiş durumda. Ama Rusya hâlâ teknik uzmanlık ve bilgisayar girişimciliği konularında iyi bir üne sahip. Bunların bazıları aşağıda ele alınmıştır:

Kaspersky Laboratuvarları: Anti-virüs programları ve sistem koruma alanında iyi tanınmaktadır. 2012'de Orta Doğu'da hassas bilgileri hedef alan kötü amaçlı yazılım (*malware*) "Flame"i keşfetmiştir. Bu program potansiyel olarak "henüz kontrol altına alınamayan en sofistike siber silah" olarak adlandırılıyor."¹⁶²

161. "Internet's Russian Users Now At 70 Million", ITAR-TASS, 23 Nisan 2014.

162. Chloe Albanesius, "Massive 'Flame' Malware Stealing Data Across Middle East", *PC Mag*, 28 Mayıs 2012.

Mail.ru: Adından anlaşılacağı üzere Mail.ru aslında 1998 yılında Rus dilinde elektronik posta portalı olarak kurulmuştur. Ancak daha sonra giderek büyüyen şirket hâlen Rusya'nın en sık ziyaret edilen siteler listesinde 5.sırada bulunmaktadır. Sahibi Alişer Usmanov'un USM şirketidir. Mail.ru aynı zamanda Evroset perakende firmasının yüzde 25 hissesini elinde bulundurmaktadır.

Yandex: Merkezi Hollanda'da bulunan bir Rus şirkettir ve ülkenin en rağbet gören websitesidir; Google'ın sunduğu hizmetlerin benzerlerini sunmaktadır. 1997 yılında Yazılım Mühendisleri Arkadi Voloj ve İlya Segaloviç tarafından kurulan bir arama motoru olarak kullanıma açılmıştır; ayrıca elektronik posta ve diğer web tabanlı hizmetleri de sunmaktadır. Rusya'nın internet arama piyasası hisselerinin yaklaşık yüzde 60'ını kontrol eden Yandex eski Sovyet ülkelerinde de önemli bir varlığa sahiptir. Hatta ABD'nin San Francisco kentine Yandex Laboratuvarları bulunmaktadır. 2011'de Türk piyasasına da giriş yapan şirket İstanbul'da ofis açmıştır.¹⁶³ Veri trafiğini istatistiksel amaçlı izleyen şirket Alexa'ya göre yandex.com.tr Türkiye'nin 10. popüler web sitesidir ve ilk günden bu yana piyasadaki varlığını artırmaktadır.¹⁶⁴

VKontakte (VK): Rusya'nın en popüler sosyal ağı ve ikinci en popüler web sitesidir; adının açılımı İrtibatta/Temasta (*In Contact*) olup dünya genelinde 20. en popüler web sitesi konumundadır, bir kullanıcı ortalama 28 dakika civarı VK sitesinde kalmaktadır.¹⁶⁵

Şirket 2006 yılında o vakitlerde St. Petersburg Devlet Üniversitesi'nde öğrenci olan Pavel Durov tarafından kurulmuştur ve Facebook'a çok benzer özellikler taşımaktadır. Eski Sovyet ülkelerinde de hızla rağbet gören site birkaç dilde hizmet vermektedir. Genellikle müzik paylaşmanın ve kopyalamanın yanı sıra Rusya ve civar ülkelerdeki protesto hareketlerini organize etmek amacıyla sık kullanılmaktadır.

Durov 2014 yılında gittikçe artan baskı sonucunda şirketin kendisinde kalan hisselerini satmak durumunda kaldı. Şu anda şirketin hisseleri büyük oranda Alişer Usmanov'a aittir.

163. Clay Dillow, "Yandex Searches Past Its Language Barrier", *Fortune*, 13 Kasım 2013.

164. Bkz. "yandex.com.tr"nin <http://www.alex.com/siteinfo/yandex.com.tr> adresinde yer alan genel görünümü.

165. Bkz. "vk.com"un <http://www.alex.com/siteinfo/vk.com> adresinde yer alan genel görünümü.

Odnoklassniki: Mail.ru Grubu'nun sahip olduğu Odnoklassniki (Sınır Arkadaşları) çok popüler bir sosyal ağ; VK'nın ardından Rusya'da ve eski Sovyet ülkelerinde ikinci sırada yer alıyor. Rusya'nın en çok ziyaret edilen siteleri arasında 7.sırada bulunuyor ve eski okul ya da üniversite arkadaşlarını bulmak için internet kullanıcılarına yardım etmek üzere kurulmuştur.

ÖNEMLİ MEDYA AKTÖRLERİ

Rusya Televizyon ve Radyo Şirketi (VGTRK): Devlet kuruluşu olması dolayısıyla birçok Rus televizyon ve radyo kanalına sahiptir. Bu televizyon kanalları arasında Rusya-1, Rusya-2, çocuk kanalı Bibigon ve 24 saat haber kanalı Rusya-24 yer almaktadır. Şirket ayrıca Radyo Mayak gibi Rusya'nın en popüler radyo istasyonlarını da yönetmektedir.

GazProm Medya: Rusya'nın en büyük medya holdingidir. Holdingin sahibi devlete ait GazProm şirkettir. 2000'li yılların başlarında önemi artmış, Vladimir Gusinski'nin Media-Most Holding'ini basmış ve bağımsız televizyon kanalı NTV'yi kontrolü altına almıştır. Kuruluş aynı zamanda NTN ve NTV-PLUS kanallarının yanı sıra Eko Moskova ve Komedi Radyo istasyonlarını da kontrol etmektedir.¹⁶⁶

166. "About Us", GasProm Media Web Sitesi, <http://www.gazprom-media.com/en/about.xml>

RUSYA SİYASETİNİ ANLAMA KILAVUZU

HANNAH THOBURN

Orta Doğu'da yaklaşık beş senedir yaşanan gelişmeler, Ukrayna'da 2013'ün sonunda başlayıp bölgede bir iç savaşa sebebiyet veren olaylar ve bu gelişmelere paralel Rusya ile Batı dünyasının inişli çıkışlı münasebetleri, Rusya'nın iç siyasi dinamikleri üzerine yapılan çalışmaların da önem kazanmasına yol açtı. Putin yönetimindeki dış politika 1990'lara nazaran gerek dünyanın çeşitli bölgelerindeki gelişmelere yönelik daha proaktif bir politika izlemesi gerekse yakın çevresinde başat aktör olma çabası ile hareket etmesi şüphesiz Rusya'nın iç siyasi dinamikleri ile de doğrudan alakalıdır.

Sovyetler Birliği'nin yıkılması sonrasında demokrasi ve serbest piyasa ekonomisine geçiş çabalarının egemen olduğu Rusya'da yeni duruma uyum sağlanması ile Rusya'ya özgü dinamiklerle örülü yeni bir rejim ortaya çıktı. Rusya, Sovyetler Birliği totalitarizminden kurtulmayı büyük ölçüde başardı ancak serbest piyasa ekonomisinin egemen olduğu ve demokratik kurumların egemenliğinin sağlandığı bir demokratik yönetime geçişi sağlayamadı. Birçok siyaset bilimci ve analistin üzerinde ittifak ettiği bu durum, ülke üzerine yapılan analizlerde Rusya'ya özgü iç dinamikleri göz ardı etmemenin önemini ortaya çıkardı. Bu da Rusya'nın iç ve dış politika hamleleri üzerine yorum yapmak yahut Rusya'nın adımlarına dair ileriye yönelik tahmin yürütmek isteyenler için ülkedeki aktörleri ve hâkim siyasi dinamiklerin çok iyi tanınmayı zorunlu kıldı.

Elinizdeki araştırma bu anlayış üzerine kaleme alınmış olup, Rusya Federasyonu'nun siyasi haritasını, etkin aktörler ve siyasi dinamikler üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Ülkede hakim önemli siyasi aktörlerin tanıtıldığı, ülkedeki siyasi dinamiklerin ayrı başlıklar altında analize tabi tutulduğu bu çalışma Rusya'daki medya, iş dünyası, akademi ve devlet kurumlarının ülke siyasetindeki yerini de tahlil etmektedir. Çalışmamızın Rusya'nın iç siyaseti üzerine yapılan çalışmalara mütevazı bir katkı yapmanın yanında kamuoyunu Rusya'daki hâkim siyasi dinamikler hakkında bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.